

Kárpátaljai Hírmondó

XX. évfolyam 3. (77.) szám, 2024. Ősz

Kosztolányi Dezső

Nyárutó

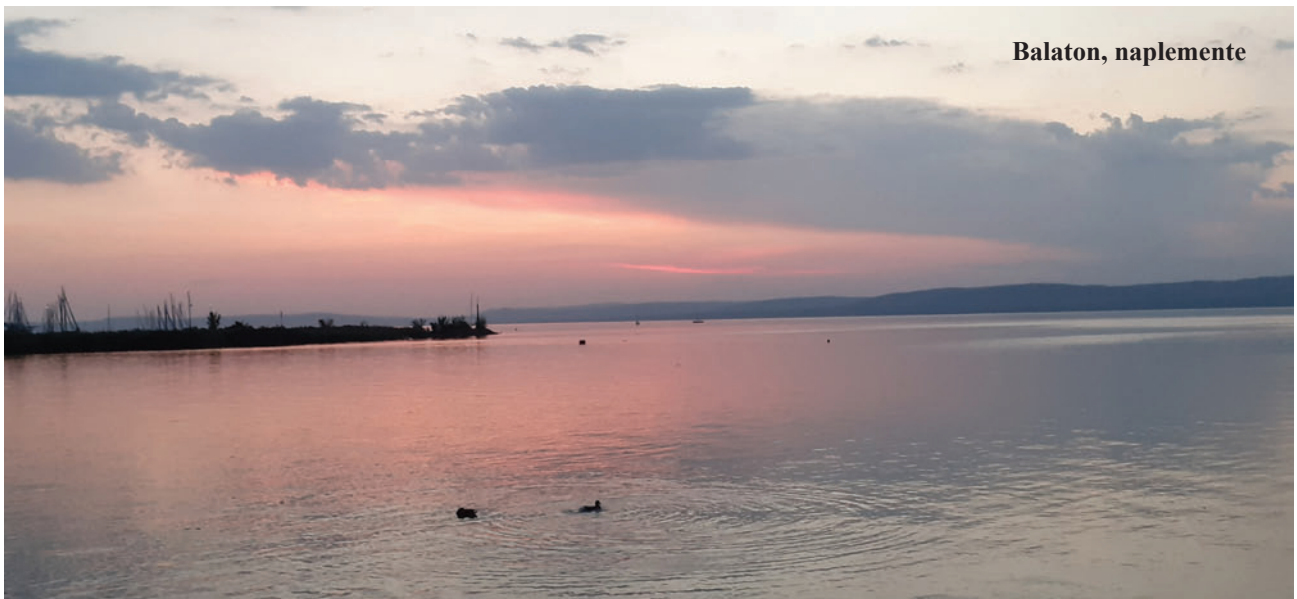
Mint egy szegény, sebesült katona,
a piszkos ősz járkál a mély aranyban,
a sebkötőit is letépi halkán,
s csorogni kezd a vére bíbora.

Olyan alélt, hogy semmit se akar,
a napba bámul búsan és fehéren,
mellén a sok-sok vitézségi érem,
rég kialudt, halott szivet takar.

Egy kőre dől, s már-már aludni vágyna
álmotlan álmot egy régi ágyba,
de nincsen út, mely arra vinne már,

szívében kínok és fájdalek üszke
s még hallja, amint fújja-fújja büszke
aranykürtjét a nyár, a messze nyár.

(1907)

Balaton, naplemente

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XX. évfolyam, 3. (77.) szám
2024. Ősz

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:

Greza István,

a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda

E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit

E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

dr. Botlik József, dr. Dupka György,

dr. Szöllősy Tibor,

dr. Zubánics László,

Kovácsné Marton Erzsébet

Tördelés, nyomdai előkészítés:

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból:

<i>Olvassuk együtt!</i> Szabó Zoltán: Egy nagyobb Magyarország?	3
<i>Vers mindenkinek.</i> Tóth Árpád: Őszi kérdés, Lélektől lélekig	3
<i>Szervezeti élet.</i> A kárpátaljaiak balatonföldvári találkozóján	4
Varga Sándor: „FIFA-menedzserként találtam meg önmagam...”	6
Bemutatkoznak a Kárpátaljai Szövetség új elnökségi tagjai	6
Isten éltesen, Kovács Sándor!	7
<i>Jelen időben.</i> Vendégmunka: színe és fonákja	8
<i>Aktuális.</i> Teljes energiafüggetlenség: Kárpátalján jövőre akár meg is valósulhat	9
<i>Hírek, események.</i> Egy vérből vagyunk játékonysági futás	10
Beregszászon is bemutatták a Hungarikumok Gyűjteményét	11
<i>Hitélet.</i> Tízéves a TeSó blog	12
„Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok...”	13
<i>Szórványban.</i> Magyarul álmodnak és magyarul imádkoznak a szórványban	14
Elismerés a kijevei magyarok szolgálatáért	15
<i>Évforduló.</i> Szova Péter neves helytörténész hagyatékából nyílt kiállítás Ungváron	16
Keresztyén Balázsra emlékeztek Nagyberegen és Badalóban	17
<i>Anno.</i> Emlékeim édesanyámról. Husznai Katalin írása	18
<i>Gratulálunk!</i> Elismerések	20
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Ami visszalassít a valóságba.	22
Bemutatjuk a Nomád Történelmi Lovas Kulturális Egyesület alapítóit	22
Kárpátaljai fiatalok a Magyar Ifjak Világtalálkozóján	23
<i>Közelkép.</i> „... mindenkinek a papja vagyok...”. Beszélgetés Ábrány Krisztián görögkatolikus pappal	24
<i>Kultúrtáj.</i> A magyar színjátszás kárpátaljai bástyája	25
Emléktáblát avattak Balogh Klára tiszteletére	26
Félbevágott pipafüst – Berecz András újra Kárpátalján	27
<i>Kopogtató.</i> Interjú dr. Ferenc Viktória EP-képviselővel	28
<i>Örökségünk.</i> A seprűkészítés rejtelmek. A szövés közösségi élmény is lehet...	29
<i>Örökségünk.</i> Magyar emlékek nyomában Beregszászon. Kovács Sándor tanulmánya	30
<i>Szerkesztőségünk postájából.</i> Küldjön egy képet! A kondorkeselyű	33
<i>Korkép.</i> Szöllősy Tibor és Orémus Kálmán írásai	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> Klisza János jubileumi kiállítása Ungváron	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Benkő György képzőművész	40

Címlapfotók: Makó András, Szemere Judit

Csendes koszorúzás a Szolyvai Emlékparkban

2024. november 16-án 11 órai kezdettel a Szolyvai Emlékparkban az áldozatok neveit megőrkítő Siratófalnál csendes koszorúzást tartanak a 80 évvel ezelőtt málenkij robotra elhurcoltak emlékére.

A nyolc évtizeddel ezelőtt a kárpátaljai magyarság ellen elkövetett bűntett fájdalmas emlékeket idéz a hátramaradottakban. Az évforduló mementő a mostani háborús időkben. Imádkozzunk: legyen békeség közöttünk mindenkor!

Szabó Zoltán

Egy nagyobb Magyarország?

Abból, hogy bármennyire is tetszett egy idegen táj, sohase fordult meg még halványan se elmémben, hogy Magyarországot idáig kellene terjeszteni, azt gondolom, hogy ez a körülkerített hazá meg lehetőségen kigyomlált elménkből minden hódító szándékot. De folyvást eszünkben jár, hogy jobban be kellene rendeznünk hazánkat.

E berendezési mánia igen érthető oly ország fiainál, mely főként azért lesz egyszer nagy, mert jobb fiai folyton kicsinek s elmaradottnak érezték, s melynek kerítését-határát nem állampolgárai állították, hanem a természet. Ráadásul masszív hegyvonulatokban, melyeket odébb tolni lehetetlen, túlmenni rajta pedig ostobaság. Meg vagyok győződve róla, hogy ha a Kárpátok külső lejtőin nem más nép otthona lenne, hanem afféle néptelen gyepe, akkor se igen jutna eszünkbe, hogy érdemes lenne megvetnünk a lábunkat odaát. A nemzeti nagyságnak az a fajtája, melyet egy nép terjeszkedés által érhet el, a magyar előtt eleve zárva van. Az egyik út, a szárazföldi, el van zárva e hegyek karéjával, a másik út, a tengeri terjeszkedési, elzárattott azáltal, hogy nincs tengerünk. A nagyságnak ez az útja berekesztetett előlünk, nemcsak azért, mert erőink végesek – ez múltó dolog –, hanem azért, mert becsvágyaink is végesek. Azt, amit Roupnel mond „A francia hadjárat története” című szép könyve befejezésében – „Ez a mi kicsi gall földünk semmiképpen nem nagy, csak a múltja szerint; de jövőjét múltjának roppant terjedelme méri ki. Igazi értékeinek forrása nem a Tér, hanem az Idő és a Tartósság” – mi is elmondhatjuk magunkról. Zárva van-e előttünk a Kárpátok karéja által a nagyság útja? Nem. Csak a módja van másként meghatározva, mint más népeknél.

Az, hogy hegyek és természetes határok öveznek egy népet, semmiképp nem jelenti, hogy az a nép kicsi. Azok, akik egy ország nagyságát négyzetkilométerekben s egy népet csupán milliókban mérnek, körülbelül olyanok, mint az az ember, amelyiknek valamelyik fontos érzékzerve nem működik. Egy sír nagyságát nem a kerülete adja, hanem az, hogy ki nyugszik alatta s egy szántóföld értékét sokkal célszerűbb terméshozamával, mint katasztrális holdjainak számával mérni. Így van ez az országokkal is. Önmagát csapja be, aki egy országot négyzetkilométerekkel mér, mert azzal végzi, hogy komolyan elhiszi: Ausztrália nagyobb, mint Németország, a Dél-afrikai Unió nagyobb, mint Franciaország. Pontosan fordítva igaz.

Képtelennek látszó állításon megpróbálom ésszerű érvekkel igazolni. Minden iskolásfiú igen jól tudja, hogy mi a relatív idő, tudja, hogy egy eseménytelen hét az emberi emlékezetben sokkal rövidebb időnek rémlik, mint egy eseményes nap. Kár, hogy nem szoktunk beszélni a relatív térről is, akkor biztosabban éreznők: egy üres szoba jóval kisebb, mint ugyanaz a szoba berendezve. Aki nem hiszi, legközelebbi költözőkdekor figyelje meg, hogy mennyire kitágul egy lakás, mihelyt a bútorok helyet foglalnak benne. Miért tágul ki, legalább az emberi szem számára? Mivel mert sok minden kerül bele, amihez emlékeink fűződnek, amin a szem szemlélődve megállhat, mert élettelen, emberi alkotásokkal, életünk megszóktatott bútorarabjaival telt meg. Xavier de Maistre pompás utazását szobája körül nem írhatta volna meg egy üres cellában, bármily tágas lett volna is az. Egy nagy és gazdag élet emlékeivel, változatos bútorokkal, képekkel, szobrokkal telt szoba nagyobb, mint egy őtször akkora táncterem. Több nézni való van benne. Helyettesítsd a szoba helyébe az országot, a bútorok és képek helyébe a tájakat és emberi alkotásokat, és rögtön nyilvánvalóvá válik, hogy ha tudatosá tesszük, hogy mennyi minden van Magyarországon, ha kifejezzük tájainak változatosságát, városainak sokféleségét, ezzel az országot nagyobbá tesszük magunk előtt. Minthogy a szó szubjektív értelmében nagy az, amihez sok képzet kapcsolódik, tágas az, amiben sokféle változat foglal helyet. A magyar föld földrajzi valósága azért szűk s ezáltal a magyar haza azért kicsi legtöbbször számára, mert nem nagyon ismerjük a tartalmát. Éppen ezért ha valaki a magyar tájak sokféleségét megpróbálja tudatosítani önmaga előtt, szépségüket megpróbálja kifejezni, mondanivalójukat megpróbálja megérteni, nem csupán a maga gyönyörűségét szolgálja. Hanem tágitja és nagyobbítja az országot is. Annak számára, aki jól ismeri Magyarországot részeinek képét, tájainak gazdagságát, városainak jellegét, a hazai föld szebb lesz, nagyobb lesz, tehát kedvesebb is lesz. Több feltétele és több terve fog kapcsolódni ehhez a szóhoz: Magyarország. E több feltétel és több terv, több védenivaló és több alkotnivaló elemeiből tevődik össze az, amit a szó legtisztább értelmében nevezhetünk hazafiságnak.

Szabó Zoltán: *Szerelmes földrajz. A Nyugat kiadása, Budapest, 1942.*

Tóth Árpád

Őszi kérdés

Jártál-e mostanában a csendes tarlón este,
Mikor csillaggal ékes a roppant, tiszta tér,
S nagy, lassú szekerek ballagnak haza, messze,
S róluk a szénailat meghalni visszatér?

És fájt-e, amíg nézted a nyárfát révedezve,
Hogy reszket agg feje, az ezüstös fehér,
S hogy édes életednek újra egy éve veszve,
Mert viszi már Szeptember, a nagy szé-
násszekér?

S ültél-e elfáradva kemény, útmenti kőre,
Merőn bámulva vissza az elvakult időkre
És feldöbbenve: jaj! ha most ledölnél halva!

S eszméltél-e fel árván az éji hidegen,
Mikor a késő szellő, mint kócska, idegen
Eb, lábához simult s bús kezdet nyalta?

(1913)

Lélektől lélekig

Állok az ablak mellett éjszaka,
S a mérhetetlen messzeségen át
Szemembe gyűjtöm össze egy szelíd
Távol csillag remegő sugarát.

Billió mérföldekről jött e fény,
Jött a jeges, fekete és kopár
Terek sötétjén lankadatlanul,
S ki tudja, mennyi ezredéve már.

Egy égi üzenet, mely végre most
Hozzám talált, s szememben célhoz ért,
S boldogan hal meg, amíg rácsukom
Fáradt pillám koporsófedelét.

Tanultam én, hogy általszűrve a
Tudósok finom kristályműszerén,
Bús földünkkel s bús testemmel rokon
Elemekről ad hírt az égi fény.

Magamba zárom, véremmé iszom,
És csendben és tűnődve figyelem,
Mily ős bűt zokog a vérnek a fény,
Földnek az ég, elemnek az elem?

Tán fáj a csillagoknak a magány,
A térbe szétszórt milliom árvaság?
S hogy össze nem találunk már soha
A jégen, éjen s messziségen át?

Ó, csillag, mit sírsz! Messzebb te se vagy,
Mint egymástól itt a földi szívek!
A Sziriusz van tőlem távolabb
Vagy egy-egy társam, jaj, ki mondja meg?

Ó, jaj, barátság, és jaj, szerelem!
Ó, jaj, az út lélektől lélekig!
Küldözzük a szem csüggedt sugarát,
S köztünk a roppant, jeges úr lakik!

(1923)

Együvé tartozunk

A kárpátaljaiak balatonföldvári találkozóján

A Kárpátalján élők és a vidékünkéről elszármazottak számára évente megrendezett balatonföldvári találkozó mára jelentősen felértékelődött, hisz az orosz-ukrán háború miatt igen sokan csak Magyarországon tudják viszontlátani családtagjaikat, rokonokat, barátait, kedves ismerőseiket. Itt van lehetőség egymás szemébe nézni, egymásra mosolyogni, megbeszélni ügyes-bajos dolgaikat. És legfőképpen lelket önteni a másikba, kitartásra buzdítani. Az alkalmon, amelynek idén is a Riviera Park Hotel adott otthont, megtartották a szervezési tisztújító fórumát is.

A Kárpátaljai Szövetség által életre hívott esemény a hagyományoknak megfelelően ezúttal is emlékpadok avatásával vette kezdetét. A megnyitón Seremet Sándor főtítkár azt hangsúlyozta, hogy fontos azoknak az emléket ápolni, akik több mint harminc esztendővel ezelőtt elkezdték a hidak építését az otthon maradtak és az anyaországba áttelepültek között. Akik minden módon segítettek azokat, akik a közös szülőföldön képzelték el a jövőt.

Babina Éva, Balatonföldvár alpolgármestere bemutatta a jelenleg 2003 lelkes települést, amelyet az 1800-as évek végén a Széchenyiek hoztak létre azzal a nem titkolt céllal, hogy az addig a horvát tengerparton nyaraló középosztálybelieket ide csábítsák. Ma már nyaranta az itt üdülőknél köszönhetően 28–30 ezer főre duzzad az 1992-ben városi rangot nyert település lakóinak száma.

Az emlékpadavatások kezdetén Benza Georgina operaénekes Puccini-operákból adott elő részleteket. Nemeskéri Kutlán Endre a Kutlán család nevében emlékezett meg az egyik emlékpad névadójáról, Kutlán András festőművészről. Hangsúlyozta: édesapja szótárában Kárpátalja olyan szent szóként szerepelt, mint a magyar haza szókapcsolat. Amikor csak tehetette, segítette a Kárpátalján élő honfitársainak, például az onnan érkező és az itt, a tó partján táborozó gyerekek számára képzőművészeti foglalkozásokat szervezett.

A másik emlékpad előtt, amelyet Lator László költő emlékére avattak fel, ifj. Lator László mondott beszédet. Felidézte az édesapjával Kárpátalján tett közös utazásokat, és beszélt arról a könyvről is, amelynek fénycépeit még a nagypapa készítette vidékünkéről. Ferenci Attila színművész Lator László *Megmaradt világ* című könyvéből olvasott fel a szülőföldről írt részleteket.

Az esti órákban könyvbemutatóra került sor, amelyen Ortutay Máriaának a Pákh család tagjaival készült interjúi kerültek bemutatásra. Előtte Balogh József újságíró ismertette a kötet szerzőjének életpályáját, szöveget megjelent műveiről. A Pákh család életútja igencsak kalandosra sikeredett, ugyanis az orosz származású édesanyja, Natalija és családja a Krímről menekült az 1917-es bolsevik forradalom elől vidékünkre, ahol aztán a fiatal hölgy megismerkedett és később összeházasodott az ismert munkácsi fuvarozóval, Pákh Sándorral. Ortutay Máriaától megtudtuk, hogy készül az a Munkácsy Mihály festményeit bemutató album, amelyben főként a Pákh család tulajdonában levő Munkácsy-képek szerepelnek.

A nap zárásaként a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művészeinek előadásában Gogol *Ház-űzítő* című színpadi művét láthattuk.

Szombat délelőtt került sor a szövetség tisztújító közgyűlésére, ahol a jelenlevők egyhangúlag újból Grezsa Istvánnak szavaztak bizalmat. Az új főtítkár a Kárpátaljai Hazajáró Egylet egyik alapítója, Varjú Zoltán tanár lett.

Az elnökségbe Kövér Katalin, Balogh József, Szalipszky Endre és Keresztény István személyében új tagokat választottak, illetve megerősítették Benza György, Dupka György, Varga Sándor, Ötvös Sándor, Szemere Judit, Seremet Sándor elnökségi tagságát.

Kopriva Attila munkácsi festőművész, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense megemlékezett Erdélyi Béla életművéről, és szólt a művész munkácsi lakóháza művészteleppé való átalakításának folyamatáról.

Ezt követően Seremet Sándor beszélgetett Ferenc Viktória kárpátaljai származású EP-képviselővel, aki elmondta: nagyon fontos, hogy Kárpátalja is képviselve legyen az Európai Parlamentben, és hogy ez egy erről a vidékről származó személy révén valósuljon meg. A kárpátaljaiak békevágya nem politikai állásfoglalás csupán, hanem egy, a lélek mélyéről fakadó erős érzés – hangsúlyozta az ungvári járási Palló község szülőtte, aki azt is elmondta, hogy szeretne hídszerepet betölteni a magyar–ukrán viszonyban.

Az orosz–ukrán háború és a világrendszerelváltás elnevezésű panelbeszélgetés során Szalipszky Endre diplomata, Magyarország korábbi beregszászi főkonzulja annak a meggyőződésének adott hangot, hogy néhány nagyhatalom külön alkuja hozhatja meg az általunk olyannyira óhajtott békét.

Horváth Levente Kína szakértő, Magyarország egykori sanghaji főkonzulja, a Neumann János Egyetem Eurázsia Központ igazgatója az ötezer éves Kína és az ott élők gondolkodásmódjáról elmondta, hogy az sohasem hódító jellegű. Ha az USA a világ csendőre, akkor Kína a világ békítője, amely a kölcsönösen előnyös együttműködések szorgalmazza.

Hasonló gondolatokat fogalmazott meg Baranyi Tamás Péter történész, geopolitikai szakértő, a Magyar Külügyi Intézet stratégiai igazgatója. Az USA bő száz esztendeje a vele szemben álló országok tekintetében nem a partneri viszony kialakítására törekszik, hanem a feltétel nélküli megadás híve. Ha ez megtörténik, akkor akár galáns módon is tud viszonyulni a Fehér Ház korábbi ellenségéhez.

Kosztur András történész, geopolitikai szakértő, a XXI. Század Intézet vezető kutatója azt fejtegette, hogy a többpólusúvá váló világrend inkább lehetőségeket semmint fenyegetést jelent a glóbusz államai számára. A szakértők kifejtették véleményüket a BRICS országok előretörésével kapcsolatban is.

A délután során Balog Sándor ungvári festő kiállítását tekinthették meg az érdeklődők, majd szabadidős tevékenység következett, a találkozó résztvevői megismerkedhettek Balatonföldvár nevezetességeivel, élvezhették a magyar tenger nyújtotta kikapcsolódási lehetőségeket, mód nyílt a kötetlen beszélgetésekre, ismerkedésre. A szervezők különleges programmal is készültek: a szálloda halljában Gajdos Zsuzsanna iparművész tartott interaktív bemutatót, amely során az érdeklődők különböző tojásfestési technikákat próbálhattak ki. Az esti gálavacsora keretében oklevelek átadásával köszönték meg Széchy Szabolcsnak, Széchyné Kövér Kornéliának és Pókos Istvánnak a Kárpátaljai Szövetség munkájában való aktív részvételt. Az élőzenét a Best of D1 zenekar biztosította. Majd a zenés-táncos multság a Balaton partján folytatódott, ahol a talpalávalót a Gipsy Kings Experience zenekar szolgáltatta.

Vasárnap délelőtt, a hazautazás előtt istentiszteletre került sor, amelyen Józán Lajos salánki nyugalmazott lelkipásztor hirdette Isten ígését, aki a kapernaumi százados történetének példájából a mély istenhit fontosságára, az egymásra figyelésre mutatott rá.

Kovács Elemér

Bemutatjuk a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagjait

Varga Sándor: „FIFA-menedzserként találtam meg önmagam...”

Ha valaki meghallja a viski születésű Varga Sándor nevét, azonnal a sport, azon belül is a futball jut az eszébe, hiszen igazi sportszakembert ismerhettünk meg a személyében. Sándor 17 éves korában felvételizett a Lembergi Testnevelési Főiskolára, és tulajdonképpen azóta járja a világot. Csak hogy néhány nagyvárost említsünk, ahol megfordult: Moszkva, Tallinn, Budapest, Monaco, Jeddah, London... Az utóbbi tíz évben a legtöbb időt Londonban tölti, mivel a családja ott él, és az ügynöksége is az Egyesült Királyság fővárosában működik, de a szíve, a lelke mindmáig szülőfalujában, Visken maradt.

– Mikor jött az életébe a labdarúgás?

– Tizenegy éves voltam, amikor Magyarország a Szovjetunió ellen játszott a legjobb négy közé jutásért az 1966-os világbajnokságon Angliában. Visken akkor még nem sok családnak volt televíziója, de nekem sikerült a meccset a tévében nézmem, mind a mai napig tisztán emlékszem, milyen lelkesedéssel szurkoltam a magyar csapatnak. Tehát már kis srác koromban úgy gondoltam, én leszek a világ egyik legjobb focistája, hiszen imádtam ezt a sportágat. Aztán, az egyetemi éveim alatt jöttem rá, hogy ebből semmi nem lesz (az egyetemi csapatban játszottam, az volt a legnagyobb szereplésem), viszont nem akartam megválni a futballtól. Amikor a Moszkvai Testnevelési Egyetemet is befejeztem, kiváló tanulmányi eredményeimnek köszönhetően a szovjet válogatottnak segítő kutatóintézetben helyezkedhettem el, ahol tudományos munkát végeztem. Később a Magyar Labdarúgó Szövetséghez (MLSZ) kerültem, Mészöly Kálmánnal volt szerencsém együtt dolgozni, vele mehettem ki először Szaúd-Arábiába. Ezután magam is edzőként kezdtem el tevékenykedni, de rövid időn belül rájöttem, hogy ez nem az én területem. A FIFA akkoriban vezette be a menedzseri pozíciót, amelyhez vizsgát kellett tenni. Megpróbálkoztam, sikerült, és 1996-ban megkaptam az engedélyt, a 001-es licenc tulajdonosa lettem, azóta tevékenykedem a FIFA futballmenedzserként.

Minden korszaknak megvannak a maga szépségei, de egyúttal nehézségei, buktatói is. Sándor a közel harmincéves menedzseri tevékenysége alatt kapott jót és rosszat egyaránt, nyilvánvalóan akkor sem volt

könnyű az élet, az általa választott hivatás, de számos, számára máig kedves emléket őriz, amiről szívesen mesél.

– Ez a hivatás volt mindig is a nekem való. FIFA-menedzserként találtam meg önmagam, számos szakmai siker áll mögöttem, például Szerhij Rebrovot 25 éve menedzselem. A lényeg az, hogy a kiváló focistáknak csak a felkészülésre, edzésre kelljen koncentrálniuk, minden más az én dolgom. A legnagyobb eredményként a 2006-os világbajnokságot emelném ki, amikor az ukrán válogatott a legjobb nyolc közé jutott – ez volt az ukrán futball legnagyobb sikere –, akkor nyolc játékos, vala-

mint Oleh Blohin edző érdekeit képviseltem. S egy másik, számomra nagyon fontos emlék, amikor 1990-ben kivittem a Fradit Beregszászra, a népszerű magyarországi csapat egy barátságos meccset játszott a beregszászi amatőr futbalcsapatmal. Ezt tartom a sportdiplomáciában elért legnagyobb sikeremnek. Manapság már nem vagyok annyira aktív, a koromnál fogva úgy mond nem keresem a munkát, az unokákkal viszont nagyon szívesen focizok.

– A magyar futballban ugyancsak nagy sikereket mondhat magáénak...

– Így van. Mint említettem, manapság már nem keresem a munkát, de ha honfitársaim kérnek meg valamire, nem tudok nemet mondani. Legutóbb Vidnyánszky Attila kért meg, hogy Mátvás fia futballkarrierjét segítsem. Ami pedig a korábbi éveket illeti, elmondhatom, hogy bőven van mire visszaemlékezni. Azok az évek, amelyeket a magyar testnevelési egyetemen és az MLSZ-ben töltöttem, mindörökké a szívemben maradtak, mint ahogy azok a nagy

nevek is, mint Mészöly Kálmán, Páncsics Miklós, Novák Dezső. Ha felkérnek, vagy a szakértelmemet kérik, mind a mai napig szívesen támogatom a magyar labdarúgást.

Természetesen Sándornak is van magánélete, gyönyörű családja, gyermekei, unokái.

– Boldog édesapa, s néhány éve immár boldog nagyapa vagyok. Két lányunk van, Karolina és Viktória. Viktória lányom a Cambridge-i Egyetem befejezése után talált rá élete párjára, Trisztánra, akinek az édesapja amerikai, édesanyja francia. Én magyar vagyok, a feleségem orosz, így Viktória gyermekei, a hétéves Zsófi és a

hat esztendőes Nyikolaj-Sándor vér szerint négy nemzethez tartoznak, mind a négy nyelvet egyformán értik és beszélik, s a különböző kultúrákban is otthon vannak. Londonban élnek, élünk, s mi mindannyian a békéért imádkozunk, hiszen egyaránt vannak barátaink Kijevben, Magyarországon, Kárpátalján. Most is azért tartottam fontosnak részt venni a Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján, mert a szövetség is próbál valamit azért tenni, hogy a világ jobb legyen.

– Mióta vesz részt a Kárpátaljai Szövetség munkájában?

– Amióta megismerkedtem Benza Györggyel, a szövetség korábbi elnökével. Ő volt az,

aki felajánlotta, hogy legyek az elnökség tagja, amit én szívesen elvállaltam. Ennek immár négy éve, és mind a mai napig nagyon fontosnak tartom, hogy amiben tudunk, segítsünk a kárpátaljai testvéreinknek. Az, hogy legalább évente egyszer összejövünk a Balaton partján, csodálatos dolog. És szerintem ennek a találkozóknak is az a lényege, hogy a különböző nemzetiségű emberek – a magyarok mellett most is voltak itt ruszinok és ukránok – szeressék egymást, tudjanak egymás mellett békességben élni. Én mindig, minden évben pozitív érzésekkel érkezek a balatonföldvári találkozóra. Most biztos, hogy sárga lapot kaptam az unokámtól, mert nem vele töltöttem azt a hétvégét és a születésnapját, hanem a Kárpátaljai Szövetség rendezvényén, de mint ahogy korábban, most is fontos volt számomra a jelenlét, a barátokkal való találkozás, a jó beszélgetések, az eszmecsere.

Hegedűs Csilla

Bemutkoznak a Kárpátaljai Szövetség új elnökségi tagjai

Balogh József

Amikor az idén augusztus 31-én a Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári közgyűlésén jelöltek az elnökségi tagságra, azt kérdeztem, hogy mit tudok én 75 évesen segíteni a munkátokban? Megnyugtattak, hogy már az is jó, ha írok a rendezvényekről.

Sokan már évtizedek óta ismernek, de a fiatalabbak kedvéért röviden bemutatkozom. Tósgyökeres ungvári vagyok. 1949. január 31-én születtem, és a vár mellett töltöttem ifjúságomat. A 10. számú magyar tannyelvű iskolában tanultam, és egyidejűleg szorgalmasan úsztam és vízilabdáztam. A versenyeken rendszerint dobogós helyezéseket értem el. Kövesdy Miklós edzőm tanácsára a Lembergi Testnevelési Főiskolára felvételiztem. 4 esztendő után, majd egy év katonai szolgálat után úszóedzőként tértem haza. Másfél évet dolgoztam edzőként, közben feleségül vettem Bornemissza Eszter újságírót. Amikor szülési szabadságra ment Judit lányommal, Balla László, a *Kárpáti Igaz Szó* akkori főszerkesztője meghívott a megyei laphoz műszaki vezetőnek. Elsajátítottam az új szakmát, és közben sporttudósításokat írtam az újságba. Idővel felkerültem a belpolitikai rovatához, majd a levelezésihez. Itt rovatvezetőként fejeztem be a munkásságomat.

Újságíróként aktívan bekapcsolódtam az alakuló Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) munkájába. Az első sportbizottság vezetését Fodó Sándorék rám bízta. Emlékezetes rendezvény volt a *Tűzről pattant kismenyecske* című megyei vetélkedő, amelyet Schober Ottóval ren-

deztünk a beregszászi kultúrházban. A megyei szakszervezeti sportbizottság szervezési osztályát négy évig vezettem, majd két esztendeig a Kárpáti Ungvár felsőligás női kézilabdacsapat technikai edzője voltam.

1991-ben települtem át az anyaországba, amikor Judit lányunk Budapesten kezdte el főiskolai tanulmányait. Rákosszentmihályon, a Móra Ferenc Általános Iskola testnevelő tanáraként működtem nyugdíjba vonulásomig. Közben tovább képeztem magam: az Idegenforgalmi Főiskolán elvégeztem az orosz idegenvezető szakot. A Magyarországi Idegenvezetők Szövetsége tagjaként a mai napig dolgozom. *Büszkék vagyunk rá!* rovatcímmel immár tíz éve napi rendszerességgel írok a Facebookon a Kárpátalján élő, illetve onnan elszármazott ismert emberekről. A *Tudod-e?* rovatban pedig a Kárpátaljai Szövetség, valamint a Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat rendezvényeiről tudósítok. Az utóbbi szervezet ez évben nekem ítélte a Hodinka Antal-díjat. Amíg az egészségem engedi, igyekszem a társadalmi munkákat elvégezni. Köszönöm a bizalmat!

Kövér Katalin

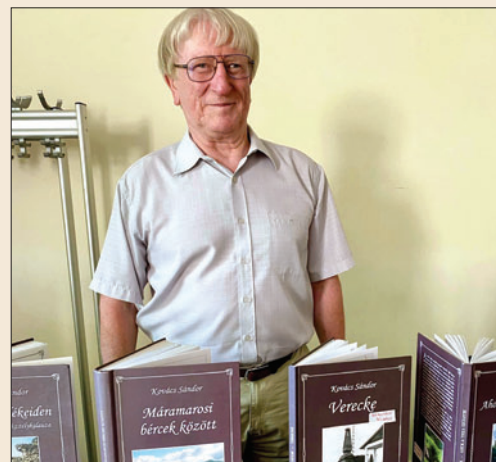
Aklihegy, Verbóc, Salánk – 8 év. Ezek a településeken laktunk, ahogy aput áthelyezték iskolaigazgatónak. Aztán 12 év Beregszászban. Ez volt az én kárpátaljai életem. És mégis, mintha a véremben és csontjaimban érezném a falvak, a város illatát, ízes beszédét, ételeit. Tisztességet, erős túlélési ösztönt, a barátságot, a szeretetet, a hűséget, az adott szó jelentőségét ott tanultam meg. A pontosságot, amit apu várt el az első munkahelyemen. Azóta is ezen érzések, szabályok, szokások szerint élem az életemet.

Ott voltam a Kárpátaljai Szövetség alakulásánál, mert Kutlán Bandi, az unokatestvérem elhívott, és azt mondta: ezt kell csinálni! És akkor megismerem a Szövetség munkáját, csodálatos,

zseniális emberekkel dolgoztam együtt, tanultam tőlük tisztességet és hazánk, a mi Kárpátaljánk iránti szeretetet. Kis kihagyás után visszatértem képviselni a régi elveket. Már nem sokan maradtunk a „régiek” közül, és szeretném továbbadni ezt a szellemiséget. Remélem, lesz erőm. Akaratom van.

Isten éltesse, Kovács Sándor!

Több mint százan jöttünk össze július 30-án a Kárpátaljai Szövetség székházában, hogy méltassuk a Magyar Örökség díjas Kovács Sándor honismereti író 70. születésnapja alkalmából. A megjelenteket Seremet Sándor, a Kárpátaljai Szövetség főtítkára üdvözölte, majd köszöntötte az ünnepeltet.

Jubiláló földinkkel Dupka György író, történész, a Szövetség elnökségi tagja beszélgetett. A mintegy másfél órás rendezvény alatt sok érdekességet megtudtunk a matematikatanár, idegenvezető, 16 könyv szerzője és 19 térkép alkotója, fényképész és filmkészítő életéről.

Az esten közreműködött Hangay Marica magyar szakos tanárnő, rendezvényszónok, aki

Kovács Sándor könyveiből olvasott fel részleteket. A programot színesítette ifj. Bernát Ferenc zeneszerző, Artisjus-díjas gitárművész előadása. A jelenlévők ízelítőt láthattak az ünnepelt filmjeiből, megtekinthették az Ungvári Lajos Kossuth-díjas szobrászművész alkotásairól készült fotókiállítását.

Az est befejező részében Kovács Sándor *Ügyeket szolgálni* című, az erre az alkalomra megjelentetett könyvét dedikálta szeretettel tisztelőinek. A kiadvány a szerző fotókkal illusztrált önéletrajzát, megjelent munkáinak jegyzékét tartalmazza. A találkozó jó hangulatú fogadással, baráti beszélgetésekkel zárult.

Tudósítónk

Vendégmunka: színe és fonákja

Kárpátalja számos lakosa nemzetiségi hovartartozásától függetlenül külföldi vendégmunkából él s tartja fenn családját, vagy éppen – nagymértékben kipótolva itthon maradt családtagjainak a bevételeit – döntő mértékben járul hozzá családja fenntartásához. Am, mint sok mindennek, a külföldi vendégmunkának is egyaránt vannak pozitív és negatív hozadékai.

A szocialista gazdasági rendszer felbomlásakor – Ukrajna egészéhez hasonlóan – Kárpátalján is gyárak sora zárt be, rengeteg munkahely szűnt meg, a kolhozrendszer felszámolása után megszülető kistermelői, illetve farmerréteg nagy része pedig nem utolsósorban a mezőgazdasági gépek csekély száma és/vagy előregedettsége miatt jelentős anyagi gondokkal küszködött. És bár voltak cégek, melyek fennmaradtak, sőt új üzemek is létrejöttek, az ott dolgozók munkabérei Ukrajna gazdasági gyengesége miatt elmaradtak a piacgazdaságra való átállást sokkal sikeresebben megoldó több egykori szocialista ország béreitől, hogy a fejlett gazdaságú nyugati államokéiról már ne is beszéljünk. Nem csoda, hogy a határok átjárhatóvá válása és a munkavállalói vízumok megszerzhetősége révén sok munkaképes kárpátaljai lakos kezdett munkát vállalni külföldön. S mivel Ukrajnában még az 1990-es évek vége és a 2008-ban kezdődő recesszió közötti gazdasági stabilitás, sőt bizonyos szintű fejlődés időszakában is messze nem érték el a fizetések a fejlettebb gazdaságú európai országok munkabéreit, 2008 óta pedig csak tovább romlott a helyzet, újabb és újabb munkaképes lakosok választották a külföldi munkavállalást gyárakban, építkezéseken, a vendéglátóiparban.

Mindez nem is meglepő, ha csak két példával is illusztrálom az itthoni és a külföldi fizetések közötti különbségeket. Az elmúlt évtizedek folyamán több vendégmunkással is készítettem riportot. Úgy tíz évvel ezelőtt egy tiszaujlaki riportalanyom kifejtette, hogy ő Csehországban egyetlen hónap alatt annyit keresett, mint a helybeli cipőgyárban dolgozó felesége egy év folyamán, vagyis 12-szer többet. Egy szintén Csehországban munkát vállalt interjúalanyom pedig kifejtette, miszerint ott egy gyári munkás hat hónap alatt annyi koronát tud félretenni, amennyiből megvásárolhat egy használt, de jó állapotban lévő Skodát. Hogy egy hazai gyári munkásnak mennyi ideig kellene dolgoznia egy használt, de jól működő Lada megvásárlásához, az már a vice kategóriájába tartozik...

Akadnak családok, ahol nemcsak a

családfő, hanem mind a férj, mind a feleség külföldön dolgozik, a nagyszülőkre bízva gyermekeik nevelését. Vagy éppen az apa és egy-két felnőtt fia is vendégmunkásként keresi meg a kenyerét. Egy, a Viski Kölcsey Ferenc Középiskoláról (mai nevén: Viski Kölcsey Ferenc Líceumról) írt riportomban az akkori igazgatóhelyettes a továbbtanulási kedvről szólva megjegyezte: miután megkérdezte az egyik végzős fiútanulótól, akar-e továbbtanulni, azt a választ kapta, hogy a Londonban dolgozó édesapja már megbeszélte, hogy ő is állást kapjon az apuka munkahelyén, így amint befejezi az iskolát, Nagy-Britanniába utazik vendégmunkára. Sok családban a férj

és/vagy a felnőtt fiú, illetve lány hónapokig dolgozik Európa különböző országaiban, és bizony, kialakultak a távházasságok, nagy számban olyanok is, amelyekben a férj és egyúttal az apa hosszú ideig távol van a feleségétől, valamint kiskorú gyermekeiktől, miközben küldözgeti haza a munkabére jelentős részét. Ő és családja így elfogadható vagy éppen elég jó életszínvonalon él. A vendégmunkából befolyó jövedelem nélkül sokkal kevesebb gépkocsit robogna az utakon, jóval kevesebb gyereknek lenne elektromos rollere, sokkal kevesebb felnőttnek, sőt gyereknek telne okostelefonra, és jóval többeknek főne a fejük a rezsiköltségek kifizetése

miatt, többen kerülnének pénzzavarba, és többen vásárolnának hitelre az élelmiszerboltokban.

Persze, a vendégmunkának megvannak a negatív hatásai is. A hazaküldözgetett pénz és az abból megvett dolgok nem pótolják a házasságot, a családi együttlében keletkezett, akár hosszú ideig tartó hiányt, a férj, az apa ölelését. A külföldön dolgozó férj és apa, illetve az itthon lévő feleség, valamint a gyerekek közötti internetes, okostelefonos beszélgetések nem pótolják a családi együttlében, a közös étkezéseket, a meghitt családi légkört. A gyerekeknek szükségük van arra, hogy ne csak ritkán, hanem tartósan mellettük legyen az édesapjuk, és az édesanyjukkal együtt nevelje őket, különben majdhogynem úgy nevelkednek, mintha csonka családban nőnének fel. Ha pedig mindkét szülő vendégmunkán van, akkor nem kapnak igazi nevelést, hiszen a nagyszülők nem nevelik, hanem inkább csak kényeztetik unokáikat, ami rossz hatással lesz a társadalmi beilleszkedésükre. S ahogy az itthon maradt családtagoknak hiányzik a férj, az apa, úgy a családfőnek is hiányzik a családja. Ugyancsak egy vendégmunkással készített riportomban az interjúalany elmondta: építkezéseken dolgozott, hónapokig ezer kilométerekre a családjától, munkavezető is lett, telt rá, hogy felújítsa a házat, gépkocsit is tudott venni, de szinte nem látta felnőni a gyermekeit, amit már semmi

sem pótol...

A jobb életkörülmények elérésének megvan a maga ára. A külföldi munkavállalás szükséges rossz, ami családok sokaságát menti meg az elszegényedéstől, de hiányt is okoz a családi kapcsolatokban. Az lenne a jó, ha itthon lennének jól fizető munkahelyek, hogy ne szakadjanak el egymástól időről időre, gyakran hosszú hónapokra a férjek és a feleségek, az apák és a gyermekek, s itthoni keresetekből lehessen elérni az elfogadható életszínvonalat, a létbiztonságot, félretenni megtakarításokat. Am mindezek megvalósulása a jövő zenéje...

Lajos Mihály

Horváth Sándor

MENNI

Menni... elmenni... menekülni... megmenekülni.
 Menni, mert mások is mennek, s úgy sincs értelme itt az egésznek.
 Elmenni. Másutt újrakezdeni. Csak innen el. Akárhogyan, hisz ennél csak jobb lehet.
 Menekülni. Mert gyötörnek és gyöttrődünk. Bántanak, lenéznek, meglopják még barátunkat is, elveszik még a sárokat is.
 Menni... elmenni... menekülni – lehet.
 Megmenekülni – soha.

Teljes energiafüggetlenség: Kárpátalján jövőre akár meg is valósulhat

Augusztusban javult az áramellátás Ukrajnában, azon belül Kárpátalján is, ugyanakkor ezt megelőzően hónapokig tervezett áramszünetek nehezítették meg a lakosság és a vállalkozások életét. Voltak olyan napok, amikor 14–16 órán át nem volt áram. Mit tesz a megye vezetése annak érdekében, hogy a régió energiafüggetlenné váljon? – kérdeztük Viktor Mikitát, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatás vezetőjét.

HOSSZÚ ÉS RÖVID TÁVÚ MEGOLDÁSOK

A kormányzó emlékeztetett arra, hogy a sorozatos orosz támadásokban Ukrajna elvesztette az energetikai infrastruktúrájának közel 50 százalékát. Hozzátette: a nagy erőművek helyreállítása hónapokat vagy éveket vehet igénybe. A lakosság körében nagy felháborodást keltő kikapcsolási ütemtervekkel kapcsolatban Viktor Mikita elmondta, hogy villamosenergia-hiány esetén a regionális áramszolgáltatók az előre ütemezett óránkénti lekapcsolásokat az Ukrenerho, az állami energiaszolgáltató utasítására hajtják végre, ügyelve az igazságos elosztásra. A megyei közigazgatás feladatai ebben az esetben az áram igazságos elosztásának ellenőrzésére korlátozódnak.

– Az áramszünetek ütemezésére nincs befolyásunk – mondta a megyevezető. – Ugyanakkor olyan programok kidolgozásán fáradozunk, amelyek a lakosság számára alternatív áramforrások telepítéséhez nyújtanak támogatást. A Regionális Védelmi Tanács jóváhagyott egy energetikai decentralizációs programot, amelynek keretében minden kistérségnek fel kell mérnie, milyen alternatív – nap-, víz-, szélenergia – forrásokkal rendelkezik. Természetesen ezek hosszú távú elképzelések, ez az első lépés ahhoz, hogy a jövőben saját termelőkapacitással rendelkezzenek. Mert, ha bekopogtat hozzájuk egy befektető, kész tervet tudnak letenni az asztalra, ezzel pedig időt nyernek.

A régió vezetésének a probléma rövid távú megoldására is vannak kész tervei, ugyanis semmi garancia nincs arra, hogy az oroszok nem folytatják az ukrán energetikai infrastruktúra elleni támadásokat. Viktor Mikita elárulta, azt tervezik, hogy még az ősz beállta előtt legalább 40–50 MW-tal bővítik a régióban a villamosenergia-termelést. A megye domborzati viszonyait és a gázellátást figyelembe véve sikerült konstruktív megoldást találni a kialakult helyzetre. Mint mondja, készült egy tanulmány, amelyben meghatározták azokat a helyeket, ahol a gáz- és a villamosenergia-hálózat keresztezi egymást.

– Ezeken a pontokon belátható időn belül földgázgenerátoros erőmű telepítését tervezzük – tette hozzá a kormányzó. – Összesen

több mint 70 ilyen helyet azonosítottunk, ahol több mint 170 MW energia előállítására van lehetőség földgázgenerátoros erőművek segítségével. Egyre több befektető is érdeklődik a lehetőségek iránt, és vannak cégek, amelyek meg is kapták a vonatkozó ideiglenes engedélyeket. A tervek szerint már novemberben megkezdődhet a földgázgenerátoros erőművek telepítése. Ha beindul a termelés, ez 100 MW pluszenergiát jelent a régiónak.

A FOLYAMATOS ÁRAMELLÁTÁS A GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS KULCSA

Kárpátalján külön programot dolgoztak ki a vállalatok energiafüggetlenségének megerősítéséhez. A cégek akár 150 millió hrvnyva kedvezményes kamatozású állami kölcsönhöz is hozzájuthatnak. Az adóbevételek szempontjából is fontos, hogy a vállalatok zavartalanul működjenek. Mindemellett az önellátás révén plusz kapacitás szabadulna fel, amelyet a lakossági áramellátásra lehet fordítani.

– Tudjuk, hogy Kárpátalja a helyi költségvetések adóbevételeinek növekedése tekintetében az élen jár az országban, az előző évhez képest 200 százalékkal teljesítettük túl a személyi jövedelemadó bevétel forrásokat – húzta alá Viktor Mikita. – Tavaly jelentős gazdasági növekedést tapasztaltunk, és ez a dinamika még mindig tart, ezért támogatnunk kell a vállalkozásokat, hogy ne torpanjon meg ez a fejlődési dinamika. Ahhoz, hogy a vállalatok stabilan működjenek, zavartalan áramszolgáltatásra van szükségük. Ezért azt javasoltuk a cégeknek, hogy bővítsék saját áramtermelő kapacitásukat. A naperőművek mellett telepítsenek földgázgenerátoros erőműveket is, így az év 12 hónapjában képesek lesznek biztosítani az önálló áramellátást. A rendelkezésre álló adatok szerint a megyében 240 olyan vállalkozás működik, amely gázellátással rendelkezik, és több mint 0,5 MW villamos energiát fogyaszt.

ÁLLAMI ÉS MEGYEI PROGRAMOK A LAKOSSÁGI FOGYASZTÓK SZÁMÁRA

A lakossági fogyasztók is keresik a kiutat, a hosszú távú megoldást a kialakult helyzetre. Kárpátalján egyre több családi házon, portán lehet napelemeket látni.

– Adataink szerint már csaknem 5 ezer háztartás rendelkezik napelemes rendszerrel, ezek mintegy 140 MW-ot termelnek abból a napi 250 MW-ból, amely Kárpátalja nyári energiaellátásához szükséges – fogalmazott Viktor Mikita. – Ha elérnénk a 15 ezer napelemes rendszert, akkor a régió az év 7-8 hónapjában – napsütéses napokon – teljesen fedezné az energiaigényét. Becslések szerint a térségben egy háztartás átlagosan 03–05 kW-ot fogyaszt óránként. Egy átlagos 5 kW-os napelemes rendszer körülbelül 18–25 kWh villamos energiát termel naponta, ami el tud látni további 7–8 háztartást. Ha minden hetedik háztartás rendelkezne napelemmel, akkor teljesen energiafüggetlenné lennének.

A kormányzó elárulta, hogy vannak olyan települések a megyében, amelyek a napenergiának köszönhetően több áramot termelnek, mint amennyit napközben elfogyasztanak, így ezeken a településeken nem is alkalmazkazzák a kikapcsolási ütemterveket. Hozzátette: ezek egyedi esetek, de léteznek, és jó példával járnak elől.

Az ukrán állam elindított egy lakossági napelemes pályázatot, melynek keretében egy háztartás napelemek telepítésére 480 ezer hrvnyva kamatmentes hitel vehet fel 10 év futamidővel. Valamint a napokban elindult egy megyei program is, amelynek keretében egyszeri 20 ezer hrvnyva támogatást biztosítanak a háztartási napelemrendszerek telepítéséhez.

– Több megoldást is mutatunk a problémára, még ha csak részlegesen is valósulnak meg ezek, akkor is csökkenteni tudjuk a régió energiafüggőségét a központi hálózattól, ami azt is jelenti, ha a téli időszakban lesznek is áramszünetek, azok hossza az eddigieknél

jóval rövidebb lesz – hangsúlyozta Viktor Mikita. – Attól függetlenül, hogy lesznek-e további orosz támadások és sikerült-e helyreállítani a megromlott hálózatot, ha megvalósítjuk ezeket a terveinket, akkor Kárpátalja energiabiztonsága hosszú távon garantálható. A legfontosabb célom, amit kitűztem magam elé, hogy 2025 őszéig a régió teljesen önellátóvá váljon a villamos energia tekintetében.

Szabó Sándor
Forrás: Kárpáti Igaz Szó

Egy vérből vagyunk jótékonysági futás

Szeptember 7-én célba értek a Ballószögről szeptember 4-én elindult *Egy vérből vagyunk* jótékonysági futás résztvevői a Nagydobronyi Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthonban. 378 km-es távot teljesítettek, útközben pedig több gyermekotthonnak is adományokat adtak át.

A célba érkezést követő ünnepségen Gui Angéla, az Egy Vérből Vagyunk Alapítvány alapítója, az esemény megálmodója elmondta: az idei immár a tizedik általa szervezett jótékonysági futás. Kiemelte, első ízben 2017-ben járt a Nagydobronyi Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthonban, azóta az alapítvány önkénteseivel együtt többször is hozott támogatást ide, valamint Rát községbe, a Szent Mihály Gyermekotthonba.

A nagydobronyi intézményben élő 105 lány ezúttal a kérésüknek megfelelően sportcipőket kapott. Gui Angéla kijelentette: a két kárpátaljai gyermekotthon lakói „mindig és minden körülmények között” számíthatnak az Egy Vérből Vagyunk Alapítványra „éppen úgy, mint a nemzetársaikra és az anyaországra”. Mint fogalmazott,

Szeptember 4-7.
Ballószög | Kecskemét | Nyírszőlős | Nagydobrony

A négy napon át tartó futás alatt több más gyermekotthonban is adományokat adott át az alapítvány. Gui Angéla elmondta: a támogatás mindig célirányos, felméri

a helyi igényeket, és olyan felszereléseket, eszközöket visznek az intézményekbe, amelyekre ott szükség van.

A gyermekotthon gondozottjainak nagy segítséget jelentenek az átadott sportcipők, azonban ezek szimbolikus jelentőséggel is bírnak. A gyerekek látják azt, hogy vannak emberek, akik 400 kilométert is képesek teljesíteni értük, akkor ők is képesek elérni a saját céljaikat – húzta alá Gui Angéla.

A program estig tartó gyermekfesztivállal folytatódott, amelyen részt vett Csipes Tamara olimpiai, világ- és Európa-bajnok, Pupp Noémi olimpiai bronzérmes, Európa-bajnok, valamint Gázsó Dorka olimpiai ezüstérmes, világ- és Európa-bajnok kajakozó is.

Csipes Tamara elmondta, hogy már több éve támogatja a Gui Angéla nevével fémjelzett Egy Vérből Vagyunk Alapítványt, és örül annak, hogy idén végre sikerült eljutnia a nagydobronyi gyermekotthonba. Mindenkinek meg kell találnia az útját és azt, amiért tud küzdeni – fogalmazott. „Remélem, hogy ezt én a sporton keresztül is át tudom adni” – tette hozzá.

Forrás: MTI

Budapesten megnyílt az első ukrán–magyar két tanítási nyelvű iskola

Volodimir Zelenszkij ukrán elnök és Orbán Viktor magyar miniszterelnök ez év júliusában kötött megállapodásának eredményeként Budapesten megnyílt az első állami kétnyelvű általános iskola és gimnázium ukrán gyerekek számára.

Az iskola megnyitásának előkészítésével az Ukrán Hagyományok Háza foglalkozott. Olena Beszkorovajna, az Ukrán Nemzeti Kulturális és Oktatási Alapítvány vezetője elmondta: régi álmuk vált valóra az ukrán iskola megnyitásával. A 1993-ban elfogadott magyarországi nemzetiségi törvény már lehetővé tette volna egy ilyen iskola megnyitását, ám 2022-ig nem mutatkozott rá igény. Az

orosz–ukrán háború 2022. február 24-i kitörése után rengeteg menekült érkezett

Magyarországra, főként Budapestre, és világossá vált, hogy a családok többsége

ott is fog maradni, ezért elindították egy ukrán–magyar két tanítási nyelvű iskola szervezését.

A tanintézmény hivatalos megnyitóját augusztus 31-én tartották. Az első tanévet több mint 350 diák kezdte meg, de ez a szám valószínűleg még emelkedni fog. Az iskola magasan képzett tanárokkal, korszerűen felszerelt tanteremmel várta a Magyarországon élő ukrán gyerekeket, akik az elsőtől a 12. osztályig anyanyelvükön sajátíthatják el a tantárgyi ismereteket a magyar mint idegen nyelv tanulásával párhuzamosan. A második idegen nyelv az intézetben az angol. A tanév végén a diákok a magyar állam által elismert bizonyítványt kapnak.

A budapesti ukrán iskola az Ukrán Hagyományok Háza fenntartásában, a magyar állam pénzügyi támogatásával fog működni.

Tudósítónk

Tanácskoztak a Kárpát-medencei vállalkozók

Immár kilencedik alkalommal rendezték meg a Kárpát-medencei Vállalkozók Találkozóját, amelynek idén Mezőkövesd adott otthont. A találkozóknak az ismert körülmények miatt csak kevés kárpátaljai résztvevője volt. Akárcsak tavaly, az idei találkozón is azon kárpátaljai magyar cégvezetők tudtak jelen lenni, akiket a hadiállapot alatt bevezetett ukrainai rendelkezések nem akadályoznak a határátkelésben, illetve külön engedélyt kaptak.

Lassan két és fél éve tart az orosz–ukrán háború, amely arra kényszerítette a Kárpátalján élőket is, hogy adaptálódjanak az új valósághoz. Mint mondják, Kárpátalján nem könnyű most vállalkozni: főleg idősekkel és nőkkel dolgoznak, hiszen sok fiatal külföldre menekült, ráadásul az árutöbbsnyire Belső-Ukrajnából szerzik be, ahol állandó a rakétaveszély.

A kárpátaljai magyarság az elmúlt évtizedekben jelentős intézményrendszert épített ki, és komoly vállalkozói réteggel is rendelkezik. Mindezek együtt képe-

zik szerves részét a megmaradásnak. A kárpátaljai magyar vállalkozók azonban

fejlődni is tudjanak. Kárpátalja viszonylatában tehát a legfontosabb a kitartás,

ezér szállal össze vannak kötve a Kárpát-medence magyar üzleti világának résztvevőivel is, akik, ha baj van, azonnal a segítségükre sietnek.

A mentorok ötleteket adtak ahhoz is, hogy a vállalkozások a nehéz időkben is feltalálják magukat, úgy, hogy közben

hiszen minden háború véget ér egyszer. A vállalkozók idei találkozójának a fő üzenete pedig az északkeleti végekről érkezők számára pont az volt, hogy a Kárpát-medencei magyarság minden időben számíthat egymásra.

Tudósítónk

Beregszászban is bemutatták a Hungarikumok Gyűjteményét

Július 1-től Magyarország tölti be az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét, amelynek fő szlogenje: „Tejük újra nagygyá Európát!”. Ennek apropóján kiállítás és filmvetítést szervezett Magyarország Beregszászi Konzulátusa és a Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képvisellete. Az eseményen a látogatóknak lehetőségük volt megtekinteni a Hungarikumok Gyűjtemé-

nyét, azaz a magyarság csúcsteljesítményeit magába foglaló különleges tárlatot.

A „hungarikum” gyűjtőfogalom: olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelez, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye, amelyet külföldön és belföldön egyaránt a Kárpát-medencében élő

magyarok eredményeként tartanak számon.

A legutolsó adataink szerint összesen 92 hungarikumot tartunk nyilván. Az európai nemzetek márkaépitési gyakorlatát, védjegy-rendszereit összehasonlítva a hungarikum törvényi komplexitásához hasonló kezdeményezés sehol sem található. A hungarikum törvény tehát önmagában is hungarikum, ugyanis hasonló szabályozásra nincs példa az Európai Unió tagállamaiban. Az érték fogalmát nem szűkíti le csupán kulturális javainkra, mezőgazdasági és ipari termékekre vagy épített és természeti környezetünkre, hanem mindezeket egységesen és átfogóan kezeli. Az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság ugyanúgy helyet kapott a hungarikumok között, mint a máriapócsi nemzeti kegyhely és búcsú, a herendi porcelán, a Béres-csepp, a magyar cimbalom, Puskás Ferenc életműve, a tiszai halászlé, a puli vagy például a Pick téli szalámi, az Unicum keserű likőr vagy a lángos.

A hungarikum mozgalom legnagyobb eredménye, hogy az emberek figyelmét ráirányítja arra, mi az érték. A tárlat anyagát Magyarország Agrárminisztériuma és a Hungarikum Bizottság bocsátotta a szervezők rendelkezésére.

A kiállítást követően az esti órákban filmvetítésre került sor a makkosjánosi Helikon Hotelben, ahol a Semmelweis Ignácra készült, Koltai Lajos által rendezett magyar életrajzi filmet tekinthették meg az érdeklődők.

Tudósítónk

Tízéves a TeSó blog

Egy évtizede indult a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet megbízásából a TeSó blog keresztény weboldal. Célja, hogy a Szentírás alapuló, irányt mutató írásaival segítse a fiatalok keresztény életvezetését. Bejegyzéseiket több mint 100 országban olvassák világszerte, s több mint 6000 állandó követőjük van. Megalakulásuk óta több mint 1300 írás került ki az online térbe 162 szerző tollából. A kezdetekről, a blog működéséről és a jövőbeli tervekről a főszerkesztővel, Laskoti Zoltán szőlősgyulai lelképásztorral beszélgettünk.

– *Meséljen, kérem, a kezdetekről!*

– A Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezetnek (KRISZ) volt egy TeSó nevű folyóirata, amely a 2000-es évek elején indult. Ennek a kiadása és a terjesztése idővel egyre nagyobb terhet rótt ránk, szerkesztőkre, és abban sem voltunk biztosak, hogy elér a címzetekhez. Ennek okán Sipos József tiszakeresztúri lelképásztor, a KRISZ akkori elnöke megbízott minket azzal, hogy a folyóiratot mentsük át digitális formába, és egy külön erre a célra létrehozott weboldalon folytassuk írásaink publikálását. Így indult a TeSó blog. Első bejegyzésünket 2014. február 17-én tettük közzé a honlapon.

– *Mi a legfontosabb feladatuk?*

– Cikkeket közlünk, és rengeteg offline alkalmunk, író-olvasó találkozónk volt már. Írtunk ki szerzői- és fotópályázatokat is. Vannak kiadványaink, és egy képzési anyagot is készítettünk, amit a Kárpát-medencei Egyetemi Gyülekezetek Találkozója mutatunk be, ez a résztvevők lelki fejlődését szolgálta.

– *Milyen alapon kerülnek kiválasztásra az írói gárda tagjai?*

– Nekünk nem csupán szervezeti és működési szabályzatunk van, hanem hitvallásunk is. Ennek a hitvallásnak az első mondatát idézném: „A TeSó blog szolgálata, amelyet 2014 februárja óta végez, felismerése és cselekvése annak a parancsnak, amely megokolhatja és igazolhatja minden erőfeszítésünket: *Menjete el tehát, tegyete tanítványnyá minden népet...* (Mt 28,19a)”. Ezt a jézusi megbízatást teljesítjük hitünket és bizonyosságunkat a teljes Szentírás ta-

núságtételéhez, az Apostoli Hitvallásban felismert alapigazságokhoz, illetve a

Heidelbergi Kátéban és a Második Helvét Hitvallásban rögzített református történeti hitvallásokhoz igazítva. Hisszük, hogy Isten országát virtuális csatornákon keresztül is építhetjük, hogy a világháló – minden közösségromboló és virtualizáló hatása ellenére – eszköze lehet az evangélium hirdetésének. Olyan tartalmakat közlünk, amelyek megszólítják és szolgálatra hívják az olvasót. Szerzőink sokszor saját tapasztalataikat, gondolataikat osztják meg követőinkkel, olyan témákat boncolgatnak, melyekkel mi is szembe találhatjuk magunkat a mindennapok során. Bár szerzőink hasonló értékrenddel rendelkeznek, mégis mind teljesen különböző személyiségek. Nem mindenben értünk egyet, van, aki liberális, míg más konzervatív, klasszikus nézeteket vall. Hisszük, hogy ez a sokszínűség gazdagít, nem pedig szétválaszt minket, mert van egy közös nevezőnk, mégpedig az, hogy mindannyiunknak szoros kapcsolata van Jézussal. Írásaink a publikálást megelőzően több szűrőn is keresztülmennek.

Van egy nyelvi szűrő, ami korrektúrárt jelent, és van egy szakmai vagy teológiai szűrő, melynek során azt vizsgáljuk, hogy református hitvallásunkra és az apostoli bizonyágtételre nézve vállalható-e és publikálható-e az írás.

– *A TeSó blog szerzőinek többsége kárpátaljai származású.*

– Mindenki Kárpátalján született és nőtt fel, ám jelenleg én vagyok az egyetlen, aki a szerzői gárda tagjai közül életvitelszerűen is Kárpátalján tartózkodik. Remélem, ez változik majd.

– *Hány szerzővel dolgoznak jelenleg?*

– Tizenhárom taggal indultunk. Jelenleg 20 szerzőnk van, akik havi rendszerességgel posztolnak a honlapon.

– *Milyen az oldal elérése, milyen visszajelzéseket kapnak?*

– Hetente elemezzük az oldal elérési statisztikáit, de nem ezek a mutatók a fontosak a számunkra, hanem a személyes visszacsatolások. Kiadványainkból több Kárpát-medencei ifjúsági szervezet is merített már, de vannak olyan szervezetek is, amelyek például az adventi vagy a böjti kiadványunkat, melyekben minden napra lebontva van egy írás, rendszeresen használják az ünnepre való készülődés során. Illetve számomra nagyon sokat jelentenek azok a pillanatok, amikor egy ifjúsági találkozón vagy egy konfirmandus héten olyan témáról hallok, amelyekről tudom, hogy nálunk olvastak, s gyakran hivatkoznak is ránk ilyen alkalmakon. Büszkén mondhatom, hogy eléréseink is szép számban vannak, nemcsak a kárpátaljaiak körében népszerű a blog, hanem a Kárpát-medencében, sőt a tengerentúlról is vannak olvasóink. Nem kattintásvadász oldal vagyunk, hanem baráti alkotói közösség.

– *Milyen terveik vannak a jövőre nézve?*

– Szeretnénk egy olyan kiadványt készíteni, ami kifejezetten csak fiataloknak szól, és az év 52 vasárnapjára tartalmaz egy-egy elmélkedést. Ennek összeállításán dolgozunk jelenleg. Továbbá szeretnénk egy találkozót szervezni. Korábban mindig fordítottunk időt arra, hogy eltöltsünk együtt egy hétvégét, amikor nemcsak ötleteltünk és tervezgettünk, hanem egy picit egymással is foglalkoztunk. Sajnos a háború kitörése óta erre nem volt lehetőség, de remélem, mihamarabb lesz rá alkalmunk.

*Varga Brigitta
Forrás: KISZó*

„Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok...”

Immáron két és fél éve tart a háború, ami megvisel mindenkit. Azokat is, akik harcolnak, azokat is, akik a behívástól retteggve élnek mindennapjaikat, azokat is, akik kénytelenek voltak elhagyni otthonukat, s azokat is, akik a hátszágban próbálnak helytállni. Az asszonyokat is, akik a férfiak munkáját is fel kellett vállalják, az édesanyákat is, akik végzik a rájuk bízott feladatokat, de pillanatra sem szűnnek meg imádkozni gyermekeikért, családjukért, a békéért. Ilyen gondokkal terhelt időszakban még inkább kellenek a pihenők, a töltetkezési lehetőségek. Jézus pedig hív: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok...” – csak nála talál megnyugvást lelkünk. Ennek a hívásnak tett eleget több mint kétszáz katolikus asszony, akik eljöttek a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség által szervezett imádkozó édesanyák egyházmegyei találkozására.

Molnár János esperes-plébános, a találkozó ötletgazdája tájékoztatásként elmondta: az egyházközségekben általában kétféle imacsoportha szerveződnek az édesanyák, az egyik az Édesanyák imádságban, a másik a Szent Mónika közösség. Az édesanyák védőszentje Szent Mónika, akinek augusztus 27-én van az ünnepe, s ehhez igazították a találkozót.

– Ennek most az az érdekessége, hogy ugyanezen a napon, amikor mi szervezzük a programot, Magyarországon a Szent Mónika Közösség országos találkozóját tartják. Mi ma egy egész napos programra

asszony úgy él, hogy a gyermeke, férje külföldön van, ritkán tudnak találkozni. S ebben a helyzetben nekik is szükségük van a lelki megerősítésre. De amúgy is, az édesanyák egymással találkozáskor elmondják

egymásnak bajaikat, s ma egy olyan alkalmat szerettünk volna teremteni, ahol az Úrnak panaszolhatják el bajaikat, ahol az Úrtól kapnak megerősítést ebben a háborús helyzetben.

– Mennyire fontos az édesanyák imádsága?

– Megint csak Szent Mónikát tudnám felhozni példaként, aki évtizedeken át imádkozott fiáért, Agostonért. Milánóban Szent Ambrus püspöknek is elpanaszolta a helyzetét, hogy mennyit imádkozik a

Jézus nagyon jól tudja, milyen állapotban vagyunk. Látja terheinket, ismeri előéletünket, tisztában van azzal, hogy miben merültünk ki. Feltárhathatjuk előtte ezeket a dolgainkat, de jó tudni, hogy Ő tud rólunk, tud a mi személyes próbáinkról. És így is fogad. Mindezekkel együtt. És biztat: ne féljete, én veletek vagyok, bízzatok bennem! Ha hozzá megyünk, megnyugszik a lelkünk. Nem biztos, hogy kevesebb lesz a teher, de az garantált, hogy Vele könnyebb lesz annak cipelése. Jézus azt ígéri, felüdít, megsegít bennünket, s vele lesz erőnk tovább menni. A püspök arra is felhívta a figyelmet, hogy imáinkban nem a saját akarataink teljesítését kell kérnünk, hanem az Ő kezébe kell tenni életünket, hittel kérni, hogy „legyen meg a Te akaratom”, hisz Ő tudja, mi a jó nekünk. Ha ezt hittel és alázattal tudjuk kimondani, akkor meghalljuk, milyen utat szán nekünk. Ha bízunk Istenben, a nehézségek, a fájdalmak, a veszteségek idején is a béke lesz bennünk.

Az imádkozó édesanyák találkozásának programja rózsafüzérral és közös énekléssel kezdődött. A nap folyamán pedig lehetőség volt szentségimádsáson is részt venni, tanúságtételek hangoztak el. A nap csúcspontja kétségkívül a szentmise volt, melyet Lucsok Péter Miklós püspök mutatott be a jelenlévő paptestvérekkel. A nap végéhez közeledve a résztvevők közösen járták végig a kereszttut, melynek az volt a különlegessége, hogy Szűz Mária anyai szemszögéből szemlélhették a szenvedő Jézus Krisztust, és kísérték el Őt egészen a Golgotáig.

A szervezők a testi töltetkezésről is gondoskodtak: a Szent Anna Karitászmunkatársai hatalmas bográcsban készítették a finom egytálételt. A program püspöki áldással zárult.

Marton Erzsébet

hívtuk az édesanyákat, ahol közös imádságra, tanításra, tanúságtételre kerül sor, ez egy lelki megerősítő nap – mondta az esperes-plébános.

– Miért tartják fontosnak az édesanyákkal való külön foglalkozást, az ő megerősítésüket?

– Éppen ma két és fél éve dúl a háború az országban. Nagyon sokat beszélnek arról, hogy mennyire megváltozott a férfiak helyzete, ám az anyák helyzete is megváltozott a háború kezdete óta. Nagyon sok

gyermekéért, s ő azt mondta neki, hogy ennyi könny gyermeke nem veszhet el. És valóban szent lett belőle, az egyház egyik legnagyobb teológusa. Tehát az édesanyák imádsága gyermekeikért igen-igen fontos és nagyon megerősítő.

Az ima erejét emelte ki Lucsok Péter Miklós OP munkácsi megyéspüspök is, aki a Máté evangéliumából választott ígét előadása alapjául: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok

Magyarul álmodnak és magyarul imádkoznak a szórványban

Gyertyánliget a magyar oázis a Felső-Tisza-vidéken. Ezt a közösséget mindig is a szilárd hite és a tenni akarása tartotta meg. Nem adták fel, bármilyen nehézséggel is kellett szembenéznük, és most sem terveznek meghátrálni, habár az ukrán és ruszin lakosság ölelésében élő magyaroknak egyre komolyabb kihívást jelent identitásuk megőrzése. A kapaszkodót a helyi magyar óvoda, a római katolikus templom, és az a néhány tősgyökeres lokálpatrióta jelenti, akiknek Isten, haza, család és Gyertyánliget mindenek felett áll.

Az ukránul Kobilecka Poljanának ismert község Rahótól 36 kilométerre fekszik. Nagybocskó központjában balra kell térni, majd nagyjából még 12 kilométert menni, hogy eljussunk ebbe a varázslatos kis faluba. Az emberek többsége itt ruszin nemzetiségű, a magyarok száma az évek során folyamatosan csökkent. A vegyes házasságoknak köszönhetően a gyerekek már szinte alig beszélnek magyarul.

– Sokan kivándoroltak, főleg a fiatalok és a középkorúak, kevesen maradtunk – konstataálja Macsek Názár, a gyertyánligeti Páduai Szent Antal Karitászt vezetője. – Az itt élőknek és a háború elején ide menekülőknél lehetőségeinkhez mérten igyekszünk segíteni, támogatást nyújtani, hogy kicsit könnyítsünk ezen a terheken teli időszakon. Élelmiszerrel és higiéniai csomagokkal támogatjuk az embereket, de akinek szüksége van rá, ruhaneműt is

A támogatókhoz a Dorcas Alapítvány is csatlakozott, amely 12 idős ember gondozását vállalja. Egyre kevesebb adomány érkezik, a háború elején viszont annyi volt, hogy Szidónia nagymamám, akitől 3 éve átvettem a tisztséget, azt mondta, soha nem jött még ide ennyi segély. A szlovák karitással együttműködésben beindítottuk a menekültekkel foglalkozó pszichoszociális programunkat. A 30–35 gyerekből most már csak néhány menekült. A nyáron egyházi gyerektáborokat is sikerült szerveznünk, azon több mint 40-en vettek részt. Örülünk, hogy egy kis kikapcsolódást tudunk biztosítani az itteni gyerekeknek, hiszen nagy szükségük van rá.

Názár már közel 20 éve a római katolikus karitászt kötelekben tevékenykedik. Mint mondja, látványosan csökkent a gyertyánligeti közösség. A legnagyobb gond a munkalehetőség hiánya. A férfiak többsége már rég külföldön keresi a kenyerrelváltót, akik itthon maradtak, az erdészetnél vagy gyárakban dolgoznak Nagybocskón, Técsón. Az asztronnyok üzletekben, oktatási intézményekben, illetve szintén a gyárakban található munkát.

A legtöbb kulturális és hagyományőrző programjuk a 2016-ban átadott Magyar Közösségi Házban zajlik.

Korábban a karitászt fenntartása alá tartozott a helyi magyar óvoda is, egy éve azonban már a P. Frangepán Katalin Gimnázium hálózatához csatolták. A 2020-ban alakult magyar tannyelvű magán oktatási intézmény fő célja a magyar nyelv újjáélesztése olyan te-

lepüléseken, ahol évtizedek óta nincs vagy hiányos a magyar nyelvű oktatás. Az intézmény fő feladata, hogy esélyt adjon az anyanyelven való tanulásra azok számára, akik magyarul szeretnék tanulni gyermeküket, de lehetőséget ad a nyelvtanulásra azok számára is, akiknek nem magyar az anyanyelvük.

Kulákova Veronika óvodaigazgatótól megtudtuk, idén kilenc csöppség ballagott. Ősztől a vegyes csoportot szeretnék kettéválasztani, mivel sok a jelentkező.

– Valószínűleg csak szeptembertől indul újra az ovi, mert most felújítás zajlik – jegyezte meg az óvoda vezetője. – Eddig úgy néz ki, harminc gyermeket nevelünk majd, így indíthatunk kis- és nagycsoportot is 15-15 fővel. Ennyi gyerek húsz évvel ezelőtt volt utoljára, amikor megnyílt az óvoda. Ehhez a létszámhoz viszont kellene még egy óvónő, mert csak egy van, illetve én vállaltam a helyettesítést. Reméljük, a

főiskola meg tudja oldani a munkaerőhiányt, és küld még egy magyar anyanyelvű pedagógust. Ha nem, akkor ukrán anyanyelvű fog foglalkozni a kicsikkel. Bár így is két nyelven zajlik az oktatás, mert a gyerekek többsége sajnos egyáltalán nem ért már magyarul. Ez jelentősen megnehezíti a mi dolgunkat is, hiszen mindent kétszer, ukránul és magyarul is el kell magyarázni. De a kicsik fogékonyak, az alapkifejezéseket hamar megtanulják. A napindító imádságot, illetve az étkezés előtti és utáni imákat is tudják már magyarul, a tornagyakorlatok során elhangzó vezényszavakat is értik. A foglalkozások során nagy hangsúlyt fektetünk a magyar népi játékokra, irodalomra, népdalokra, néptáncra és nem utolsósorban a katolikus nevelésre.

Gyertyánligeten már régóta nincs magyar tannyelvű iskola. Az anyanyelvi oktatás a vasárnapi iskolában történik. Ebben a tanévben 6 csoporttal foglalkozott Kulákova Veronika, Kurilják Katalin és Eiben István. István amolyan „mindenes”, ugyanis a magyar nyelv tanításán kívül hittant is oktat, 33 éve kántorként is tevékenykedik, illetve amit csak tud, elvégez a templom körül.

– A vasárnapi iskolába összesen 75 gyerek járt – jegyezte meg Eiben István, a KMKSZ Gyertyánligeti Alapszervezetének elnöke. – Rengeteg munkát jelent ez nekünk, hiszen az alapoktól kell kezdeni. Komoly gond, hogy otthon már szinte senki sem beszél magyarul a gye-

kaphat tőlünk. Tavaly 35 családnak vitünk rendszeresen segélyt, ebben az évben 20–30 ember fordul hozzánk havonta. De akad, aki csak két-három havonta jön. Pályázatokból és adományokból tartjuk fenn magunkat és segítünk másokat, amelyek többsége az anyaországból érkezik, főleg a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-től.

rekekkkel. Ez a vegyes házasság velejárója. A gyerekek legfeljebb 10–15 százaléka érti a magyar nyelvet. Azt én a hittanórákon igyekszem megismételni, rögzíteni és továbbfejleszteni. Én a Szentírást magyarul tanulom, ezért nekem ukránul még a Miatyánk is nehezen ment.

De most meg kellett tanulnom, mert az idei kilenc elsőáldozónak ukránul kellett feltennem a kérdéseket, és a templomban a liturgia is ukránul zajlik.

István elmondta, korábban havonta csak egyszer prédikált a pap ukránul, a temetések is magyar nyelven történtek. Most már „felemás” a mise. A litániát ukránul olvassák, a

predikáció is ezen a nyelven hangzik, csak az imák és az énekek szólnak magyarul. Kivétel a hétköznapi istentisztelet, amelyre szinte csak magyar, idős gyülekezeti tagok járnak, így olyankor az atya magyarul vezeti a misét.

A neogótikus stílusban épült római katolikus templom az idén kétszáz éves. Felszentelésének 200. évfordulójára emlékezett a gyertyánligeti egyházközség Nagyboldogasszony ünnepén. A szentmise főcelebránsa Lucsok Péter Miklós OP munkácsi megyéspüspök volt, vele koncelebrált Snep Román helyi plébános, Mankovics Sándor rahói plébános, valamint Oreszt Strohín helyi görögkatolikus parókus. Az ünnep örömeiben osztottak a rahói, aknaszlatinai hívek és a szomszédos településekről érkezett zarándokok. A helyi közösség már január óta készült erre az ünnepre.

A község betlehemes színdarabját Magyarországon a legjobbnak ítélték az 1990-es években. Azóta minden évben, advent utolsó vasárnapját követően, Szentestével bezárólag előadják a *Szállást keres a Szent család* című játékukat.

– Házról házra járunk, tavaly is nagyjából 75 családdhoz vittük el a betlehemet – mondja Eiben István. – Ez a szokás, azt hiszem, egyedülálló Kárpátalján, ezt a produkciót máshol nem mutatják be, de legalábbis nem háznak vele. Gyertyánligeten nagyjából 120 család igényli a házszenelést. Korábban a katolikus gyülekezet majdnem 600 hívet számlált, jelenleg nagyjából 150 tagú. A fiatalság eltűnt, szinte már csak a nyugdíjasok és egy-két középkorú maradt. Nincs könnyű dolgunk, és ezt csak az érti, aki hasonló helyzetben van. De amíg a Jóisten ad hozzá erőt, tesszük a dolgunk!

Simon Rita
Kárpáti Igaz Szó

Elismerés a kijevi magyarság szolgálatáért

Petneházy Gyula a Magyarok Kijevi Egyesületének elnökeként közel egy évtizede elkötelezetten dolgozik a kijevi magyarságért. A 35 éve alapított egyesület célja a magyar kultúra és hagyományok ápolása, valamint a közösség összetartása. Az elmúlt években számos kihívással kellett szembenézniük, ennek ellenére igyekeznek fenntartani és erősíteni a magyar identitást az ukrán fővárosban. Idén március 15-én Petneházy Gyula a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjé kitüntetésben részesült. Ennek kapcsán beszélgettünk vele az egyesület jelenlegi helyzetéről és jövőbeli terveiről.

– *Gratulálok a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjé kitüntetéséhez! Mit jelent ez a rangos elismerés önnek és a Magyarok Kijevi Egyesületének?*

– Nagyon megtisztelő számomra és az egyesület számára is. Ez a kitüntetés nemcsak az én munkám elismerése, hanem mindazoké, akik az elmúlt évtizedekben dolgoztak a kijevi magyarságért. Fontos visszajelzés, ami azt bizonyítja, hogy az anyaország is figyelemmel kíséri és támogatja törekvéseinket. Ez az elismerés a rendkívüli értékek megteremtésének felismerését és méltánylását jelenti, és azt, hogy érdemes maradandó értékek létrehozásában részt venni.

– *Mi jellemzi az elmúlt évtizedekben végzett tevékenységét?*

– A Magyarok Kijevi Egyesülete idén 35 éves. Az eltelt időszakban számos kulturális és közösségi programot szerveztünk. Ezek közé tartoznak a magyar nemzeti ünnepek méltatásai, kiállítások, színházi előadások, valamint a vasárnapi magyar iskola működtetése. 2017-ben megnyílt a Kijevi Magyar Ház, amely közösségi életünk központja lett. Itt tartottuk a nyelvtanfolyamokat, klubesteket és egyéb rendezvényeket. Különösen emlékezetes számomra a Kőrösi Csoma Sándor Program keretében érkezett ösztöndíjas, Bence Vivien munkája, aki két év alatt óriási eredményeket ért el a gyerekekkel. Az ő jelenléte közösségépítő és összekovácsoló erővel bírt, ami a jelenlegi helyzetben különösen hiányzik. Sajnos a mostani körülmények között nem megvalósítható a program folytatása.

– *Hogyan érintették az egyesületet az elmúlt öt év kihívásai?*

– A pandémia ideje alatt a legtöbb programunkat le kellett mondani, és a személyes találkozók száma is csökkent. Az online térben próbáltuk folytatni a tevékenységünket, de ez nem pótolta a személyes jelenlétet. A járványhelyzet enyhülésével lassan visszatérhettünk volna a megszokott kerékvágásba, de jött a háború, és ismét új kihívásokkal kellett szembenézniük. A háború sajnos nagy hatással volt ránk. Sok tagunk elhagyta Kijevet. Az itt maradtak számára igyekeztünk minden lehetséges segítséget megadni, legyen szó élelmiszersomagokról vagy humanitárius segélyekről. A közösség létszáma jelentősen csökkent, de továbbra is tartjuk a kapcsolatot mindenkiel, és igyekszünk segíteni az arra rászorulókat. Ugyanakkor a közösségi életünk teljes egészében nem állt le, továbbra is dolgozunk azon, hogy erősítsük a magyar identitást és kultúrát. Megtartjuk a magyar nemzeti ünnepekhez kapcsolódó rendezvényeket, koszorúzással emlékezünk elődeinkre.

– *Hogyan látja a jövőt?*

– Mindig bizakodva nézek a jövőbe. Bízom benne, hogy a háború véget ér, és újra béke lesz Ukrajnában. A Magyarok Kijevi Egyesülete továbbra is elkötelezetten dolgozik majd a magyar közösségért, és remélem, hogy egyre több fiatal csatlakozik hozzánk, hogy továbbvigyék a hagyományainkat és értékeinket. Az anyaország támogatása is nagyon fontos számunkra, és bízunk benne, hogy ez a jövőben is megmarad.

Bujdosó Ivett
Forrás: Kárpáti Igaz Szó

Szova Péter neves helytörténész hagyatékából nyílt kiállítás Ungváron

A Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeumban július 10-én második igazgatójuk, Szova Péter születésének 130. évfordulója alkalmából időszaki kiállítás nyílt. A tárlat a múzeumi gyűjteményből, valamint a család archívumából származó személyes tárgyakból, dokumentumokból, fényképekből állt össze. Ezek egy részét az egykori múzeumigazgató unokája, Olga Velicskanics biztosította ideiglenes bemutatásra.

A Szova Péter múzeumi hagyatéka című kiállítás megnyitóján Mihajlo Dzsahman, az újkori történelmi részleg vezetője röviden ismertette a neves közéleti személyiség életrajzát.

Szova Péter helytörténész, jogász, Ungvár történetének kutatója, publicista, közéleti és politikai aktivista, múzeumigazgató 1894. július 11-én született Hajtóra faluban, az Eperjesi kerület Ólublói járásában (ma Szlovákia) egy görögkatolikus pap családjában. Az Eperjesi Gimnáziumban tanult, majd 1913-ban Budapestre került, ahol az egyetem jogi karára felvételizett. Magyarországon csatlakozott a Habsburg-ellenes mozgalomhoz, egy betiltott diákszervezetben való részvétele miatt letartóztatták, kizárták az egyetemről és Pécssett bebörtönözték. Ha hazaárulónak találták volna a bíróságon, hosszú évekre börtönbe zárják, vagy akár nyilvános kivégzésre is ítéletheték volna. Az első világháború megmentette. A fiatalembert a frontra vitték, de az ungvári átszállóhelyen Péter sárgaságot kapott, és gyógyulásáig a helyi gyengélkedőn hagyták. 1915-ben besorozták az osztrák-magyar hadseregbe, egy évvel később orosz fogságba esett. 1919. május 8-án egy vonat egykori foglyokat hozott Ungvárra. Péternek megtetszett a város, így miután megtudta, hogy senki sem várja otthon, úgy döntött, Ungvár lesz az új otthona. Három évig sok kiváló tanár mellett (ott dolgozott rajztanárként a fiatal Bokszay József is) az ungvári gimnáziumban tanított természet-tudományt, miközben a kassai jogi akadémián szerzett felsőfokú végzettséget. 1922-től 1938-ig Ungvár városi tanácsában dolgozott különböző beosztásokban. 1938 novemberében Husztra költözött, ahol 1939 márciusáig a tartományi kormányzó tanácsadói posztját töltötte be.

A fiatal Szova Péter már 1929-ben szorosán összekapcsolta életét a múzeummal, amikor az ungvári Kárpátaljai Zemszkij Múzeum Társaságának tagja lett. Et-

től kezdve különböző beosztásokban közreműködött a megye múzeumainak fejlesztésében, személyesen vett részt a múzeumi tárgyak gyűjtésében. Segítségével egész gyűjtemények kerültek a múzeumba. Köztük egy csodálatos gyűjtemény Perényi báró palotájából, a munká-

csi kolostor régi kéziratának és nyomtatványainak, a híres művész, Ihor Grabar munkáinak egy része stb. Hozzájárulását nehéz túlbecsülni. 1946 decemberétől 1951 januárjáig a múzeum igazgatója volt, majd a szovjet uralom miatt 1951-től főgondnokként, osztályvezetőként dolgozott. Több ezer, személyesen gyűjtött és a múzeumnak átadott tárgy található az ungvári várban, amelyek közül sokat folyamatosan kiállítanak. A múzeum igazgatójaként sikerült az ungvári várat a múzeum használatába adni.

Szova Péter a történelem-, a régészet-, a természet- és az irodalomtudományba is beírta nevét. Az 1920-as években kezdett el érdeklődni a város és a térség története iránt. Összesen csaknem kéttucatnyi publikáció (könyvek, történelmi és irodalmi esszék, útmutatók, füzetek stb.) és több mint 260 cikk szerzője. 1984. június 10-én halt meg, az ungvári temetőben temették el.

2011-ben posztumusz Ungvár díszpolgárává választották. Élete során személyes archívumát átadta a múzeumnak. Hagyatékának egy része most megtekinthető a Szova Péter múzeumi hagyatéka című kiállításon.

Viktor Kravcsuk, a megyei művelődési főosztály helyettese Szova Péter érdemeit méltatva köszönetét fejezte ki a múzeum munkatársainak a kiállítás megszervezéséért.

Olga Sumovszkától, a Lehoczky Tiva-

dar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeum igazgatónőjétől megtudhattuk, hogy az egyedi, tematikus tárlat miatt még a helyiséget is felújították. Korábban régi ikonokat állítottak ott ki, de a hosszú idő alatt kissé elavult az anyag. – Fontos ismereni az ilyen kiemelkedő honfitársainkat. Tanuljuk a történelmet, de a város történetéről keveset tudunk. Honismereti múzeumként célunk népszerűsíteni a vidékünk kulturális, tudományos életét – mondta.

Ruszin Valéria, a múzeum történeti és helytörténeti osztályának vezetője személyesen ismerte Szova Pétert, és dolgozott az irányítása alatt, így sok érdekes történetet idézett fel a karizmatikus vezetővel kapcsolatban.

Olga Velicskanics, Szova Péter unokája kiemelte: most látszik, mennyire fontos volt a nagyapja munkája, szenvedéle.

– Jó érzés mindezt látni, megőrizni az emléket és mindazt, ami megmaradt utána, olvasni, tevékenységén keresztül többet megtudni a szülőföldünkről. Örülünk, hogy a várban megrendezték ezt a kiállítást, amely közelebb hozza a látogatókhoz nagyapám személyét. A család büszke rá, s hálásak vagyunk, hogy az ungváriak tisztelik az emléket.

Rehó Viktória

Keresztyén Balázásra emlékeztek Nagyberegen és Badalóban

Keresztyén Balázs pedagógus, helytörténész, művelődésszervező Nagyberegen született, januárban lett volna 75 éves, de már 17 éve nincs közöttünk. A család innen Badalóba költözött, Balázs ott végezte el az általános iskolát, majd a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolában tanult tovább és érettségizett. 1967-ben felvételt nyert az Ungvári Állami Egyetemre, ahol 1972-ben magyar nyelv- és irodalomtanári diplomát szerzett. Ezután a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskolában tanított haláláig. Pedagógusi munkája mellett rendkívül szerteágazó tevékenységet folytatott: tanulmányozta a kárpátaljai irodalmi hagyományokat, történeti és helyi mondákat, művelődéstörténeti kislexikont írt, kutatta a Perényiek és báró Perényi Zsigmond életét, több könyve jelent meg, s még mennyi mindent tehetett volna, ha fiatalon, mindössze 58 évesen nem szőlítja magához az Úr.

A Beregszászi Alapítvány Keresztyén Balázs emlékének tiszteletére Nagyberegen és Badalóban állíttatott emléktáblát. Nagyberegen a református líceum falán, Badalóban pedig

a Gvadányi József Gimnázium falán kapott helyet a tábla.

Dalmay Árpád, a Beregszászi Alapítvány kuratóriumának elnöke köszöntő szavait mindkét helyszínre levélben küldte el. A kuratóriumi elnök kitért alapítványuk fő céljára, ami nem más, mint a Beregszászban és a környező településeken élő magyarok nemzeti azonosságtudatának erősítése, annak a tudatosítása, hogy itthon vannak immár több mint ezer éve ezen a gazdag magyar múlttal rendelkező vidéken, amire büszkének kell lennünk. „E célunk elérésének több útja is van, az egyik: emlékműveket, szobrokat, emléktáblákat állítunk azoknak a híres embereknek, akik itt születtek, éltek, temetőink valamelyikében nyugszanak, illetve látogatásukkal megtisztelték vidékünket. Legyünk büszkéek Keresztyén Balázásra is” – állt a levélben.

A nagyberegi táblaavatón Tóth László helyi református lelkész kihangsúlyozta, meggyőződése, hogy minden községben fontos lenne felkutatni, megtalálni azokat az embereket, akik helyi születésűek, és messzire jutottak az általuk választott területen,

olyan dolgokat vittek véghez, amik máig hatóak: legyen az a kultúra megőrzése, a történelem feltárása.

– Líceumunk diákjai magyar nyelv és irodalom órán bizonyára abból is tudnak méríteni, amit éppen Keresztyén Balázs kutatott fel, összesített és hagyott ránk. Nem könnyű manapság a fiatalokat a tanulásra ösztönözni, de úgy vélem, Keresztyén Balázs munkássága egyfajta motiváció lehet, hiszen nem egy befejezett művet hagyott maga után, sok minden maradt még, amit lehet kutatni. Szerencsére a mi diákjaink között is sokan vannak, akik ebben az irányban is érdeklődnek, és ez akár egy cél is lehet számukra, mert bőven van még mit keresni, kutatni, megtalálni, leírni, összegezni és átadni a következő generációnak. Ezért is fontos ezeknek az embereknek a munkáját haláluk után is értékelni. Az emléktábla pedig hirdetni fogja, hogy Nagyberegen volt egy ilyen nagyszerű szülőtte, akinek munkásságát érdemes tovább vinni – tette hozzá Tóth László, majd Nagyberég lakosainak, a református gyülekezet és a református líceum tagjainak a nevében köszönte meg Dalmay

Árpádnak a munkáját, áldozathozatalát, amivel hozzájárult a tábla elkészítéséhez.

A badalói ünnepségen többek mellett jelen volt Keresztyén Gabriella, Keresztyén Balázs lánya, aki meghatódva szólt a megjelentekhez, hiszen, mint mondta, Badaló az ő gyermekkorát is jelenti. „Édesapámnak is Badaló volt a gyermekkor, mindent az édesanyjától, az én nagymamámtól tanult. Juliska mamára, aki nagy nótafa és mesetudó asszony volt, talán még vannak, akik emlékeznek. Amikor főiskolás koromban hazalátogattam, még akkor is rá tudtam csodálkozni nagyanyám tehetségére. És azt hiszem, ez a fontos, mert a hagyomány nem az emlékművekben van. Manapság, amikor annyira szét vagyunk szóródva a világban, az emlékezés az, ami össze tud minket tartani. Be kell vallanom, nagyon büszke vagyok az édesapámra, mert úgy hiszem, ma én kapom meg azt a sok jót és hálát, amit ő már nem kaphatott meg” – jegyezte meg Gabriella.

Mind a nagyberegi, mind a badalói bronz dombormű Sándor Attila székelyudvarhelyi művész alkotása.

H. Cs.

„valamit el kell mondanom / különben nem lesz oltalom”

Ferenczi Tihamér

Emlékeim édesanyámról

Régóta vezetek naplót, többnyire rendszertelenül, hosszú kihagyásokkal. 1996-ban olvastam Sütő András *Anyám könnyű álmot ígér* című művét, onnan másoltam ki a naplómba e sorokat: „Egy napon így szólt Anyám: írhatnál rólunk is valami könyvet, mindnyájunk háta mögött felgyűlt az idő, szép csendesen ereszkedünk alá, mind közelebb a földhöz és nincs kéz, amely az övét még egyszer felhúzná. De lenne bár egy könyvecske, ő, nem vigasztalónak, hanem tanúskodásképpen egynek, s másnak, ami megesezt velünk.”

Biztos vagyok benne, hogy a szüleim is örülnének, ha valaki átmentene valamit az életükből, ha nem is az örökkévalóságnak, de legalább az unokák, déd- és ükunokák számára. Egy évvel később elhatároztam, ez a valaki én leszek. Nem így alakult, számos dolog jött közbe. Aztán 2017. március 25-én újabb ígéretet tettem, eltelt húsz év, most már valóban illene hozzákezdenem, de közben elment újabb öt év, amire végre tollat ragadtam, és megkezdtem a munkát. Elővettem a korábbi jegyzeteimet, és vázlatot is készítettem.

A bevezetőben azt szerettem volna érzékeltetni, hogy mi motivált, amikor elhatároztam, anyukámról akarok írni. Az ő sorsa, élete óriási inspirációt és bátorságot adott ahhoz, hogy el merjem kezdeni az írást. Mi inspirált még az írásra? A kisunokám 6 éves, ha Budapesten meglátogattam őket, esténként meséket, kis történeteket olvastam neki. Egyik este nem volt villany, nem tudtam olvasni, ezért mesélni kezdtem neki a gyerekkoromról, a szüleimről. Másnap este, amikor elő akartam venni a könyvet, Zolika váratlanul megszólalt: „Nagyi, ne a könyvből! Az emlékeidet meséld, mert azok olyan érdekesek!”

Édesanyám, Lukács Margit, nem csupán szép, hanem gyönyörű nő volt. Ani nevű húga mesélte, hogy amikor fiatal lányként betértek valahová, az emberek arról beszéltek, Greta Garbóra hasonlít. Az elemi iskolában jó tanuló volt, de 13 évesen elveszítette az apját, volt még három húga, ezért abba kellett hagynia a tanulást. Később elmondta nekem, hogy a tanítónő elment hozzájuk, és megpróbálta meggyőzni az anyját, az én nagymamám: „Matild néni, kár volna, ha a kislány nem tanulhatna tovább.”

Édesanyám szülei Erdélyből származtak. Nagypapám, mint mozdonyvezetőt, áthelyezték Szatmárnémetiből Kárpátaljára. Édesanyám szlovák iskolába járt, mert Dolhán, ahol laktak, csak szlovák iskola volt. Ennek ellenére szépen beszélt és írt magyarul. Az írása valóban szép volt, klasszikus gót betűket használt, és szépen

fogalmazott. Édesapámmal, Husznai Mihállyal Dolhán ismerkedtek meg, ahol ő huszárként szolgált az ezredben. Édesapám

ungvári volt, oda vitte haza az ifjú feleségét. Édesanyám a viszontagságos gyerekkora és ifjú évei után ott is nehéz körülmények között élt. Ezek voltak a gazdasági világválság évei, nagy volt a munkanélküliség. Apámnak nem volt könnyű elhelyezkednie, munkát vállalnia. Édesanyámat házvezetőként alkalmazták a Kárpátaljára kihelyezett cseh hivatalnokok családjainál.

Miközben ezt írom, fojtogat a sírás, az én gyönyörű anyám filmszínésznő is lehetett volna, ehelyett cseledként dolgozott. Mindenütt megállta a helyét, szerették és nagyon ragaszkodtak hozzá.

1934-ben, amikor Mimi (Marietta) nővérem megszületett, nagyobb lakást tudtak bérelni, a lutheránus templom mellett kezdődő Honvéd utca 4. szám alatt. Sajnos azóta lebontották a házat. Anyu ekkor magához vette az addig Dolhán lakó édesanyját is. Édesanyám volt mindig a család összetartó ereje. A szép, sudár testalkatú Sándor bátyja a csehszlovák hadseregből tüdővésszel (gyors lefolyású TBC) tért haza, amellyel megfertőződött a legfiatalabb, Etuka húguk is. A szanatóriumban kezelt Etukát is főleg anyám látogatta, akkor is ott volt mellette, amikor végül 22 évesen meghalt. Mái őrzöm a beteg Sanyi bátyjuk lapját, amelyen köszönetet mond a kapott pénzért: „Hiszen Te is nehezen dolgozol ezért”.

Édesanyám először Ani húgát hozatta fel Ungvárra Dolháról, majd a háború után a másik húgát, Jolánt is rábírta, hogy

családjával együtt szintén költözzenek el Dolháról.

Nemcsak a családtagjaival törődött. Több keresztfia volt, amikor ezek katonai szolgálatot teljesítettek, időről időre pénzösszegekkel lepte meg őket.

Az 1940-es évek elején édesanyám, Anna nevű sógornőjével közösen, bizományi üzletet vezetett. Az áruért, ami főleg ruhanemű volt, édesanyám utazott Budapestre, ami 1944 nyarának végén már nem volt biztonságos. A Vörös Hadsereg ekkor már megközelítette Kárpátalját, és Csapot, mint vasúti csomópontot, de időnként Ungvárt is bombázták. Két képeslapot is találtam, amit anyu ilyen utazásai alkalmával írt apámnak. Apu a keleti fronton volt munkaszolgálatos, mivel görögkatolikus vallásúként politikailag megbízhatatlannak minősült. Ezért főként édesanyám gyűjtötte össze azt az összeget, amin egy kis házat sikerült vennie a Minaji utca végén lévő Kis (Szurikov) utcában. Kis kert is tartozott hozzá.

Kárpátalja sorsa 1945 júniusától megpecsételődött – ismét elszakították az anyaországtól. Most viszont nem Csehszlovákiához került vissza, ahová 1920–1938 között tartozott, hanem a Szovjetunióhoz, ahol az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársasághoz csatolták. Mi mindennek ellenére őriztük a magyarságunkat. A mi óráink nem a moszkvai hivatalos idő szerint jártak, s a régi magyar nevükön említettük az utcákat. Éppen úgy ünnepeltük a karácsonyt, vittük szentelni a szép húsvéti pászkás kosarat, mint a magyarok alatt. És az nem igaz, hogy büntették azokat, akik magyarul beszéltek.

1946-ban megkezdődött a szovjetizálás, felszámolták a magánvállalkozásokat. Anyuékat figyelmeztette egy orosz hivatalnok, hogy zárják be az üzletüket, mert államosítani fogják. Édesanyám mesélte, hogy Anna néni azt találta ki, tartsanak tehenet. Ekkor megkezdődött az én szépséges mamám véget nem érő robotja. A teheneken kívül

megjelentek a tyúkok, csirkék, malacok. Rengeteg munkával járt az állatgondozás. A teheneket meg kellett fejni, a tej egy részét értékesíteni (házhöz vittük a tejet), a tejből vajat köpülni (ebben már én is részt vettem). Ott volt még a kert, ahol mindenféle zöldségeket termesztett, a középső utacska két oldalán és a kerítés mentén rózsatöveket ültetett. A hátsó kert elején két meggyfa és kis szőlőlugas

■ növekedett. A fölösleges zöldséget, korai reket, számocát anyu piacra vitte. Mimi nővérem akkor már Lembergben tanult az egyetemen, és mint kítűnő tanuló, kiemelt (Sztálin-) ösztöndíjat kapott. A szüleim sokat segítettek neki. Anyám minden hétvégén süttött-főzött, apám vitte a minden jóval megrakott nagykosarat a délután 5-kor induló vonathoz, amelyet Mimi másnap reggel várt a lebergi állomáson. Némi ellenszolgáltatás fejében, ez meg volt beszélve az utaskísérőkkel.

Soha semmiben nem szenvedtünk hiányt. A spájzban minden télen ott lógtak a nagy füstölt sonkák, kolbászok, szalonnatáblák, no és a rengeteg befőtt, dzsem, nagy szilvákban a szilvalekvár. A fiam sehogyan sem érti, miért cipelem haza az Ungváron, a nagymamám háza mellett megörökölt kis nyári lakból a szilvéket és más tárgyakat, amiket ő ócskaságnak tart. Ezek a gyerekkoromat, az otthon melegét, biztonságát hozzák nekem vissza.

Ha nyáron vasárnaponként a strandra készültünk, vagy Nevickére kirándultunk, anyu mindig hajnalban kelt, hogy kirántsa nekünk a csirkét. Mi mindezt magától értetődőnek vettük, sokszor meg sem köszöntük. Ha vasárnap „csak” egyszerűbb rácsos süti volt, morogtunk a nővéremmel.

Édesanyám szerette a vendégeket, gyakran megfordultak nálunk a Beregszászon lakó rokonok. Kiskorunkban anyu varrta a ruháinkat, később házi varrónő járt hozzánk, Annus néni, majd Juci néni.

Szerette az állatokat, gyerekkoromban mindig volt kutyánk és cicánk. Később, amikor apu nyugdíjasként évekkig éjjeliőr volt az autós iskolában, ott tanyázott nála egy-két gazdtalan kutyus. Anyu enni-valót főzött ezeknek az állatoknak, amit apu vitt el nekik. Emlékszem, milyen boldogan újságolta, hogy visszatértek a fecskék, akik tavaly is nálunk, az istálló eresze alatt fészkeltek és költötték ki a fiókáikat.

Édesanyám 1974-ben írt két levelét most sem tudom sírás nélkül elolvasni. Akkor már Kijevben éltünk, de a kis Csöpi fiam a nyarakat legtöbbször Ungváron töltötte a nagyszülőkkel. Így történt ez 1974-ben is, de akkor már megvolt a pár hónapos kis Fifi kutyusunk is, így ő is utazott velünk a vonaton. Nekem vissza kellett mennem Kijevbe. Ungváron kiderült, hogy a kutyának *szopornycája* van. Anyu odaadó ápolása ellenére az állat elpusztult. Örööm a levelet, amelyben leírja, hogyan pátyolgatta, s próbálta életben tartani a pici kutyust.

Lány korában anyukám szeretett moziba járni, ismerte az akkoriban híres, divatos színészeket, de később, a folytonos elfoglaltsága miatt, erre ritkán kerülhetett sor. Én, tudva ezt – nem teljesen önzetlenül – rábeszéltem, s gyakran együtt mentünk moziba. Akkoriban szigorúan vették azt, hogy egyes filmekre csak 16 évet betöltött

fiatlokat engedtek be, de szülői kísérettel 14–15 évesen is mindig bejutottam.

Anyu olvasni is szeretett, persze erre sem volt ideje, azaz lehetősége. Édesapám javaslatára ezt úgy oldottuk meg, főleg téli estéken, hogy amikor édesanyám és mindenki más a feladatait végezte, Mimi nővérem felolvasott. A mai napig emlékszem például a lengyel Reymont *Parasztok* című regényhőseinek neveire.

Édesanyám nagyon értett a kertészkedéshez, a kiskertben rengeteg virág pompázott: ibolya, gyöngyvirág, tulipán, liliom, törökszegfű, zinnia, tátogó, pünkösdi rózsa, kék nefelejcs, őszirózsa. A gyönyörű rózsa-fákat is ő ültette, oltotta.

Miután Mimi nővérem 1956-ban elvégezte a lebergi egyetemet, hazajött Ungvárra, ahol iskolában tanított. Úgy tűnt, a szüleinknek könnyebb lesz az életük, nem kell minden hétvégén kosarat küldeni, de ekkor jött egy újabb megpróbáltatás: elveztem a középiskolát, és szintén egyetemre készültem. A szüleimben fel sem merült annak a gondolata, hogy munkába álljak,

pedig akkor nekik könnyebb lett volna, legalábbis anyagilag. Mindenképpen azon voltak, hogy legyen valami elégtételük azért, ami nekik nem adatott meg, minden gyerekket taníttatni akarták. Így magától értetődő volt, hogy én is egyetemre készülök. Mivel pont akkor jött ki az a rendelet, mely szerint a felvételizőnek a sikeres bejutáshoz 2 éves munkaviszonnyal kellett rendelkeznie, Laci nagybátyám bejuttatott a járási oktatási osztályra, ahol statisztikusként lettem foglalkoztatva.

Utólag derült csak ki, hogy az egyik fiatal nőnek TBC-je volt, s én, mivel sovány is voltam, megfertőződtem. Nagyon súlyos, baloldali, vizes TBC-s mellhártyagyulladásom lett. Kórházba kerültem hosszú időre, elég súlyos volt az állapotom, hetekig magas lázam volt, enni is alig bírtam, még jobban lefogytam. Anyu mindennap küldte apuval a finom ebédeket. Ennek is köszönhetően, meg a Streptomycin EZ-Pak kombinációs kezelésnek, kezdtem lassan gyógyulni. Mivel kigyógyítottak ebből az akkor még gyakran halálos kimenetelű betegségből, elhatároztam, hogy nekem is segítenem kell másokon.

1959 őszén felvételiztem az ungvári egyetem orvosi karára. Hat éven át engem

is a szüleim láttak el minden szükségessel, habár, mint jó tanuló, ösztöndíjat kaptam. Ez 24 rubel volt, s főleg zsebpénzként szolgált.

A szüleim még többet segítettek a kisfiam születése után. Még csak háromhetes volt, mikor az apját behívták a szovjet hadseregbe, mivel abban az időben az egyetemen nem volt katonai tanszék. A másfél éves katonaság után rövid időn belül ismét egyedül maradtam a gyerekekkel – a férjem Kijevben lett aspiráns. Én akkor a gyerekekkel Annánál laktam. Minden vasárnap a szüleimnél ebédeltünk, s onnan megpakolva érkezünk haza. A nagyobb beruházásokat is a szüleim fedezték. Amikor külföldre utaztak – édesanyám nővére Csehszlovákiában élt –, nagyon szép holmikkal láttak el minket.

A szüleim hordták a gyerekeket az óvodába, amikor éjjel ügyeltem, vagy 4–5 napos kiküldetésbe kellett utaznom. Amikor 1968-ban Lembergben voltam 5 hónapos továbbképzésen a szakorvosi vizsga előtt, szintén a szüleim gondozták a kisfiamat.

Közben úgy alakultak a dolgok, hogy 1971 szeptemberében Kijevben kötötünk ki a fiammal. A férjem megvédte a kandidátusi disszertációját, és állást kapott a Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében, ami garzonlakással járt. Úgy terveztem, hogy két év múlva visszatérünk Kárpátaljára, ugyanis eddig tartott a klinikai rezidensképzés a kijevi orvosi egyetemen, ahová felvételt nyertem. De kiderült, hogy a fiam apja nem szándékozik visszatérni Kárpátaljára, és nekem is remek orvosi állást ajánlottak fel, az úgynevezett *Tubinsztituban* (TBC és Pulmonológiai Gondozó Intézet), ahol rövid időn belül szép, kétszobás lakáshoz juttattak.

A szüleim számára 1971 szeptemberétől ismét megkezdődött a csomagküldés időszaka. Most is a korábbi módszert alkalmazták, annyi volt a különbség, hogy most már kosarak és szatyrok helyett elégáns, Csehszlovákiában vásárolt táskákkal „utaztak” a finomságok Ungvárról Kijevbe. Az intézeti kollégáim sokáig emlegették az apu borát. Télen még a karácsonyfa is Kárpátaljáról érkezett.

Később már én is tudtam némileg viszonzni az otthonról kapott küldeményeket. Ungváron – mint a Szovjetunióban általában, kevés nagyváros kivételével – nagyon ritkán, csak hosszú sorban állás után lehetett sajtót, vaját, marhahúst, tyúkot, csirkét szerezni. (Nem vásárlást írok, szándékosan.) Így a szintén vonattal visszaküldött táskákban az előbb említett élelmiszerek „utaztak” Ungvárra.

Husznai Katalin

A képeken: a dolhai szlovák iskola tanulója és tanítónője az 1921–22-es tanévben, édesanyám a középső sorban balról a negyedik; édesanyám 21 évesen; édesanyám velem és a nővéremmel – ezt a képet küldte édesapámnak a frontra.

(Folytatjuk.)

Elismerések

* A Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján a Kulturális és Innovációs Minisztérium díját kapta a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház *Háztűznéző* című előadása (rendező Vidnyánszky Attila) „a gogoli látásmód kortárs kontextusba helyezéséért”. Az elismerést Sin Edina, a színház megbízott igazgatója vehette át.

* A legígéretesebb tehetségek számára alapított *Teplánszky-díjban* részesült Polyák Anita a Nemzeti Színház és a

beregszászi társulat által létrehozott *Háztűznézőben* nyújtott alakításáért.

* A beregszászi születésű Finta Éva József Attila-díjas költő, irodalomtörténész *Ratkó József-díjat* vehetett át a nyíregy-

házi MórícZ Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban. Az elismerést a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Közgyűlés ítéli oda olyan alkotóknak, akik az ország keleti részéhez kötődnek, és műveikkel túllépnek a provincializmus határain, európai értéket képviselve.

* A 61. Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep zárókiállításán Kopriva Attila

kapta a *Káplár Miklós-díjat* nívós alkotómunkájáért.

* Az augusztus 20-i nemzeti ünnep alkalmából magas állami és szakmai kitüntetéseket adtak át Budapesten.

– A Magyar Érdemrend parancsnoki keresztjével tüntették ki dr. Tóth Mihály kárpátaljai magyar kisebbségi politikus, nemzetközi jogászt, a Kárpátaljai Magyar

Kulturális Szövetség volt alelnökét, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség volt elnökét, az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Volodimir Koreckij Állam- és Jogtudományi Intézete nyugalmazott tudományos főmunkatársát, volt parlamenti képviselőt a kárpátaljai magyarság és az anyaország közötti kapcsolatok ápolása, valamint a kisebbségek jogainak védelme érdekében végzett kiemelkedő tevékenysége elismeréseként.

A kitüntetést Gulyás Gergely miniszter adta át Budapesten.

– Magas színvonalú munkájáért a *Magyar Érdemrend lovagkeresztje* polgári tagozat kitüntetését vehette át Tarpai Viktória Jászai Mari-díjas színművész, a Déryné Társulat és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház tagja a magyar identitás megerősítését segítő művészi munkája és a magyar nyelvű színházi kultúra terjesztése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként.

– *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetésben részesült a kárpátaljai származású Fodor Gusztáv, a Tiszaderzsi és Tomajmonostorai Református Egyházközség lelkésze a Magyarországon és Kárpátalján végzett odaadó lelképásztori szolgálata, valamint áldozatos karitatív és közéleti tevékenysége elismeréseként.

– *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetését vehetett át Peleskei Béla református lelképásztor, a Máramaros-Ugocsi Egyházmegye lelkészi főjegyzője a kárpátaljai magyarság megmaradása, illetve anyanyelvének megőrzése érdekében végzett odaadó lelképásztori szolgálata és közösségépítő tevékenysége elismeréseként.

– *Magyar Ezüst Érdemkeresztet* kapott Berki Marianna, az „Egán Ede” Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ Jótékonyági Alapítvány igazgatója a kárpátaljai magyarság érdekében végzett lelkiismeretes munkája, valamint bátor helyállása elismeréseként.

– *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetésben részesült Kacsó András, a Kárpátaljai Hitéletéért Alapítvány és a Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány kuratóriumi elnöke a kárpátaljai magyar közösség megmaradását és a ferences misszió működését szolgáló több évtizedes, önzetlen karitatív és szociális tevékenysége elismeréseként.

– *Kallós Zoltán Külhoni Magyarságért Díjban* részesült a *BorzsaVári népi*

együttes. Az elismerést Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára adta át Kovács Sándornak, az együttes vezetőjének. Szülőföldünk díjazottjával kapcsolatban az államtitkár elmondta: a BorzsaVári együttes példája is mutatja azt, hogy „a kárpátaljai magyarság ki akar tartani a szülőföldjén, és minden nehézség ellenére a kultúra is virágzik”.

* Sulyok Tamás, Magyarország köztársasági elnöke által a nemzeti ünnep alkalmából adományozott állami kitüntetéseket adtak át a beregszászi Perényi Kultúrkúriában. ➡

– Magyar Arany Érdemkeresztet vehetett át Sin József, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség

alelnöke, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Beregszászi Középszintű Szervezetének elnöke a kárpátaljai magyarság szülőföldön maradása érdekében, az anyanyelvi oktatás fejlesztése és a magyar népi hagyományok megőrzése terén is példaértékű munkája elismeréseként.

– Magyar Ezüst Érdemkeresztet kitüntetésben részesült Kékesi Sándor, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Técsői Alapszervezetének elnöke a kárpátaljai magyarság, különösen a técsői magyar közösség fennmaradását, valamint a helyi népi hagyományok megőrzését szolgáló, odaadó munkája elismeréseként.

– Magyar Ezüst Érdemkeresztet kapott

id. Pocsai Sándor nyugalmazott lelkipásztor, a csongori Bethesda Szenvedélybete-

végzett áldozatos és odaadó karitatív munkája elismeréseként.

– Magyar Ezüst Érdemkeresztet vehetett át Reskó-Papp Angéla, a Tiszacsomai Művelődési Ház és a Bokréta hagyományörző csoport vezetője a kárpátaljai népi hagyományok megőrzése és továbbadása, valamint az itt élő népek közötti kulturális kapcsolatok erősítése érdekében végzett, több évtizedes kultúra- és közösségszervező tevékenysége elismeréseként.

– Magyar Ezüst Érdemkeresztet kitüntetését kapott Szabó Tibor, az eszenyi Ritmus néptáncegyüttes művészeti vezetője a kárpátaljai népi hagyományok megőrzése és továbbadása, valamint az itt élő népek közötti kulturális kapcsolatok erősítése érdekében végzett, több évtizedes kultúra- és közösségszervező tevékenysége elismeréseként.

Gratulálunk a kitüntetetteknek!

geket Mentő Misszió alapítója és vezetője több mint három évtizedes lelkipásztori szolgálata, valamint a Bethesda Szenvedélybetegeket Mentő Misszió keretében

Kárpátaljai sikerek a Kulturális Filmek Fesztiválján

Kárpátaljára kerültek a mini vereckei emlékművek

Demjénben tartották a X. Kulturális Filmek Fesztiválját. A mustrán ismert magyar filmrendezők és televíziós szakemberek zsűriztek. Idén 4 perces kisfilmek versenyeztek, amelyek a magyar kultúra értékeit tovább élő személyeket mutatnak be a Kárpát-medence és a diaszpóra helyi magyar közösségeiben, illetve ebben az évben először a helyi energia hasznosításában tevékenykedőkről is vártak portrékat. Az eseményen olyan filmesek vehettek részt, akiknek alkotásai az előzőleg meghirdetett online versenyen a legtöbb közösségi aktivitást érték el. Az idei rendezvényre nemcsak

re, és nem is akármilyen eredményen. A helyi energia hasznosítása kategóriában a fődíjat és a közönségsdíjat is a K. Debreceni Mihály, Bereczky Zsuzsanna és Bereczky Tamás alkotta csapat kapta a *Belső aksi* c. filmjükért, amely az áramszünetekről és a kárpátaljai magyarság túlélni akarásáról szól. A helyi magyar kultúra kategóriában a fődíjat Kovács Géza és Bereczky Tamás vehette át a *Malenkij robot, az utolsó túlélő* című filmért. Debreceni Kamilla és Balla Béla a második helyezéért járó díjat vehette át. Az *Ami ÉLTET* című alkotás egy nagydobronyi házaspárról szól, akik 50 éve foglalkoznak pirospaprika termesztésével. Különdíjban részesült a Molnár Ildikó és Bereczky Tamás alkotta páros *Minden orgona szóljon* című munkája, amely Schreiner Sándor ungvári orgonamestert mutatja be. Ugyancsak különdíjat kapott Kovács Géza és Vass Tamás a Levcsenkó Róbert kárpátaljai görögkatolikus papot bemutató filmjükért. A fődíjakat, amelyek a vereckei honfoglalási emlékmű kicsinyített másai voltak, idén is Matl Péter kárpátaljai szobrászművész készítette.

Gratulálunk a kárpátaljai tévészeknek, és további alkotói sikereket kívánunk!

Tudósítónk

a Kárpát-medencéből, de Ausztráliából és Nagy-Britanniából is érkeztek magyar filmes szakemberek.

A kárpátaljai magyar televíziósok, a TV21 Ungvár munkatársai több filmmel is neveztek a megmérettetés-

Átadták az idei Rákóczi-díjakat

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyitó ünnepségén átadták a főiskola tudományos tanácsa által 2014-ben alapított Rákóczi-díjat, amely az önálló kárpátaljai magyar nyelvű felsőoktatás létrejötté, a főiskola megmaradása és fejlesztése szempontjából döntő szerepet vállaló személyek tevékenységének elismerése. A díjat minden évben két személy – egy anyaországi vagy külföldi és egy kárpátaljai – kaphatja. 2024-ben a magyarországi díjazott Szili Katalin miniszterelnöki főtanácsadó, az Országgyűlés volt elnöke, a kárpátaljai díjazott pedig Tóth Mihály, az Ukrán Tudományos Akadémia V. M. Koreckij Állam- és Jogtudományi Intézetének nyugalmazott tudományos főmunkatársa, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke.

Ami visszalassít a valóságba

– Gyermekkorom óta vonzódok a lovakhoz, elbűvöl e nemes állatok tisztasága, szeretete, nyugalmat sugárzó lénye – jegyezte meg Szimeonov Vass Barbara, a nemrég Beregszászon alakult Nomád Történelmi Lovas Kulturális Egyesület egyik alapítója. A hagyományainkhoz makacsul ragaszkodó Barbarát többször lehet lóháton látni párja, Vass Gergő társaságában, ami egy kicsit meglepő, de ugyanakkor felemelő látvány, mindenképp vonzza a tekintetet. Érdekes és egyedülálló életmódjukról beszélgettünk a beregszászi Mustang Lovarda területén, ahová az érdeklődőket, felnőtteket és gyerekeket egyaránt várják a fiatal házások. Van, aki csupán megsimogatni akarja a lovakat, de sokan meg is szeretnék tanulni lovagolni. Egy a lényeg, Barbara és Gergő azon fáradoznak, hogy kellemes pillanatokat szerezzenek a hozzájuk látogatóknak.

– Nemrég alakultunk, de lényegében nem az volt az elsődleges célunk, hogy egyesületet alapítsunk. Soha nem voltak nagyra törő ambícióink, inkább azt a hagyományt szeretnénk megélni, amit ősapáink ránk hagytak. Viszont mindeközben sok lett a lovunk, és úgy gondoltuk, ezt ki kellene használni, ezért kezdtünk el lovagoltatni, lovardában foglalkozni velük és a látogatókkal – magyarázta Barbara.

– Beszélgetésünk elején említetted, hogy gyermekkorod óta szereted ezeket a szép állatokat. És lám, mára foglalkozol velük, időd nagy részét a társaságukban töltöd. Mikor lett meg az első lovad?

– Tízéves lehettem, amikor keresztapámnál kezdtem megismerkedni a lovakkal, és azonnal beléjük szerettem. Aztán egy időre a tanulás és egyéb dolgok miatt ez abbamaradt, viszont a szerelem soha nem múlt el, ezért sokkal többet szerettem volna megtudni ezekről az állatokról. 2019-ben vásároltam meg az első lovamot vemhesen. Fél év múlva megellett, és immár két lovam lett, és ez így gyarapodott szépen. Jelenleg hét lovonk van itt, Beregszászon, Kunszentmiklóson, Gergő szülővárosában szintén hét. Az itteni lovaink zöme hegyi hucul fajta. A hucul lócsaládokon kívül még gidrán és kazah-félvér lovakat tartunk. Úgy véljük, a ló nagyon jó alap arra, hogy újra közel hozza egymáshoz az embereket, és mi

a foglalkozások és az egyesületi munkánk során a Kárpátokból származó, közel két-ezer éves múltra visszatekintő hucul lovat részesítjük előnyben.

Barbaráék egyesületének nevében a nomád szó az, ami igazán megfogott, és arra készítetted, hogy egy kicsit utánanézzek a feljegyzésekben. Az információk igazán érdekesnek tünnek. Sok mindent meg lehet tudni arról, hogyan éltek ősünk, rólunk, magyarokról, akiket régen hunoknak neveztek. De erről bővebben Gergő mesélt, akinek a külseje, a lovakhoz való ragaszkodása felmenőink életformájára emlékeztet, ezért már eddig is számos alkalommal kérték fel lovas témájú, történelmi dokumentumfilmekben, videoklipekben való karakterszereplésre.

– A magunkfajta embernek ez az életforma a sajátja, ami nagyon régről és

foglalkozást, hiszen az egyfajta stabilitás, lelki és mentális nyugalmat adott az életükbe. Így akartam én is élni a tiszta életet, az állatokkal együtt, őket természetük szerint tartani, használni. Mert hiszem, hogy az állatokkal való munka olyan sikertörténet, ami nem illik bele a mai társadalom sikerfogalmába – tette hozzá Gergő, akit lassan három éve ki más, mint Barbara hozott Kárpátaljára, Beregszászra.

– Hol ismerkedtetek meg?

– Bár régen tudtunk egymásról, a közös ismerőseinknek köszönhetően ismerkedtünk meg. Az első találkozásunkra Ópusztaszeren került sor, ahol bemutatót tartottunk a Magyar Etnosport Szövetséggel. A játék során harminc kilós kecske formájú gumifigurát próbálnak egymástól elvenni a lovasok, ez a világ egyik legrégebbi és legkeményebb sportja, és én éppen ezért szeretem. Aztán egy ideig nem találkoztunk személyesen, viszont az interneten tartottuk a kapcsolatot. Végül eljött a pillanat, amikor megbeszéltük, hogy találkoznunk kellene – árulta el Gergő.

Az, hogy ő költözött Kárpátaljára, és nem Barbara Magyarországra, kicsit szokatlan, de mint ahogy mindenre, erre is megvan a válasz.

– Éltem már Magyarországon, és hazajöttem, mert úgy éreztem, hogy nekem itt a helyem, én ide vagyok kötve – fogalmazott Barbara, mire Gergő is érdekes választ adott.

– Az én számból ugyanezek a szavak hangoztak el, csak éppen odahaza. Néhány évvel ezelőtt kijelentettem, hogy én a Kunságot soha nem hagyom el. Ehhez képest itt vagyok, és rájöttem, hogy egyáltalán nem szörnyű dolog kitenni a lábunkat otthonról – vallotta be Gergő, aki mintegy húsz éve foglalkozik lovakkal. Elárulta, Magyarországon barátaival az Iloncsuk Szabadcsapatot szervezik, amely kimondottan az ottani kunok emlékével foglalkozik: kutatással, újra megismertetéssel, történelmi rekonstrukcióval.

– A Beregszászon megalakult egyesületünk szorosan együttműködik magyarországi egyesületekkel, kö-

zöttük a Magyar Etnosport Szövetséggel, az Iloncsuk Szabadcsapattal, s mindannyian lehetőségükhöz mérten támogatnak bennünket. Nekünk itt az a célunk, hogy a Kárpátalján együtt élő nemzetiségek történelmét, kultúráját felkutassuk, és népszerűsítsük azt az együttélés minőségének javítása érdekében. Emellett a sztyeppe-i nomád lovaskultúrát is meg szeretnénk ismertetni az itt élőkkel – fejtette ki Gergő.

Az elhangzottakhoz hozzáfűzve Barbara elmondta, véleménye szerint vidékünkön szükséges, hogy minél több olyan dolog létezzon, ami segíti a békés együttélést, az emberek kapcsolódását.

– Elfelejtettünk kapcsolódni. Minden el van gépiesedve, mindenki virtuálisan kommunikál. Viszont aki belekerül abba a tevékenységbe, amit mi végzünk, biztosan megtanulja a kapcsolódást, visszalassul a valóságba, kizökken a rohanásból, a külső információk tömkelegéből, amit már alig lehet feldolgozni. És úgy gondolom, nem mi vagyunk az egyetlenek, akik ezt így érzik – hangsúlyozta Barbara.

A házaspáron gyakran látunk korhú viseleteket, ami szintén lenyűgöző, és felidéri a régi magyar kultúrát.

– Számunkra a viselet fontos dolog, aminek a rekonstrukcióját komoly történelmi kutatás előzi meg. Sokat foglalkozunk azzal, hogy melyik lovas nép milyen viseletet használt, tehát tudatosan öltjük magunkra az adott csizmát, nadrágot, köntöst és fejfédőt. Mindegyik egy korszakba, egy adott néphez illeszthető. Ha 13. századi kunnak öltözünk, akkor igyekszünk úgy is kinézni, ahogyan elődeink több száz évvel ezelőtt. A viseletek sok esetben nagyon hasonlóak, mert az adott népek életformája is hasonló volt. Például az 1200-as évek környékén élt kun ugyanazt az életformát

folytatta, mint az 1600-as évekbeli tatár, amit feljegyzések és régészeti leletek is bizonyítanak, ezért abban az esetben hordhatjuk ugyanazt a viseletet, amiket egyébként java-részt mi magunk készítünk el. Az egyik végzett szakmám szíjgyártó és nyerges, amivel nagyon szeretek foglalkozni. Sok bórdíszműves munkám van, és mivel a mai modern lószerszámokat (nyereg, kantár stb.) nem kedvelem, kutatások alapján magam készítem el ezeket hasonlóan, ahogyan azokat az ősök készítették el anno, legyen az kazah, mongol vagy kun – szögezte le Gergő.

Még az elején kiderült, hogy a házaspár igénytől függően, kortól függetlenül tart foglalkozásokat gyerekeknek, felnőtteknek. Tanítanak, de aki csak úgy eljön kirándulni, lovat nézni, azokat is szívesen várják.

Ottjártamkor kisiskolás gyerkőcöket hoztak szülei egy kis lovaglásra. Gergőék ezúttal a tisztavéri hucul, Barka névre hallgató lóval és Barbara első lovának csikójával, a fiatal gidrán fajtájú Lilivel érkeztek a lovardába, hogy foglalkoztassák őket, s felhőtlen kikapcsolódást nyújtsanak vendégeiknek.

Kiss Glória

Kárpátaljai fiatalok a Magyar Ifjak Világtalálkozóján

Júliusban Kisvárdán rendezték meg a Magyar Ifjak Világtalálkozóját (MIVIT). A rendezvény célja, hogy a Kárpát-medencében és azon túl élő magyar fiatalok a hét-napos fesztivál alatt értékes ismeretségeket, barátságokat kössenek, és felfedezzék a magyar természet csodáit, valamint a történelem és a kultúra kincseit.

Az esemény immár tíz éve nyújt lehetőséget az elcsatolt területeken élő és a kivándorolt magyarok számára, hogy mélyítsék nemzetükhöz való tartozásuk érzését. Eddig több mint egymillióan vettek részt a találkozók, nemcsak a Kárpát-medencéből, hanem egész Európából, az amerikai kontinensről, Dél-Afrikából, Új-Zélandról, Ausztráliából és a világ minden tájáról érkeztek Magyarországra.

A találkozón Kárpátaljáról érkezők is részt vettek. „Ez az esemény ebben a háborús időszakban hatalmas hitet és erőt adott számunkra. A különböző helyekről érkező magyar fiatalokkal való találkozás megerősítette bennünk az összetartozás érzését. A közös élmények és a hagyományok ápolása segített elfelejteni a mindennapok nehézségeit, és reményt adott a jövőre

nézve” – mondta Csubirka Réka, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hallgatói Önkormányzatának gazdasági ügyvivője, a találkozó egyik kárpátaljai résztvevője.

A fiataloknak szervezett programok színesek voltak. Buszos kirándulás keretében ellátogattak Zemplénbe, megtekintették a borsi kastélyt és a sárospataki várat, valamint kipróbálták a Zempléni Kalandparkot is. Részt vettek egy vízitúrán az Öreg-Túron, meglátogatták a túristvándi vízimalmot és Petőfi fáját Nagyban, majd Móríc Zsigmond szülőházát Tiszacsécsén és Kölcsey Ferenc síremlékét Szatmárcséken.

Közös főzést is szerveztek, ahol mindenki a saját hagyományos ételét sütötte-főzte: a kárpátaljai csapat borscsot, az erdélyiek miccset, míg az anyaországiak pacalt készítettek. A főzés mellett lehetőségük volt közös festésre Jancsó Zoltánnal és Nikodém Mónikával, majd a Kisvárdai Huszár Bandérium bemutatóját is megtekinthették.

A rendezvény zárásaként közös ünnepséget tartottak, ahol a résztvevők megosztották egymással élményeiket és új barátságaik történeteit.

Forrás: karpataljalap.net

„... mindenkinek a papja vagyok...”

Beszélgetés Ábrány Krisztián görögkatolikus pappal

Ábrány Krisztián csepei görögkatolikus pap, mentálhigiénés szakember már kisgyerek korában pap akart lenni, annak ellenére, hogy a családban senki nem volt az. Akkoriban persze még mindenki megmosolyogta, ráhagyták a dolgot, de ő kitartott, és immár 16 éve tevékenykedik lelkészként.

Krisztián Tiszacsomán született, a gyermekkorra a nála négy évvel idősebb bátyjával telt, akivel elég sok csínytevést követtek el.

– A falu egyik kis utcájának utolsó házában nevelkedtünk, ahol csend és nyugalom uralkodott. Tőlünk nem messze volt egy kis kanális, oda jártunk halászni. De persze a rosszkalkodások sem maradhattak el, nyáron például cseresznyét mentünk „lopni”. No, most nem arra az igazi lopásra kell gondolni, mert tudta a szomszéd, hogy megyünk, inkább csak nem vett rólunk tudomást, hadd örüljön a pulya. Mi meg persze, hogy örültünk, a lényeg, hogy benne volt az izgalom – emlékezett vissza a gyermekkorára a közvetlen, barátságos és tisztelettudó fiatalember, aki mostanában már inkább olvasással és néha a zenehallgatással tölti a szabadidejét.

– *Tanulmányait hol kezdte, és hol folytatta?* – érdeklődtem tovább az életéről.

– Az általános iskolát Tiszacsomán fejeztem be, aztán négy évig a Hajdúdorogi Görögkatolikus Gimnáziumban tanultam, majd egy éven át Vácott, ezt követően hat évig a Nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola teológia karán. 2008-ban szenteltek pappá, és az ungvári járási Sislóc volt az első szolgálati helyem, ahol hét évet töltöttem. Ehhez még négy közösség társult, összesen két ruszin és három magyar. A csepei görögkatolikus közösségnek 2015-től vagyok a papja, de itt is több helyen szolgálok, Csepe mellett Szőlősgyulán és Ugocsacsomán.

Krisztiánnak eddig két közösségbe kellett beilleszkednie. Arra voltam kíváncsi, szükséges ehhez az alkalmazkodás?

– Beilleszkedni egy idegen közösségbe soha nem egyszerű, de hála Istennek nekem sikerült, mindkét helyen nagy szeretettel fogadtak a hívek.

Amikor fiatal pap voltam, nem igazán beszéltem ukránul, és úgy lettem Sislócon „ruszin pap”, hogy ez a nyelvi adottságom igencsak hadilábon állt. De a hívek nagyon elfogadóak voltak, szerettek. Eltelt legalább 2-3 év, amikor már nem lapról

olvastam a prédikációt, hanem önállóan beszéltem. Csepe nagyobb község, itt egy kicsit több időbe került, amíg mindenkivel megismerkedtünk.

Az új helyeken barátságok is születtek. Krisztián elmondta, ő és családja a korukbeliekkel szívesen összejárnak, van, hogy megesznek egy pizzát, szalonnát sütnek, vagy csak egy kávéra futnak össze, a lényeg az, hogy minőségi időt töltsenek együtt, jól érezzék magukat.

– *Ha már szóba került, kérem, mondjon a családjáról néhány szót.*

– 2008-ban házasodtam meg. A feleségem is tiszacsomai, a másik utcában lakott, tehát gyerekkorunk óta ismerjük egymást, csak soha nem gondoltam volna, hogy ő lesz a feleségem. Később bontakozott ki a szerelem Gabriella és közöttem. Házasságunkból három gyermek született. A nagyfiunk, Krisztián 14 éves, ő a Nyíregyházi Szent Imre Gimnáziumban tanul, Zsófia 11 éves, aki a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceum diákja, a legkisebb gyermekünk, Adél, négyéves, és boldog óvodás.

– *Szoktak apa-gyermek programokat tartani?*

– Hát persze, és természetesen mindannyiunkkal más és más. Adéllal együtt rajzolunk, festünk, vannak szerepjátékok, ahol én vagyok a kalóz, ő meg a hercegnő. Zsófiával dármapjátékokat játszunk, Krisztiánnal pedig sakkozunk.

Krisztián a papság mellett mentálhigiénés szakemberként is tevékenykedik. Elárulta, 2013–2015 között a Semmelweis Egyetem mentálhigiénés és lelkigondozó levelező szakán tanult, mert úgy vette észre, szüksége van rá, főleg a gyóntatáshoz. Sokszor fordultak, fordulnak hozzá különböző problémákkal az emberek, és azzal, hogy befejezte a kurzust, sokkal hatékonyabban tud nekik segíteni.

– *Mentálhigiénés szakemberként jó emberismerőnek tartja magát?*

– Alapvetően igen, persze fontos a nyitottság. Néhány évvel ezelőtt volt egy meghatározó élményem: éppen lelki gyakorlatot tartottam, amikor iszonyú unottan nézett rám egy néni. Elgondolkodtam, hogy csak nem mondok olyan butaságokat, hogy így néz rám, amikor észrevettem, hogy elkezdett sírni. Ezt elraktároztam magamban, és rájöttem, hogy egy dolog, ami kifelé látszik egy emberen, és a másik, hogy mi zajlik benn, legbelül. Én tehát

igyekszem nem beskatulyázni az embereket, hogy ilyen vagy olyan, határokat viszont fontos tartani. Vélhetően nem mindenki lesz a legjobb barátom, de mindenkinek a papja vagyok, és igyekszem mindenkivel toleráns és kedves lenni, sőt, talán sokszor még naiv is vagyok.

– *Nincs is olyan emberi tulajdonság, amit nem tud elviselni, tolerálni?*

– De van. Ha valaki beképzelt, gögös, az kicsit idegesít, az ilyen embereket nehezebben viselem el. Ortutay Elemér

tanított, készítet engem a papságra, és neki sok megszívlelendő aranymondata volt. Az egyik, ami mind a mai napig bennem maradt, így szól: a teli kalász meghajtja a fejét, az üreset pedig lóbálja a szél. Ez akkor szokott eszembe jutni, amikor pökhendi, lekezelő egyéneket látok. Ezeket az embereket tudni kell kezelni, bár tény, hogy órákig nem igen cseverészem velük, nem fogadom őket a barátomná.

– És ha felhők gyűlnek a feje fölé, mit tesz? Hogyan lehet jobb kedvre deríteni?

– Három dolog van, ami egyértelműen felvidít. Az egyik a kislányom, Adél. Mind a három gyermekemet egyformán szeretem, de a legkisebb tudja a leggyorsabban elfeledtetni velem a problémákat. A második az imádság, a csend, és természetesen a feleségem. Ő az, aki egy jó kávé mellett kellemesen elbeszélgetve meg tud nyugtatni.

– Hogy telt az idei nyár?

– Mint ahogy mindenkinek, nekünk, papoknak is egy évben egy hónap szabadság jár, nekem ennek ellenére eddig még egyszer sem sikerült egy hónapig szabadságotlani magamat. Talán egy hétre szoktunk elmenni valahová kicsit pihenni, kikapcsolódni. Idén nyáron viszont másképp alakult, két utat is szerveztünk. Egy zarándoklatot Rómába és egyet Riminibe. Ezek nem családos utak voltak, egy busznyi ismerőssel, barátokkal utaztunk, de egyértelműen én és a családom is jól éreztük magunkat a csodálatos olasz városokban.

– Jövőbeni tervek?

– Nekem régi céljaim vannak. Annak idején, amikor a szülőfalum, Tiszacsoma templomát csempézték, a céljainkat felvéstük a betonra. Jó pap, jó férj és jó apa szerettem volna lenni. Ezt továbbra is tartom. A másik, hogy annak az egyházközségnek a tagjai, amelyekben szolgálók, családként tekintsenek egymásra, támogassák és segítsék a másikat.

– Köszönöm a beszélgetést.

Hegedűs Csilla

A magyar színjátszás kárpátaljai bástyája

A színházaknak különleges atmoszférájuk van, a színpadi játék varázsát semmi helyettesítheti, sem a filmszínház, sem a televízió, sem a videó. Egy kisebbségben élő nemzetrészt esetében pedig a nemzetiség kultúrájának fennmaradását – ezáltal pedig magának a nemzetiségnek a fennmaradását is – nagyban segíti az anyanyelvű színjátszás. Vidékünkön a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház tölti be ezt a szerepet. Az új évad kezdetén Sin Edina színházigazgatóval beszélgettem el a színház helyzetéről.

– Jelenleg negyvenegy munkatársunk van: színészek, színházi háttér munkatársak, adminisztratív munkatársak, de szeretnénk bővíteni a színészi gárdát. Épp ma kerítünk sort négy fiatal segédszínész meghallgatására (a riport szeptember 23-án készült – szerk.), a már korábban felvett hat segédszínész mellé ugyanis fel kívánunk venni még négyet. Legalább tízfős fiatal csapatot akarunk szervezni, amelynek tagjai immár élőben, a színpadon fogják elsajátítani tapasztalt színészeinktől a színjátszás mesterségét. Egyre több fiatal szeretnénk bevonni a színház munkájába, s nagy szükség is van a fiatalításra, hogy a jövőben is fennmaradjon vidékünkön a magyar nyelvű színjátszás. Emellett nem titkolt célunk, hogy ha a háború befejeztével itt, Kárpátalján beindul a színészképzés, szakmai partnerek legyünk benne.

– Mivel foglalkoztak a nyár folyamán?

– Különböző meghívásoknak eleget téve, szabadtéri helyszíneken léptünk fel. A Magyar Színházak 36. Kisvárdai Fesztiválján a Nemzeti Színházzal közösen adtuk elő – Vidnyánszky Attila rendezésében – a *Háztűznéző* című színdarabot, s két díjat is nyertünk. A Kulturális és Innovációs Minisztérium magát a társulatot is díjazta a mű előadásáért, ezenkívül pedig a legígéretesebb tehetségnek járó Teplánszky-díjat adta át fiatal színésznőnknek, Polyák Anitának az előadásban nyújtott alakításáért. A fellépések mellett pedig előkészítettük a most induló színházi évad során bemutatandó előadásokat.

– Mely színművekkel indítják az évadot?

– A színházban a nagyszínpad mellett a Hubay Miklós Stúdióteremben és a Fedák Sári Teremben tartunk előadásokat. A Fedák Sári Teremben jelenleg a Frida Kahlo naplója nyomán készült monodramát mutatjuk be Orosz Ibolya előadásában, s külön öröm számomra, hogy ez az előadás is szerepelt a Kárpátaljai Megyei Zenei Drámai Színházban lebonyolított V. Nemzetközi Színházi Fesztivál műsorán, a közönség pedig álló tappsal jutalmazta azt. A Hubay Miklós Stúdióteremben leginkább gyerekeknek és fiataloknak szóló előadásokat tartunk. Ebben az évadban az *Ugri meg Bugri* című interaktív zenés meseelőadást, *A kiskondást*, a *Rákóczi virágait* játsszuk, amelyeket Gál

Natalia alkalmazott színpadra, s megtekintésükre szeretettel fogadjuk a kárpátaljai magyar óvodai és iskolai csoportokat. Emellett terveink közt szerepel, hogy Vass Magdolna színésznő közreműködésével újból műsorra tűzzük a korábban nagy sikerrel játszott *Mesélő Mag-diákt*ot. A nagyszínpadon pedig jelenleg *A nevem Freja* című színművet próbáljuk Gyevi-Bíró Eszter rendezésében, amelyet október 21-én mutatunk be. Ezt követően Oleg Melnyicsuk rendezésében színpadra visszük valamelyik ismert vígjátékot, amelynek bemutatóját a tervek szerint februárban tartjuk majd meg. Az előadásokat a KMKSZ közreműködésével, támogatásával vidékünk számos városában, községében, nagyközségében is előadjuk.

– További tervek?

– 2025 elején Pányik Tamás rendezésében, Polyák

Anita előadásában bemutatunk egy új monodramát. Emellett a jeles évfordulókról sem feledkezünk meg. Munkácsy Mihály születésének 180. évfordulója alkalmából, a Munkácsy Mihály Magyar Ház által szervezett megemlékezésorozat részeként *Hazafelé* címmel, Mónus Dóra szervezésében emlékműsort mutatunk be az emlékházban, amelyet aztán a beregszászi közönség is megtekinthet majd itt, a színházban. A málenkij robotról szintén megemlékezünk egy emlékműsorról, amit a KMKSZ felkérésére több kárpátaljai településen is elő fogunk adni. Mindemellett a kortárs magyar filmeket is népszerűsíteni kívánjuk, amelyekben kárpátaljai születésű színészek is játszanak, így a nagyteremben levetítjük a *Most vagy soha!*, illetve a *Semmelweis* című alkotásokat. A Vándor-mozi Produkciós Irodával együttműködve pedig más kárpátaljai településeken is bemutatjuk a filmeket. S a tíz éve Vidnyánszky Éva által alapított Ficseri Gyermekstúdió is folytatja munkáját Vass Magdolna szakmai vezetésével. Megjegyzendő, hogy a stúdióból került ki több, később a színészi pályát választó művésznő, művésznőnk, mint például Trill Zsolt, Rác Zoltán, Tarpai Viktória, Fornsó D. Júlia.

– Végezetül érdekelne, miként ápolják a határokon átvéelő kapcsolatokat.

– Befogadó közegként kívánunk együttműködni más magyar színházakkal, alkotóközösségekkel. Ezért kapcsolódtunk be a magyarországi Déryné Programba. Ennek keretében vendég-előadásokat is megtekinthet a helyi közönség. Legközelebb az október 23-i nemzeti ünnep alkalmából Bartha Boróka gyergyószentmiklósi művésznő előadásában zenés estét mutat be nálunk a Gyulai Várszínház, így akkor és ott kulturális téren összekapcsolódik Magyarország, Erdély, valamint Kárpátalja. S általánosságban véve is a programnak köszönhetően határok fölött átívelő intenzív művészi és kulturális kapcsolatok alakulnak ki.

Salánki Lajos

Miniszobrot kapott Hollósy Simon festőművész Ungváron

Roman Murnik szobrász legújabb alkotása a Pravoszláv parton kapott helyet. A miniszobor Hollósy Simon festőművésznek, a kárpátaljai és a magyar tájfestészet meghatározó alakjának állít emléket.

Ez már a 70. miniszobor Ungváron. Megalkotását a helyi örmény közösség kezdeményezte, és Arszen Melkumjan üzletember, mecénás, az Ungvári Városi Tanács képviselője támogatta, aki az ünnepségen fontosnak nevezte, hogy olyan embereknek állítsanak emléket, akik –

nemzetiségüktől függetlenül – sokat tettek a régióért. Hollósy Simon ilyen volt.

Az alkotást Arszen Melkumjan, Roman Murnik, Kovach Anton ungvári festőművész, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense, a rajz tanszék vezetője, Ukrajna Érdemes Művésze és Magyarország ungvári főkonzulátusa képviseletében Vida László első beosztott konzul leplezte le.

Kovach Anton ünnepi beszédében rámutatott arra, hogy a miniszobor révén még többen ismerhetik meg Hollósy Simon nevét, és ezáltal várhatóan érdeklődnek majd a festőművész élete és munkássága iránt. Hozzátette: a kis dolgok valóban hatalmas örömet tudnak okozni.

Vida László kiemelte, hogy Hollósy Simon karaktere része a Közép-európai térség jellegzetes kulturális örökségének, művészete azt üzeni, hogy sokféle kultúrájú, különböző nemzetiségű és vallású népek békében tudnak élni egymás mellett.

Hollósy Simon magyar–örmény családban született Máramarosszigeten 1857-ben. Édesapja a forradalmi események hatására változtatta nevét Korbulyról Hollósyra. A fiatal Hollósy Simon először Budapesten tanult, majd Münchenbe került, ahol Gabl Alajos és Otto Seitz festőművészek tanítványa lett. 1885-ben

mutatta be a *Tengerihántás* című festményét. Egy év múlva már saját festőiskolát működtetett Münchenben, amelyben az ottani hagyományoktól eltérő stílusban

tanította növendékeit. A naturalizmus és a realizmus képviselője volt. Tanítványai közt tudhatta Csontváry Kosztká Tivadart és Rudnay Gyulát. 1896-ban átköltözött Nagybányára, ahol művésztelepet hozott létre Réti Istvánnal, Thorma Jánossal és Iványi-Grünwald Bélával. Egészen 1902-ig dolgozott itt a festő, s ettől kezdve Münchenben, Fonyódon, Vajdahunyadon és Técsőn tanított. Técsőn festette meg a *Técsői tájkép*, *Boglyás táj*, *Alkonyat boglyákkal* című alkotásait. 1918-ban itt is hunyt el. Szülővárosában, Máramarosszigeten helyezték végső nyugalomra.

Szabó Sándor

Emléktáblát avattak Balogh Klára tiszteletére

2024. szeptember 25-én Ungváron emléktáblát avattak Balogh Klára tiszteletére, aki Kárpátalja legismertebb táncművésze, balettmestere és koreográfusa volt. Egész életét a táncművészetnek szentelte. Múlhatatlan érdemeket szerzett a Kárpátalján élő magyar, ruszin és más nemzetiségek táncművészetének megőrzésében, megismertetésében és népszerűsítésében. Az Ukrajna népi művésze, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia balettmestere emléke előtt tisztelgő alkotást a filharmónia falán helyezték el, amelynek épületében a művész több mint 50 évet dolgozott. A hat nyelven

beszélő Balogh Klára 90 éves korában, 2018-ban hunyt el.

Az emléktábla ünnepélyes avatásán számos helyi kulturális vezető, diplomata,

egyházi személyiség és Balogh Klára családtagjai vettek részt. A megemlékezést követően a Natalia Petyij-Potapcsuk által vezetett Kárpátaljai Megyei Érdemes Akadémiai Népi Kórus mutatott be táncelőadást Balogh Klára koreográfiaiból.

Az emlékjel Ivan Cubina szobrászművész alkotása, amely Magyarország Ungvári Főkonzulátusának és a Kárpátaljai Megyei Érdemes Akadémiai Népi Kórus Jótékonyági Alapítványának anyagi támogatásával készülhetett el.

Tudósítónk

Mesék felnőtteknek

Félbevágott pipafüst – Berecz András újra Kárpátalján

– Fiam, ha fellépési helyzetbe keveredsz, három dolgot megfontolj, mert aki másokhoz szól, az a mások idejével is játszik. Állj magasra, hogy lássanak, nyisd ki a torkod, hogy halljanak és légy rövid, hogy szeressenek – kezdte humoros és olykor elgondolkodtató előadását Berecz András a Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képzési Központjában tartott találkozón. Nos, a Kossuth-, Prima- és Magyar Örökség díjas mesemondó, folklórkutató és népdalénekes bár magasra nem állt, a torkát viszont kinyitotta, és meg is szerettette magát, hiszen a másfél óra alatt számtalanszor lopott nevetésből fakadó könnyeket a jelenlévők szemébe. Mint mondta, a legnehezebb az utóbbi betartani, hiszen a mai világ üres feleséggel van megfertőzve. Ezért olyan szavakat érdemes az emberek elé vinni, amelyek mögött mindig van tartalom, mélység, megfigyelés, biztatás.

– A mese mint műfaj egyik legnagyobb erénye, hogy a hős megannyi akadályon át, lehetetlenségeken keresztül mindig győz. Ez az egyetlen olyan műfaj, amelyben a szomorú embernek megemelik a fejét, amely vigaszt és bátorítást ad. Olyan meséről nem is tudok, ahol ne a jó győzedelmeskedne. Talán ezért is találta ki az emberiség éjszakákon át a meséket, hogy vigaszt és erőt adjon az arra rászorulóknak – hangsúlyozta a mesemondó.

Berecz András gyermekeknek sosem mesél, felnőttmeséket tud, és azokat nem is akarhogyan adja elő.

– Az én felnőtt mesémnek nyelvi érdekességei vannak, amiket érteni kell, és mindenképpen húsz éven felülieknek

valók, ugyanis nagyon sokszor a szerelmi magasiskolákról is szó esik, és azokat, mint ahogy említettem, érteni kell. De nagyon sok függ a közönségtől is. A szóra éhes és szomjas embereknek nehezek az álmaik, olyanok ők, akik ki vannak éhezve

a szépre és a jóra, mert kiszolgáltatottságban élnek, ezért többet meghallanak egy beszédből. A nagyon boldog és elégedett, gazdag, „megérkezett” emberek ezzel ellentétben olykor süketek... Úgy hiszem,

kevés helyen fogadnak. Ezen a találkozón én is feltöltődtem, és biztos, hogy soha nem fogom elfelejteni az itt töltött órákat. Nagyon örülök, hogy hosszú idő után ismét Kárpátaljára jöhettek. Jönnék én sokkal sűrűbben, ha hallanám a hívó szót. A közeljövőben szívesen mennék például a régi helyszínekre is, Salánkra, Viskre, Husztra, Mezőváriba, és még sokáig sorolhatnám. Remélem, mihamarabb újra ide érkezhetek tréfás meséimmal, és örömkönnöket csalhatok a most nehéz körülmények között élő kárpátaljai magyarok szemébe – fogalmazott Berecz András, aki összefogásra, kitartásra biztatta a Kárpátok alatt élőket.

A nagyszerű előadás után Berecz András szívesen fotózott az érdeklődőkkel, örömmel beszélgetett el mindenkivel. Rajta és a megjelenteken is látszott az elégedettség. Dobsa Németh Beáta háziasszony is elégedett volt a felejthetetlen esttel.

– A Mathias Corvinus Collegium életében nincsen nyári szünet, mégis nagy erővel készültünk, hogy egy erős indítással kezdjük meg az ideoi tanévet. A mesevilág nemcsak a gyerekeket, de a felnőtteket is elragadja, ezért arra gondoltunk, hogy egy vidám, jó hangulatú előadással kedveskedünk a közönségnek. Így esett a választásunk nemzetünk egyik legkiválóbb mesélőjére, Berecz Andrára, akinek egy felejthetetlen estét köszönhetünk. Központunk díszterme nemcsak élet-

a világ legszegényebb emberei azok, akik nem tudnak másra figyelni. Negyven éve mesélek az érdeklődőknek, és már szinte ránézésre tudom, hogy milyen az ember belül, hogy akarja-e hallani a szépet, a jót. Megmondom őszintén, ekkora jó kedvvel, ilyen hálásan, ragyogó derűvel

tel, derűvel és jókedvvel telt meg, hanem azzal a reménnyel is, hogy a 2024–2025-ös tanévet ugyanilyen vidáman és pozitívan tudjuk folytatni – jegyezte meg Dobsa Németh Beáta, a beregszászi képzési központ vezetője.

-csillag-

„Ha összefogunk, együtt nagyobb dolgokra vagyunk képesek”

Interjú dr. Ferenc Viktória EP-képviselővel

Dr. Ferenc Viktória 2024. július 16-ától képviseli a kárpátaljai magyarságot az Európai Parlamentben. E rövid interjú során a gyerekkoráról, kutatói és közösségszervező tevékenységéről, valamint jelenlegi munkájáról kérdeztem.

– *Kedves Viktória, kérlek, mesélj a gyerekkorodról, hol nőttél fel, hol tanultál tovább? Mi a legkedvesebb gyerekkori emléked?*

– Egy Ungvár melletti kis faluban, Pallóban nőttem fel. A gyerekkoromat így egyaránt meghatározta a vidéki élet minden velejárója és a város közelsége. Szerettem a csendes falusi estéket, amikor a szüleim elrendezték a napközben nyüzsgő háztáji gazdaságot, és mindenki megpihent. Szerettem, hogy van kertünk, hogy magunknak termelünk, de ugyanúgy szerettem bemenni a városba, túrógombócot vagy fagyikelyhet enni a Bilocska teraszán, Ungváron, vagy csak korzózni egyet.

– *Kutatóként sok kárpátaljai terepmunkán is részt vehettél. Van meghatározó emléked ezzel kapcsolatban?*

– Az elmúlt bő tíz évben egy kárpátaljai témákra szakosodott budapesti kutatóintézet munkatársaként dolgoztam, ami valóban azzal járt, hogy számos alkalommal nemcsak magánemberként utaztam Kárpátaljára, hanem kutatóként is. Utólag visszanézve ez nagyon hasznos tapasztalat volt számomra, hogy ne csak egy szegmenst lássam a kárpátaljai emberek életének, hanem legyen egy objektív összképem a helyi magyar közösségről. A kutatások során talákoztam a magyar közösség világi és egyházi vezetői mellett az egyszerű emberekkel is, akik a magyar identitás megőrzésének és átadásának hétköznapi történeteit mesélték el. A kárpátaljai adatközlők mindig szeretettel fogadtak minket, és szívesen segítettek a munkánkat.

– *Mikor csöppéntél az érdekképviselet világába? Mi motivált ezekben a feladatokban?*

– Már a diákéveim alatt megérett bennem az a felismerés, hogy ha összefogunk, együtt nagyobb dolgokra vagyunk képesek, mint külön-külön. Először a beregszászi főiskola diákjaként csöppentem bele az érdekképviseleti tevékenységekbe: a KMF Hallgatói Önkormányzatának kulturális ügyvivője, majd elnöke lettem. Aztán a doktori tanulmányaim alatt alapító elnöke voltam a Momentum Doctorandus szervezetnek, amely a kárpátaljai magyar doktoranduszokat fogja össze a mai napig.

– *Milyen változásokon esik át egy kutató ahhoz, hogy politikus legyen?*

– Azt hiszem, a változás az egyetlen állandó dolog az életünkben, és az a jó, ha az ember könnyen veszi a változást. A kutatói múltam, a nyelvtudásom, az ana-

litikus gondolkodásom erős alapot adnak ahhoz, hogy jól tudjam képviselni a közösséget az európai politika színpadán is. Ez ilyen szempontból egy jól előkészített átmenet számomra. Ami nagy változás a korábbiakhoz képest, hogy sokkal több információ sokkal nagyobb sebességgel érkezik hozzám, és ehhez szükséges némi adaptálódás, de nagyon sokat segítenek a munkatársaim.

– *Hogyan lettél az Európai Parlament képviselője?*

– A „Minden magyar felelős minden magyarért” elv mentén a Fidesz–KDNP pártszövetség nemzeti listát állított a 2024-es EP-választásokon is, immár a harmadik parlamenti ciklusban. A választás alkalmával így nemcsak magyarországi magyar képviselők kerültek a listára, hanem egy kárpátaljai és egy vajdasági jelölt is, hogy amíg származási országuk még nem tagja az EU-nak, és nem tudnak saját országukban indulni, addig is legyen európai szintű képviselete ennek a két közösségnek is. A romániai és szlovákiai magyarok már saját jelöltekkel indultak a májusi választásokon. Az előző két ciklusban Bocskor Andrea képviselte a kárpátaljai magyarokat Brüsszelben és Strasbourgban, tőle vettem át a stafétát 2024. július 16-án.

– *Hogyan képzeljük el egy EP-képviselő munkáját?*

– Az Európai Parlament különböző bizottságaiban és küldöttségeiben betöltött helyek szerepe nagyon fontos. Nekem is számos bizottságban és küldöttségben van lehetőségem szót emelni Magyarországot és a kárpátaljai magyar közösség védelmében, és képviselni érdekeiket. Fő tagságom

van az ENVI – Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottságban és a FEMM – Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottságban. Ezenkívül póttag vagyok az AFET – Külügyi Bizottságban. A képviselő írásbeli és szóbeli felszólalásokat terjeszthet elő a bizottsági és a plenáris üléseken, írásbeli kérdést nyújthat be az Európai Bizottság felé, módosításokat terjeszthet elő, képviselői nyilatkozatot ad ki, kerekasztal-beszélgetéseken, fórumokon vesz részt, illetve egyfajta kulturális missziót is vihet, ami az én esetemben a Brüsszeli Kárpátalja Nap eseményét jelenti hagyomány szerint minden év novemberében.

– *Miben látod a jelenlegi munkád legnagyobb kihívását?*

– Az Európai Parlamentben erős elenzésben kezdtük meg ezt a ciklust. A parlament harmadik legnagyobb frakciójaként alakult meg a Patrióták Európáért képviselőcsoport, amely mögött tizenkét tagállamból több millió szavazó áll, azt üzenve a világnak, hogy változásra van szükség Európában. Kihívásként élem meg, hogy az Európai Parlamentben a demokratikus alapelvek figyelmen kívül hagyásával akadályozzák a frakció munkáját, például azzal, hogy egyetlen szakbizottságban sem kaptuk meg a nekünk járó elnöki és alelnöki pozíciókat. A minket ért igazságtalanságért jogi úton fejeztük ki elégedetlenségünket.

– *Több nyelvet is felsőfokon beszélsz, ennek mennyire veszed hasznát a munka során?*

– Fontosnak tartom, hogy megjelenítsük a kis nyelveket is az európai politika nyelvhasználatában, ezért előszeretettel beszélek magyarul a munkám során. Ugyanakkor az írásbeli anyagok elkészítése vagy olvasása, a levelezések, a folyosói beszélgetések és egyeztetések során hasznát veszem az angol és spanyol nyelvtudásomnak.

– *Milyen célkitűzéseid vannak a mandátumod ideje alatt?*

– A mandátum ideje alatt a korábban említett szakbizottsági munkák mellett szeretném figyelemmel kísérni a kárpátaljai magyar közösség jogainak alakulását Ukrajna megnyitott európai uniós csatlakozási folyamatában. Felbecsülhetetlen, hogy a kárpátaljai magyaroknak képviseletük, hangjuk legyen az uniós szinten, hiszen elődöm, Bocskor Andrea is hozzájárult munkájával ahhoz a folyamathoz az elmúlt tíz év során, ami a kárpátaljai magyar közösség jogainak helyreállítása felé mozdította el Kijevet, és én is folytatom ezt a missziót az elkövetkező öt évben.

– Köszönöm a beszélgetést.

Fazekas Andrea

A seprűkészítés rejtelmői

Csongoron több mint fél évszázada foglalkoznak ciroktermesztéssel és seprűkészítéssel. A XX. század második felében évente több millió seprűt importáltak a kárpátaljai mesterek, s ezzel a rendszer-váltást követően sem hagytak fel, hisz a seprű fogyóeszköz, mindig van rá igény. Sándor Tibor több mint 20 éve foglalkozik cirokseprű-készítéssel. A csongori férfi a nagyapjától leste el e mesterség fortélyait.

– A földet már ősszel előkészítjük, ám a cirok mag vetése csak április közepén történik. A kikelt növényt megkapáljuk és ritkítjuk. Nagy munka nincs vele, a betakarítása viszont már annál nagyobb ráfordítást igényel. A jó minőség érdekében időben kell betakarítani. Ha túlérlik, akkor elveszti szép aranysárga színét, piros lesz, rosszabb esetben megfeketedik. Ráadásul kézzel, egyenként vágunk le minden egyes szálát. Ezután következik a cirok dolgozása. Első lépésként eltávolítjuk a cirokfejről a magvakat, amit elteszünk a következő évi vetéshez, de tápanyagtartalmát tekintve akár takarmányként is felhasználható. A szárazakat pár napig kiterítve száradni hagyjuk, majd hosszúság szerint szétválogatjuk és kötegelve fedett helyre hordjuk. Fontos, hogy hűvös, száraz helyen tároljuk, máskülönben bepenészedik – részletezte a munka menetét Tibor.

Ezután következik maga a seprűkészítés, amihez a cirok mellett drót, szeg és cérna is szükséges.

– Előbb 10–15 percig forró vízben áztatjuk. Erre azért van szükség, mert ha száraz a cirok, eltörik, amikor hajlítják. A továbbiakban a munkafolyamat megoszlik. Én a marokba szedett szálakat egyforma hosszúságúra vágom – mondta Tibor, miközben a nyélbe vert szögre rátekeri a drótot, majd az előre kiválogatott cirokkal körbefogja a nyelet.

Beszélgetés közben szaporán jár a mester keze, percről perc újabb marok cirok kerül a nyélre.

– Ezután kezdődhet a varrás, amit a feleségem végez. A seprűnek összetekert csuhéból úgynevezett „vállat” készítünk, ez adja meg annak tartósságát és szép alakját. A továbbiakban a seprűre egy satuserű eszközt helyezünk, mellyel összeszorítjuk a befogott cirokköteget, majd az áthúzókampóba belefűzzük a madzagot, s négysoros varrással erősítjük egymáshoz a szálakat. Végül a seprű újból hozzám

kerül, a végét kiegyenlítem és már kész is a termék.

Tibor elárulta, e tevékenység kitölti az egész mezőgazdasági évet, a munka ugyanis nem ér véget a cirok betakarításával, hiszen a seprűkötés télen is végezhető. Nem mellékes

az sem, hogy ezáltal egy bevétel-szegény időszakban is jövedelemhez jutnak a gazdák. A kész seprűt nemcsak Kárpátalja-szerte árulják, jut belőle a határon túlra és az ország belső területeire is. Sándor Tibor és neje jó termés esetén évente mintegy 1000 seprűt értékesít.

Varga Brigitta

A szövés közösségi élmény is lehet...

A szövés művészete évezredek óta része kultúránknak, és még ma is számos helyen őrzik e mesterség hagyományait. A kigyósi Baráté Irén az egyike azoknak, akik ápolják és életben tartják e foglalkozást.

– A nagymamától tanultam a szövés alapjait, majd később a kolhozban alakult szövőcsoport, ahová édesanyámmal együtt jártam. Szinte gyerekkorom óta foglalkozom szövéssel, később elteremttem a kenyérrelvélőt is, és még mindig nem untam meg. Ez számomra nemcsak munka, hanem egyben kikapcsolódás, hobbi is. Ha rossz kedvem van, csak leülök a szövőszék elé, és az első sor elkészítése után minden megoldódik. Szerencsés vagyok, hiszen a férjem mindenben segít nekem, a felvetés, a feltekerés és az elindítás pillanatában mellettem van, együtt kezdünk neki a munkának. Mostanság már csak napi 3–4 órát foglalkozom szövéssel, ám volt idő, amikor éjt nappallá téve készítettük a terítőket, párnahuzatokat – avatott be a kezdetekbe Baráté Irén.

A kigyósi asszony vallja, a szövés nemcsak egyéni tevékenység, hanem közösségi élmény is lehet, különösen akkor, ha egy jó csapat áll össze.

– Fiatalkoromban csoportokban dolgoztunk, a barátnőmmel, a testvérevel és a sógornőjével voltunk egy kalákában.

Jó kis csapat voltunk. Megkaptuk a rendelést, majd megbeszéltük a teendőket, és elosztottuk egymás között a munkát, így mindenki azzal foglalkozhatott, amit leginkább szeretett. Most már idősebbek vagyunk, sokan elmentek közülünk. Kevesen maradtunk, nem járunk már össze...

A szövés időigényes foglalatosság. Egy-egy terítő elkészítéséhez általában 4–5 napra van szükség.

– Minden szálát külön kell szőni, így egy méternyi szőttés elkészítése folyamatos odafigyelést igényel. A rojtkötés további 2–3 nap. A mintákat többnyire könyvekből választom, leginkább a beregi tájegység díszítéseit kedvelem, emellett a tulipános, a rózsás, a Rákóczi-motívumokat készítem szívesen. Mindegyiknek megvan a maga nehézsége és szépsége,

ám minél többet gyakoroljuk, annál jobban sikerül. Az anyagokat régebben az ország belsejéből szereztük be, ám most már változtak az idők, többnyire a piacon is meg tudom venni, amire szükségem van. Különleges kérések esetén Magyarországról szerzem be a kiegészítőket, de még így is könnyebb, mint néhány évtizeddel ezelőtt volt – mondta beszélgetőtársam.

Az évek során változtak a szövés iránti igények, ám Baráté Irén továbbra is szívesen végzi ezt a tevékenységet. A szöttesei nemcsak díszek, hanem szeretettel készült ajándékok is a rokonok és barátok számára.

– Korábban nagyobb igény volt a szöttésekre, több kontinensre – Amerikába, Ausztráliába, Ázsiába –, számos országba eljutottak a munkáink. Ungváron egész éttermetek láttunk el terítővel, huzatokkal. Mostanában ez már nem divatos, így elmaradtak az ilyesfajta megrendelések. Így munka helyett most már csak hobbiként tekintek erre, rokonoknak, barátoknak ajándékozok a szötteseimből jeles események alkalmából – mesélte. – A lányom és az unokám is ért a szövéshez, ám ők már nem gyakorolják. Külföldön élnek, így távol kerültek a szövőszéktől. Fontosnak tartottam továbbadni a mesterség csínját-bínját, és örülök, hogy vannak még olyan iskolák, ahol tanítják ezt a már szinte kihaltban lévő mesterséget. Engem például az elkészült produktum szépsége ösztökél arra, hogy folytassam.

Bujdosó Ivett

Forrás: Kárpáti Igaz Szó

Magyar emlékek nyomában Beregszászon2.

(Folytatás lapunk előző számából.)

A Hősök terétől az észak felé induló utca Munkács irányába vezet. Bal oldalán egy nagyon szép neobarokk épület, az egykori vármegyeháza tűnik ki. A 19. század utolsó évtizedében épült kétszintes palota impozáns homlokzatát enyhén előreugró,

széles középrizalit tagolja. A rizalit alsó szintjét hármás kapuzat emeli ki, fölötté, az emeleti részt nyolc monumentális jón oszlop és két féloszlop tagolja, amelyek kilenc árkados ablakot fognak közre. A rizalit két oldalán az épületet tökéletes szimmetria

uralja, ezek emeleti ablakait timpanonok díszítik. Néhány forrás szerint állítólag Ybl Miklós tervezte. Annak idején, még aktív honismereti vezetőként az ismertetőmben általában megjegyeztem, hogy ebből csak az *állítólag* igaz. A felújított épületben ma az Egészségügyi College működik.

Anno a vármegyeházával szemközt, a Vérke kissé mélyebben fekvő partján alakították ki a Vármegyeyi sétakertert. Emlékét, hangulatát számos képeslap őrzi. Ma

Régi képeslap a sétakertről
Dalmay Árpád gyűjteménye

azonban más neve van, Budapest park (a beregszásziak egyébként Fradi-parkként is emlegetik). 2019. december 17-én itt avatták fel **II. Rákóczi Ferenc lovasszobrát**. Györfi Lajos szobrászművész és fia, Ádám rendkívül szép alkotása a város első lovasszobra. Magyarország segítségével a beregszásziak nagyon régi, 1893 óta vajdudó álma vált valóra.

A lovasszobor látványos érvényesülése érdekében a tér közepére a környezetből 60 cm-re kiemelkedő mesterséges halmot emeltek. Erre helyezték a természetes kőszikla talapzatot. A 20 tonnás, 270 cm magasságú kőtomb-talapzat szemközti oldalán a fejedelem aláírása, délkelet felé néző oldalán a „Cum Deo pro Patria et Libertate” felirat, az északnyugati oldalán pedig a Rákócziak stilizált címere látható. A lovasszobor kompozíció a korabeli méretek figyelembe vétele alapján ötnegyedes méretarányú. A ló marmagassága 186 cm, a fejedelem alakjának magassága pedig 220 cm. Együttesen a kb. 320–330 cm magasságú bronz szoborkompozíció súlya 1,2 tonna. A csatába induló fejedelem és Pandur nevű lova is bátran néz előre, azaz déli irányba, az egykori vármegyeháza felé. A híres Mányoki-festmény Rákóczi-

ábrázolását átvevő szobrászművészek a Nagyságos Fejedelmet páncélban, jobb-jában buzogánnyal, bal oldalán karddal örökítették meg. Nem maradhatott el Rákóczi leghűségesebb népének, a ruszinoknak a jelképes megelevenítése sem. Ez a lópokrócon a ruszin címerben ölt testet. A szobor mögött, a halom aljában egy, a talapzat anyagával megegyező kőtomb

ukrán és magyar nyelven az alkotók és az állíttatók nevét őrzi.

A Budapest park keleti szélében található a **Kánai szerelemkő emlékműve**. A város fennállásának 950. évfordulóján

rendezett ünneppsorozat keretein belül 2014-ben avatták fel. Az emlékmű tetején egy igazoltan a bibliai helyszínről, a galileai Kánából származó kő található. A hagyomány szerint Jézus ott tette az első csodáját – egy menyegzőn borrá változtatta a vizet. A kapcsolódó hiedelmek szerint a kánai kövek a keresztény szerelmet szimbolizálják, érintésük csodákat vált ki. Például reményüket veszített gyermektelen házaspárok is gyermekáldásban részesülnek. Ézért emlegetik szerelemkőként.

A parkban a Rózsahölgyek Társasága magyar nyelvű emléktáblákkal ellátott emlékrózsatöveket ültetett a Beregszászhoz köthető neves asszonyok tiszteletére. Ezek között megtalálható Zrínyi Ilona, Fedák Sári vagy a híres operacénekes, Báthly Anna, valamint számtalan helyi prominens hölgy rózsája is.

Munkács irányában

A Rákóczi-szobortól érdemes tovább haladni a Munkácsi úton. A városközpont nyüzsgését hátunk mögött hagyva bal kéz felől egy csinos kis kúria tűnik fel. Ez a Zsazsa-lak. Vagyis az a csinos kis kastély, amit Fedák Sári a *Bob herceg*

► fellépti díjából szüleinek építtetett a városban. Az épületen 2000-ben a színésznőnek domborműves (Tóth Emőke alkotása) emléktáblát állítottak. Ma a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának ad otthont. A kastély parkjában áll Matl Péter szobrászművész alkotása, a **szovjet diktatúra idején meghurcolt kárpátaljai református lelkészek emlékműve**. A 2008. november 24-én felavatott nonfiguratív ábrázolás trapéz alakú, fekete márványtalapzatán olvasható a szovjet rendszer idején mártírhalált halt és a szolgálatuktól megfosztott református lelkészek névsora. A központi elem melletti tömb táblájára pedig a börtönt szenvedett református lelkészek névsorát vésték fel.

A Munkácsi úton, a Vérkén átkelve elérjük a ma már a városhoz tartozó, de egykor önálló Beregardót. A Borzsavölgyi Kisvasút vonalán átkelve balról egy kúriát láthatunk. A Perényi család itteni birtokuk központjának építette a 18. század elején. A földszintes kúria főhomlokzatát négyoszlopos timpanonos portikusz teszi hangsúlyossá. 1783. november 18-án itt született a Perényi család 19. századi legnevesebb sarja, báró Perényi Zsigmond. Közéleti tevékenysége 1825-től vált meghatározóvá, 1829-ig Bereg vármegye első alispánja volt. Több fontos tisztséget töltött be, egy ideig Ugocsa vármegye főispánja is volt. A forradalom kitörése után 1848 májusában miniszteri biztosként részt vett az Erdéllyel való uniót kimondó kolozsvári országgyűlésen. Fontos szerepet játszott a felsőház munkájában, ahol a kormányt képviselte. A Habsburg-ház trónfosztását megfogalmazó 1849. április 14-i debreceni tanácskozáson elnökölt, jóvá hagyta a függetlenségi nyilatkozatot. Mindvégig kitartott a kormány és az országgyűlés mellett, így ő is Aradra vonult. Világosan az osztrákok letartóztatták. Bírószági tárgyalása alatt a függetlenségi nyilatkozat elfogadtatását és az egész szabadságharcban betöltött szerepét öntudatosan és bátran vállalta. 1849. október 24-én Pesten kivégezték. Róla írta Kossuth Lajos Helfy Ignácznak 1879. november 4-én kelt levelében: „*De neked, te kimagasló alak, ki abból az időből oly páratlan egyedül állasz, neked leborulok emléked előtt – – mesterem!*” Az 1848–49-es szabadságharc mártírja halálának 150. évfordulójára, 1999-ben szülőháza, a beregardói kastély falán domborműves emléktáblát avattak fel (Balogh Géza alkotása).

A 2010-es évekre a kúria nagyon elhanyagolt állapotba került. 2016-ban az épületet bérbe vette a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. Ezt követően anyaországi támogatással felújították. A Perényi Kultúrkúria ma kiállítások és különböző rendezvények helyszíne. Szépen rendezett parkjában immár kulturált körülmények között áll az a kopjafa, amelyet a településhez köthető másik nagy személyiségnek, **Beregszászi Nagy Pálnak** állítottak.

Az emlékelállítás ötlete Dalmay Árpádtól, a magyar emlékjelek állításának kezdeményezőjétől és lebonyolítójától származott. Az 1750 körül született híres bölcselutudor Németországban tanított, majd Sárospatakon volt tanár. Élete végén báró Perényi Zsigmond felkérésére Ardóban telepedett le, ahol a báró titkára és levéltárosa volt. 1828-ban halt meg. A beregardói temetőben ismeretlen helyen nyugszik.

Az 1990. december 16-án felavatott kopjafa alkotója a huszti születésű, Vásárosnaményban élő Schmidt Sándor fafaragóművész. A kopjafán a következő szöveg olvasható:

*E földben nyugszik
Beregszászi Nagy Pál
nyelvtudós, a sárospataki
főiskola rektora.
Született 1750 körül
Nagyuzsalyban,
meghalt 1828. május 18-án
Beregardóban.*

A II. Rákóczi Ferenc téren

Visszatérünk a városközpontba. Átkelve a Vérke jobb partjára, a II. Rákóczi Ferenc téren (korábban: Mindszentek tere, Barátok tere, Rákóczy tér, Köztársaság tér, Rákóczi tér, Vorosilov tér, Októberi forradalom 40. évfordulója tér) találjuk magunkat. Ez Beregszász történelmi városmagja.

A római katolikus templom nyugati kapuzata előtt 2001. augusztus 19-én avatták fel **Szent István mellszobrát**. Ennek az emlékelállításnak az ötletgazdája is Dalmay Árpád volt. Ő kérte fel Nagy Lajos Imre nyíregyházi szobrászművészt Szent István megformálására. A művész első szent királyunk Nyíregyházára szánt egész alakos szobrától Beregszásznak készített egy önálló mellszobrot, és a munkáért nem is kért honoráriumot. Aztán a sors furcsa játéka, hogy a mellszobrot 19 nappal előbb avatták fel Beregszászon, mint az egészalakos alkotást Nyíregyházán. A mellszobor

bronzba öntését a Beregszászért Alapítvány gyűjtésből finanszírozta, majd Dalmay gépkocsija csomagtartójában „csempészte át” át a határon.

A fekete márványtalapzat első részén a **SZENT ISTVÁN**, hátul pedig: **ISTVÁN KIRÁLYUNK, KÖNYÖRÖGJ ÉRTÜNK!** felirat olvasható.

A téren, a római katolikus templommal átellenben áll **Esze Tamás mellszobra**. A kurucok beregszászi zászlóbontásának emlékére, Dalmay Árpád kezdeményezésére, a Beregszászért Alapítvány közadakozásból emelte. Zagyva László Nyíregyházán élő szobrászművész alkotását 2011. május 21-én avatták fel. Fekete márvány talapzatának szemközti oldalán a felirat:

ESZE TAMÁS
1666–1708

A talapzat hátoldalán az állítatóknak és az adományozóknak a listája olvasható.

A keleti városrészen

A városközpontból Kígyós felé vezető utat a Széna tér (a szovjet időtől kezdve Puskin tér volt, de visszakapta történelmi nevét) téri meg. A tér központjában áll **a II. világháborúban elesett honvédek és a sztálinizmus áldozatainak** ►

Magyar emlékek nyomában Beregszászon2.

■ **emlékműve.** Veres Péter (1943–2004) beregszászi művész tervezte. A Beregszászi Városi Tanács, a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Beregszászi Városi Szervezete közösen állította a második világhétség áldozatainak és a sztálini lágerrekbe ártatlanul elhurcolt beregszászi magyar és más nemzetiségű férfiaknak. Az avatásra 1999. november 18-án került sor. Talapzatán, a márványtáblán ez áll:

„... AMIT A MÁ MEGCÁFOL,
AZ TEGNAP IS HAZUG VOLT...”
/HORVÁTH IMRE/
1944
1941 – 1945

Alatta pedig az állítató szervezetek nevei, valamint az avatás dátuma olvashatók.

Minden év novemberében a beregszászi magyarság hagyományosan itt emlékezik meg a málenkij robot áldozatairól.

A **Muzsaly felé vezető úttal párhuzamosan futó Szőlőhegy utcában** van a nagyhírű beregszászi gimnázium mai jogutódjának az épülete. Az 1991-ben újra megnyitott tanintézmény mai hivatalos neve Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Liceum. Az 1936/37-es tanévben átadott épület valaha a gimnázium internátusául szolgált.

Az **iskola névadójának mellszobrát** – Petrovits István sepsiszentgyörgyi szobrászművész alkotását – az épület előtti szépen rendezett kertben avatták fel. Dalmay Árpád személyes közléséből tudom, hogy a szobor kalandos úton jutott

el az 1995. október 28-i avatás helyszínére. A posztiszovjet határátkelési viszonyok közepette a gipszmintáját egy Bécsben élő színművész, Székely Szabó Zoltán csempészte ki Erdélyből. Így az anyaországban, Karcagon Győrfi Lajos szobrászművész öntötte bronzba. Innen Dalmay Árpád saját kocsján, az ukrán vámszervek magyar nemzetiségű parancsnokának jóindulatával csempészte be Kárpátaljára.

Egyébként Bethlen Gábor erdélyi fejedelem mellszobra a bécsi magyar „Europa-Club” ajándéka. Talapzatán egy kis tábla hirdeti:

„Seregek jönnek Hozzád megköszönni,
Fejedelem, a százados csodát.”

/Aprily Lajos/
BETHLEN GÁBOR
1580 – 1629

A talapzat előtti táblán megörökítették az állítatókat és támogatókat.

A városból Muzsaly felé kivezető út mentén, a Kishegy lejtőin, szépen gondozott szőlőskertek ölen érdekes emlékművet találunk. A település határán, az út keleti oldalán áll a **Süvegcsúcs-emlékmű.** Lehoczky Tivadar, Bereg vármegye neves helytörténész-kutatója 1890-ben itt, a Kishegyen, egy honfoglalás kori lovassírban értékes leleteket talált. Az íjászfelszerelések, lószerszámok, övveretek, szablya mellett egy aranyozott ezüst süvegcsúcs is előkerült. A 11,4×6,7 cm méretű, sérült süvegcsúcs párgját ritkítja. Domborított díszítése palmettamintás, más néven pálmalevél-mintás. Az ókori világban elterjedt díszítőelem, a legyezőszerű levélcsozor,

a pálmafa leveleit utánzó stilizált forma az örökkévalóság jelképe. A süvegcsúcs ma a Nemzeti Múzeum gyűjteményét gazdagítja.

Az emlékműállítás kezdeményezője a Beregszászért Alapítvány és elnöke, Dalmay Árpád volt. A 2017. július 1-jén felavatott emlékmű fekete márvány talapzata szabályos négyoldalú csonka gúla formájú, id. Szilágyi Sándor munkája. Szemközti oldalán felül ez olvasható:

ITT, A KISHEGYEN TÁRTÁK FEL
1890 ÁPRILISÁBAN
AZT A HONFOGLALÁS KORI
LOVASSÍRT,
AMELYBŐL
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUMBAN
ŐRZÖTT
EGYEDÜLLŐ
BEREGSZÁSZI SÜVEGCSÚCS ELŐKERÜLT
LEHOCZKY TIVADAR EMLÉKÉRE

Alatta ugyanez ukrán nyelven is olvasható. A talapzaton áll a süvegcsúcs fehér műköből készült nagyított másolata, ifj. Szilágyi Sándor alkotása. Az obeliszkszép-
pen rendezett környezetét deszkából készült

kerítés határolja, előtte egyfajta strázsaként hét művészi kopjafa idézi honfoglaló ősünket. Utóbbiak Sándor Attila erdélyi fadaragóművész alkotásai. Az obeliszkszögött balról magyar nyelven, jobbról pedig ukránul márványtábla őrzi az állítatók és támogatók névsorát.

Szöveg és kép:
Kovács Sándor
Magyar Örökség díjas honismereti író
(Folytatjuk.)

Küldjön egy képet!

A mellékelt csoportképet, amelyen fiatalok láthatók ünnepi viseletben, Dalmay Árpád nyíregyházi olvasónk küldte azzal a kísérő szöveggel, hogy pontos információi nincsenek róla, csak annyi ismeretes, hogy a felvételt Ignáczy Géza fotográfus készítette Beregszászban, és hogy a nagybátyja is szerepel rajta. Később ugyanez a kép felült a *Kárpátalja régi és mostani képekben* Facebook-csoportban, ahol Fábíán Denissza adminisztrátor azt írja róla, hogy a fotót közölte a *Színházi Élet* folyóirat 1927-ben. Így már nem volt nehéz rátalálni, csak az említett folyóirat adott évi digitalizált lapszámaiban kellett átböngészni. Meg is találtam 1927. évi 14. (április 1-7.) számban, az alábbi szöveggel:

A BEREGSZÁSZI BÁL résztvevői: Rácz Bözsike, Ragyóczky Gyula, Debreczeny Idus, Kurmay Sándor, Imre Málcsika, Pógyor Lajos, Hordonka Manyika,

Kallós István, Csok Boriska, Lőrinc Sándor, Szarka Erzsike, Dalmay Zoltán, Lőrinc Ilonka, Cseh Ferenc, Zsurky Etus, Debreczeny Pál, Majorossy Erzsike, Almássy Béla, Balka Bözsike, Erbach Géza, Varga Juliska, Almássy Géza, Nagy Boriska, Tóth Gyula, Géczy Mancsi, Borkó Bert, Kajdy Böske, Pethő Elemér, Kallós Mancika, Erbach Emil, Ungváry Marica, Ignáczy László, Fried J. táncánár, Kiss Etelka, Nagy Bert, Bay Valika, Kovács Lajos, Borkó Juliska, Koczány László, Makk Etus, Balogh Gyula, Adorján Manyika, Pataky Menyus, Ignáczy Saci és Békássy Lajos.

Elolvastva a névsort, azonnal észrevettem benne az anyai nagyszüleim neveit: Varga Juliska és Almássy Géza. És valóban ott állnak egymás mellett a második álló sorban! Előkerült a régi családi fényképalbum, de a csoportképet sajnos nem találtam meg benne. Találtam viszont a nagymámról ugyanakkor készült fotót. Így most

mindkettőt örömmel teszem közkinccsé a Kárpátaljai Hírmondóban, hátha olvasóink közül mások is felfedezik az egykori fiatalok közt hozzátartozóikat, felmenőiket.

Kedves olvasóink! Szerkesztőségünk továbbra is várja a régi fotókat. Arra kérjük Önöket, lapozgassanak fényképalbumukban, és ha találnak olyan felvételt, amely közérdekűvé tarthat számot, osszák meg másokkal is kincseiket! Ezek a képek mára már kordokumentum értékűek.

A most közölt fotók is csaknem száz évesek már. És az, hogy a vidéki, beregszászi fiatalokat bemutató kép szerepel egy fővárosi lapban, csak még különlegesebbé teszi az amúgy is magával ragadó, csodálatos felvételt.

(A *Színházi Élet* népszerű budapesti színházi, irodalmi és művészeti képes hetilap 1912 és 1938 között, alapító-főszerkesztője Incze Sándor volt.)

Szemere Judit

A kondorkeselyű

Egy állatkertben szabadon engedtek egy kondorkeselyűt, miután több évet egy ketrecbe zárva élt le. Most ezt a büszke, felséges madarat szabadon akarták engedni. Több fényképész is összegyűlt, hogy lássa és lefényképezze az esetet. Figyelték a kondorkeselyűt, amint kiterjeszti a szárnyait és megdermed, mert még nem tudja, mit tehet velük, de már érzi a szelet, amely erővel telíti meg azokat. Próbál elrugaszkodni a sziklától, és a csábító térbe vetni magát, de fél. Még soha ilyet nem tett. A ketrecben a szárnyai korábban zavarták őt a mozgásában, mindenbe beütközött velük. Most kezdi érteni, hogy mire jók, és hogy mire képes valójában.

Kiterjeszti szárnyait, és áll. Még vissza is fordul a fényképészek felé, hisz hozzászokott az emberekhez. Sokáig áll, nézi a messzeséget. Az egész valóság átalakul benne, minden értelmet nyer, amire eddig nem volt lehetősége. Sajnálja egy kicsit a

ketrecben töltött éveket, de már megértette, hogy ki ő, és ez már sokat jelent neki. Elrugaszkodik a sziklától, és felszáll. Tesz még egy kört a fényképészek felett, és már ott repül a magasságban.

Kiterjeszti szárnyait a világ felett, és a hazája felé, az Andokba igyekszik ez a csodálatos madár. Ha megkérdezik az ott élő népeket, akiknek a totemmadara, hogy miért csodálják, a bátorságát említik, az erőt, a magasán szárnyalását, a szabadság szeretetét.

Sok európai csak azt veszi észre, hogy dögevő, megeszi az elhullott vadakat. Azt észre sem veszik, hogy ezzel tisztábbá, élhetőbbé teszi a természetet, eltakarítja a szemetet, pedig ez is a feladatához tartozik.

Több zeneszerző is megénekelte ezt a csodálatos madarat, és a spanyolajkúaknak mindenütt a világon a kedvenc dala lett, és mindig a madár szárnyalását juttatja eszükbe, a szabadságot, a bátorságot, felnéznek rá képletesen és ténylegesen is.

Néhány éve bolíviai utcazenészek bejárták Európát, Győrben is megfordultak

többször és a központban, a sétálóutcában, nemzeti ruhájukba öltözve szólaltatták meg a pánsípjukat, és énekeltek a totemmadarukról. Csodálatos volt!

Most, hogy a szomszédunkban háború dúl, és annyi ember hal meg, köztük kárpátaljai magyarok is, akiknek nem is a saját háborújuk, egyre többen próbálnak elmenekülni, vállalva a halálos veszélyt is, hogy a biztonságot nyújtó anyaországot elérjék. Nagyon kevesen menekülnek meg, halálukat lelik a Tisza átúszásakor, vagy megfagynak a hegyekben, illetve elfogják őket, visszatérítik, és azonnal a frontra küldik.

Magyarországon minden józan ember békéért kiált, annak fontosságát hirdeti. A kondorkeselyűhöz hasonlóan egyre biztosabban és bátrabban szárnyalva küzd az országunk a békéért, és lassan az egész Európában jobban megértik, hogy a béke az egyetlen kiút a háborúból.

Mán Éva, Győr
2024. június 24.

Múltba pillantás

A vásárosnaményi Szabadság tér számos patinás épülete sorában az egyik „szemtanú” az évszázados múltra visszatekintő saroképület, amelynek jelenlegi „lakója” a Csipkecsárda vendéglő. „Ha kérdeznék – így Sánta Miklós tanár úr, naményi öslakos – és beszélni tudna, úgy számtalan sztorinak lennének fültanúja, mert valamikor, de inkább a múlt században, a vidék egyik leglátogatottabb szórakozóhelye volt, napi 24 órás üzemmóddal, amit konyhájával, szórakoztató zenéjével érdemelt ki: tehető vendégek látogatták az ország szinte minden szegletéből, sikknek számított benne mulatni kivilágos virradatig, bankót fűzve a primás hegedűjének húrjaiba. Messze földön, nem alaptalanul, híres volt a Murzsa Berti primással fémjelzett zenekar, ami szinte fáradhatatlanul játszva ajándékozta meg hallgatóságát a magyar cigányzene, népzene egyedülálló remekeivel, még élnek, habár egyre keve-

sebben, akik emlékeznek erre a megismételhetetlen élvezetre...”

Fűződik ehhez a történelmi helyhez, de inkább a zenekarhoz egy tragikomikus eset is, nevezetesen a banda bögöséhez, Balog Pálhoz.

1956 őszén szovjet tankoszlop tört a városra Beregszász felől azzal a nem titkolt szándékkal, hogy helyben és országszerte, de elsősorban a fővárosban, tüzzel-vassal kényszerítse térdre a szabadságharcosokat (sajnos sikerült).

A motorok, a láncfalpak fűlsiketítő zajára sokan a kitért ablakokból, a bátrabbak kilépve a házakból aggódva bámulták az acélszörnyeket. Köztük volt a már említett zenekari tag, Balog Pali is. Az egyik tank épp előtte állt meg, páncélsapkáját megemelve előtűnt belőle egy katonatiszt, és Pali felé fordulva, szinte kiáltva szólt, azaz kérdezett:

– Sztáncijá, gde sztáncijá? (Állomás, hol van az állomás? Fegyveres konfliktusokban a (vasút)állomás elfoglalása stratégiailag az egyik legfontosabb feladat.)

Persze a kérdezett nem értette az elhangzottat, amit a tiszt, fenyegető grimasz kíséretében vagy kétszer megismételt. Pál zenész nagyon megijedt, hisz tudta, az oroszok nem bánnak kesztyűs kézzel a nekik nem tetszőkkel, és ő mint magyar ember ebben a történelmi sodrásban csakis rosszra számíthatott.

Amikor a tiszt már vagy negyedszer ismételte meg a kérdését, a remegő Pál egyik kezét csipőjére téve, a másikat feje fölé emelve táncolni kezdett forogva és dúdolgatva, mert a hasonló hangzás következtében úgy értette, az orosz katona ezt parancsolta: táncsal jelezze örömet és meglepedését a felszabadítók láttán. Látva a reakciót, a tankista tiszt intett egyet, s még mondott valamit, majd visszahúzódott a páncéljába, és folytatta útját.

Pali barátunk meg fellélegezve, pillantásával szinte könyörögve körülnézett, mert nagyon szégyellte magát, hogy táncsal fogadta a muszkákat, akik ellenségeként törtek be a városba.

Ami az életrajzból kimaradt

Simándy József: az autószereléstől a Kossuth-díjig

Életem legszebb élménye volt: 1964-ben summa cum laude minősítéssel diplomáztam az Ungvári Állami Egyetem általános orvosi karán, mikor is – ajándékként – áldott emlékü nagymamám anyagi támogatásával, turistaként „fölfedezhettem” álmaim netovábbját: az anyaországot.

Az ott és akkor begyűjtött látottak-hallottak kitörölhetetlen lenyomatokként sorjáznak szép emlékeim tárházában, annál is inkább, mert teljesíthettem „szponzorom”, szeretett nagyszülőm, általam is dédelgetett vágját: sikerült vennem egy bakelit lemezt, ami kincset hordozott: Simándy József előadásában a *Hazám, hazám... áriát* a *Bánk bán*-ból.

Évekkel ennek előtte a Kossuth Rádió egy vasárnap délutáni *Szív küldi szívnek szívben* című adásában hallottuk először ezt a csodát, és máris beleszerettünk, majd sóhajtozva vágytunk egy lemezre, hogy az akkor a szögesdrótok lélektipró és fenyegető árnyékában leledzők bármikor élvezhessük e szívhez és elméhez szóló üzenetet a zene és a hang legtökéletesebb hullámhosszán.

A lemez megléte családi és közösségi esemény lett: hallgatása, élvezete a szokásos vasárnap délutáni látogatások fénypontjává nemesedett a rokonok és ismerősök körében. A felhúzó – mi kurbilizásnak neveztük üzembe állítását – gramofon „állta a sarat” gyakori szolgáltatása során, ha olykor meg-megbicsaklott is.

Az engem hitre, szépre és jóra tanító nagyanyám, Irma néni, a mindenki által tisztelt „falu esze”, földi léte utolsó óráinak egyikében hálás kötelezettséget testált rám: mikor eljő, mert van Isten, el fog jönni az az

idő, hogy az elerőszakolt testrészt, Kárpátalja újraegyesül az anyatesttel, Magyarországgal, próbáld meg, igyekezz megtalálni a módját, hogy találkozz Simándy József művész úrral. Köszönd meg a nevemben is azt a csodát, amivel oly sokszor megajándékozott engem, nemzettestvéreinket

egyedülálló szépségű hangjával, az azzal közölt energiával, bátorítással, élvezettel.

Évek teltevel már egyre gyakrabban látogathattam anyaországunkba, próbálkoztam teljesíteni nagyszülőm kérését, de nem sikerült „csak” annyira: hallhattam, láthattam többször is a tenor királyt az Operában, a hangja és játéka által teremtett mesészerű mikrovilágban, és igyekeztem begyűjteni minden addig ismeretlen adatot az életéről, felkeresve a személyéhez kötődő helyeket is.

Megtudtam, hogy a művész Schuder József néven, géplakatos édesapja és varrónő édesanyja harmadik gyermekeként

született Kistarcsán 1916. szeptember 18-án, és 1997. március 4-én hunyt el Budapesten. A Farkasréti temetőben alussza örök álmát. Pályafutása során Simándiként vált ismertté, így „i”-vel a név végén, amit egy operaházi plakáttervező „y”-ra változtatott, mert „ez illett a nagy művészhez”. Iskolái elvégzése után a budapesti Szürketaxi vállalatnál autószerelést tanult, majd ott lett alkalmazott. Munkavégzés közben énekelgetett, amire felfigyelt művezetője, és javasolta: tanuljon énekelni. Possert Emília vette pártfogásba: ingyen tanította a ritka tehetséggel megáldott ifjút, aki 1943-ban felvételt nyert a Zeneakadémiára, egyből a második évfolyamra, ahol Székelyhidy Ferenc csiszolta briliánssá a gyémántot. A világháború alatt lett az Operaház kórusának tagja, majd 1946-ban már szólóénekesként debütált a Szegedi Nemzeti Színházban Don José szerepében Bizet *Carmen* című operájában. Vaszi Viktor, az akkori idők neves karmestere által éppen akkor szerveződő opera tagozatnak lett tagja, ahol elindult pályája, énekelt a *Parasztbecsület*, az *Eladott menyasszony*, a *Carmen* előadásain. Gyakran emlegette, hogy nagyon sokat köszönhet Szegednek.

1947-ben az Operaház társulaton kívüli magánénekes lett, majd ugyanezen évben operanékes, ahol olyan közismert hazai és nemzetközi tekintélyekkel dolgozhatott együtt, mint Székely Mihály, Otto Klemperer. Itt énekelte el a hazai és nemzetközi zeneművészet operái tenor szerepeinek legtöbbjét, köztük Erkel Ferenc *Bánk bán* nagyáriáját, ami összeforrt a nagy művész nevével. A 60-as évek első felében már külföldön is elismerték, meghívásoknak tett eleget Svédországban, az USA-ban, Németországban, Kanadában.

1956. október 22-én, egy nappal

Az amerikai kitüntetés

Vannak emberek, akik befészkelik magukat az emlékeztünkbe, életfogytiglani nyomokat hagynak bennünk még akkor is, ha csak napokra vagy akár csupán néhány percre sodort velük össze az élet. Ilyen volt Gyula bácsi is, akit egy termelőszövetkezet almafái alatt ismertem meg, jó harminc évvel ezelőtt. Akkoriban még divat volt, hogy az egyetemistákat kivezényelték őszi betakarításra, s minket épp ide, az almáskertbe vezetett a sorsunk. Az öreggel meg madarat lehetett volna fogatni, amikor megtudta, hogy csupa magyar szakost adtak a keze alá.

Gyula bácsival vidáman teltek a napok, bár egyébként is jó kedélyű ember volt, teljesen kivirult ennyi fiatal között. Állandóan viccelődött, a nótát meg különösen szerette, s minket sem kellett különösebben biztatni, állítólag még az faluban is hallották, amikor rázendítettünk: „Alma a fa alatt, nyári piros alma...”. Merthogy ez volt a kedvenc nótája, talán nem véletlenül.

Az utolsó napon Gyula bácsi mintha feszültebbnek látszott volna a szokásosnál, de ezt annak tudtuk be, hogy nem szeret búcsúzkodni. Délben leültünk az egyik almafa alá, majd kivett a zsebéből egy kis dobozt, abból pedig egy furcsa kitüntetést.

– Most elmondok nektek valamit, amit még a faluban is kevesen tudnak rólam – szolt titokzatosan. – Ez az Amerikai Egyesült Államok legmagasabb katonai kitüntetése, amit én kaptam, igaz meg is jártam vele.

Aztán elmesélte, hogy a második világháborúban magyar katonaként harcolt, s alakulatával addig-addig hátráltak nyugat felé, mígnem sikerült megadniuk magukat az amerikaiaknak. A hadifogolytáborban nagyon jól ment a soruk, rendszeresen kaptak tejeskávét és csokoládét. Ennek ellenére rettenetes honvágyuk volt. Így aztán kapóra jött, amikor az amerikaiak felajánlották, aki hajlandó harcolni a németek ellen, az hamarabb hazamehet.

Valahová az Ardennekre vezényelték őket. Kettesével ásták be magukat egy-egy gépágyúval. Azt a parancsot kapták, hogy csak figyeljenek, bár úgysem kell tartani semmitől, mert a németek visszavonulnak. Így aztán el is szunyókáltak. Hajnalban riadtak fel valami veszett nagy zúgásra. De már rengett a föld is, mert jöttek a tankok.

Ahogy kidugta az orrát a gödörből, felrobbant mellettük az első lövedék, bajtársa pedig élettelenül hanyatlott le a gödör aljára. Gyula bácsi, saját elmondása szerint, annyira félt, hogy lefeküdt a földre, vaktában lövöldözött a gépágyúval, majd egy robbanást hallott. Hullott rá a föld, és elvesztette az eszméletét.

A kórházban tért magához, alig látott a rátekerült kötszertől. Aztán magas rangú amerikai tiszték jelentek meg, veregették a vállát, és a pizsamájára tűzték a kitüntetést, de ő ebből egy szót sem értett. A tolmács mondta el, hogy öt német tankot lőtt ki, ettől torpant meg a támadás, és így érhetett oda még időben az erősítés.

– Mindenki a bátorságomat dicsérte – mesélte kacagva Gyula bácsi –, pedig én próbáltam elmagyarázni, hogy azt sem tudtam, hová lövök. Hát, így születnek a hősök.

Amikor felépült, mindenáron haza akart jönni. Az amerikaiak marasztalták, de hiába. Aztán hazaért, megmutatta a kitüntetését, és azonnal elvitték az oroszok. Válogatott módszerekkel vallatták, szentül hitték, hogy akinek ilyen kitüntetése van, azt kémkedni küldték haza.

– Hát, talán tényleg jobb lett volna ott maradni. Soha sem bánta meg, hogy hazajött? – kérdezte az egyik lány, amikor az öreg befejezte a történetét.

Az öreg úgy nézett rá, mint aki belegázolt a becsületébe.

– Nem, kislányom, nem bántam meg soha – fogta vissza a mérgét Gyula bácsi. – Nem tudnék én sehohol élni! Erted? Sehoh.

Aztán, talán hogy oldja a feszültséget, rázendített a kedvenc nótájára. Zengett az „Alma a fa alatt...”, csak most valahogy másképp, mélyeséges fájdalommal szálltak a hangok a kifosztott almafák fölött.

Vannak emberek, akik befészkelik magukat az emlékeztünkbe, életfogytiglani nyomokat hagynak bennünk még akkor is, ha csak napokra vagy akár csak néhány percre sodort velük össze az élet.

Orémus Kálmán

■ a forradalom kitörése előtt, Székely Mihály, Takács Paula, Komor Vilmos és Jámbor László társaságában nyugat-németországi körútra indult, és a szereplések után nem tért haza, ugyanis Fricsay Ferenc, a Münchener Operaház főzeneigazgatója meghívta, hogy rövid egy hónap alatt tanulja be bajor-németül Edgár szerepét a *Lammermoori Luciában*. Sikerült a lehetetlen, „világrekordot” állított fel: előadását 39-szer tapsolta vissza a közönség. Közben Otto Klemperer meghívta Amszterdami a *Missa Solemis* oratóriumába énekelni, majd a bécsi Statsoperben énekelte Radames szerepét és Don Josét a *Carmen*ből.

1957 áprilisában megkapta Karajantól a *Nürnbergi mesterdalnokok* kottáját, de visszaadta, mert hazaszeretete, a szakma elismerése, közönsége szeretete hazavezérelte, habár ez múltja, a közelmúlt történései miatt kockázatos döntés volt. Hazatért, énekelt, a politikai környezet megváltozott körülötte. Talán Carmen és Don José nem volt gyanús, de Bánk bán a Haza sorsáról panaszkodott...

Páratlan művészetét nemcsak közönsége értékelte nagyra: a szakma és a hivatásos szervek is elismerték: Simándy József Kosuth-díjas operaénekes, főiskolai tanár, érdemes és kiváló művész, Magyarország egyik nemzeti kincse, leghíresebb tenoristája volt, az Operaház örökös tagja, Budapest díszpolgára, Pro Urbe díj tulajdonosa, milliók példaképe, kinek emlékét országszerte szobrok, emléktáblák, utcák, iskolák, alapítványok, könyvek, művészeti intézmények őrzik és hirdetik.

Simándy József, akire jellemző volt a precizitás, a rendkívüli fegyelmezettség és felkészültség, szinte önmegtartóztató módon szentelte életét pályájának, ismerősei és kortársai szerint a szigor elfogadható határait súrolva, ugyanakkor „elke volt a társaságnak”, nem volt idegen számára a humor befogadása, sőt „gyakorlása” sem, amit a következő történettel lehet ecsetelni:

Kutlán András festőművész a szentendrei Szél utca kies telkén rakott fészket: gazdag, színes fantáziájának szárnyalása egyedi stílusban megálmodott családi házat varázsolt a hegyoldalba. A Szemiramisz ihletésű kert egymásba kapaszkodó díszcserjei, futó-

kúszó egzotikus virágkálárisai, törpefák egymást nem ismétlő sokasága, élő és egyényári virágok rejtették a művész atelierjét. A kert felett, a villa bejárata előtt félkörben kiépített terasz volt az a kapocs, ami földi paradicsommá varázsolta az emberi képzelőerő eszményi alkotását.

Szomszédjai, a hasonló ízléssel megépített nyaralók, lakóházak gazdái, zömmel a szellemi és művészi élet potentájai, hamar kialakították egymás közt a jószomszédi légkört, vendégeskedtek, vendégeket fogadtak, szórakoztak, barátságok születtek.

András szembe szomszédjának, a vasutas szakma elismert mérnökének, mindenki Pali bácsijának az operavilág jelesei voltak gyakori vendégei, közöttük Simándy József is. Bandi barátunk is élvezte a Mester közelségét.

Úgy húsz éve ennek előtte Bandi édesanyja, aki szülőföldünkről, Kárpátaljáról érkezett, eltöltött néhány napot fia házában. Megörült, amikor fia a Simándy Józseffel kialakult és ápolat kapcsolatról beszélt, mert nagy tisztelője volt a híres énekesnek. Kérte fiát, hogy tegye lehetővé a vele való találkozást, legyen ez ajándék számára a közelgő születésnapjára, hívja meg a világhírű énekest ünnepi asztalukhoz.

Legnagyobb öröme a tenorkirály elfogadta az invitálást. Az ünnepi estén szinte percek alatt családi hangulat uralta az együttlétet, amit csak fokozott a jellegzetes kárpátaljai ételek-italok sokasága.

A tisztelt vendég, mintegy gesztusként felajánlotta: eléneklie a születésnapos kedvenc dalát. A meglepett és megilletődött ünneplő Bánk bán nagyáriját kérte, amit Simándy mester teljesített a jelenlévők határtalan öröme.

A végtelennek tűnő taps után Margit néni felállt, szeretetteljes szavakkal mondott köszönetet, és a csodálatos esemény emlékeként átnyújtott a Mesternek egy a kárpátaljai Iza községben fonott kosarat, amiről messze földön ismert volt a település. Simándy József némileg meglepődve, de őszinte örömmel vette át a népművészet eme egyedi alkotását, és a testvéri ölelés és puszik után azt mondta:

– Így még soha életemben nem voltam kikoszarozva!

Szöllősy Tibor

JÚNIUS

Június 1. A nemzetközi gyermeknap alkalmából az ungvári skanzenben a megyei gyermek- és ifjúsági képző- és díszítőművészeti pályázat résztvevőinek mintegy 300 munkájából megnyílt a *Kárpátok legendái* című kiállítás.

* Gyermeknapot rendezett a Kárpátaljai Nagycsaládosok Egyesülete a Tiszacsomai Honfoglalási Emlékparkban.

Június 2. A Kárpátaljai Hazajáró Honismereti és Turista Egylet jubileumi 100. túsója alkalmából ünnepséget szervezett a Vereckeai Honfoglalási Emlékműnél.

Június 4. A Munkácsy Mihály Magyar Házban Matl Péter képzőművész, szobrász vetítéssel egybekötött előadást tartott azon nemzetközi szobrásztáborokról (Európa, Brazília, Japán, Kína), amelyekben ő maga is személyesen részt vett és alkotott. Az előadás után a házigazdák a résztvevőkkel együtt meggyújtották az Összetartozásunk Tűzét.

* A nemzeti összetartozás napja alkalmából a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a *Semmelweis* című magyar életrajzi drámát vetítették le. A rendezvényen Vecsei H. Miklós, a film főszereplője is jelen volt.

* A Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola idén is megtartotta zárókoncertjeit, és megyeszerte 11 településen eljárták a nemzeti összetartozás táncát. Összesen 2153 gyermek táncolt, énekelt és zenélt 75 településről.

Június 6. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet koncertet szervezett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában, amelyen Sasvári Sándor Jászai Mari-díjas és eMerTon-díjas magyar színművész, zenész lépett fel.

* Felavatták Salamon Béla magyar komikus emlékhelyét szülőfalujában, a Munkács közelében található Beregrákoson. Az emlékhely két padból és a közöttük elhelyezett két nyelvből, ukrán és magyar felirattal ellátott márvány emléktáblából áll. Gulácsy Géza, a KMKSZ alelnöke reményét fejezte ki, hogy a következő lépés Salamon Béla leromlott állagú szülőházának felújítása lehet.

Június 11. A Munkácsy Mihály Magyar Házban Gál Natália, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színésze és Ferku Szilveszter segédszínész a Munkácsi Szent József Óvoda növendékeinek mutatták be Gárdonyi Géza *Ugri meg Bugri* című mesejátékát.

Június 16. Sikeres tanévet zárt a Beregszászi Rezeda Folkműhely, amelynek növendékei tanévzáró gálakoncerten mutatták be az elmúlt hónapokban elsajátított néptáncos és népzenei anyagokat a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nagytermében.

Június 18. A Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képzési Központja adott otthont a Nemzetstratégiai Kutatóintézet idén 10. alkalommal meghir-

detett *Zászlók, ha lengenek...* című rajz- és esszé pályázata kiállításának.

Június 20. Az Aknaszlatinai Szent Anna Óvoda megünnepelte fennállásának 25. évfordulóját, egybekötve a ballagó gyermekek búcsúztatásával. Az eseményen számos meghívott vendég vett részt, akik nagy örömmel fogadták, hogy részesei lehetnek a megható ünnepségnek.

Június 21–23. Megrendezésre került a Momentum Doctorandus – a kárpátaljai magyar doktoranduszok szervezete – soron következő tudományos és egyben csapatépítő eseménye, amelynek a Nagydobronyi Erdei Iskola és Kutatóbázis adott otthont.

Június 22. A Tiszacsomai Honfoglalási Emlékparkban a honfoglaló magyar ősök tiszteletére szerveztek megemlékezést. Ünnepi beszédet mondott Bacskai József ungvári magyar főkonzul, Sin József, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) alelnöke. Ezt követően Csirpák József tiszacsomai születésű, Salánkon szolgáló görögkatolikus parochus Isten gazdag áldását kérte a jelenlévők s a kárpátaljai magyar közösség minden tagjának életére. A kulturális műsorban közreműködött a tiszacsomai Bokréta hagyományörző csoport, a mezőegcsei művelődési ház Tüzes Liliom hagyományörző csoportja és a Kék Viola néptáncgyűttes. A rendezvény végén elhelyezték az emlékezés koszorúit a park közepén álló emlékműnél, valamint Árpád vezér és Szent István király szobrának talapzatánál.

Június 24–29. Az idén 16. alkalommal rendezték meg a Viski Népzenei és Néptánc Táborát. Az eseményen hatvan gyermek táncolt, zenélt és kézműveskedett egy héten át a Viski Kőlcsey Ferenc Liceumban.

* A Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága támogatásával a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány 2024 nyarán 9 tábort szervezett a tanulók számára. Az első a XIV. Bereg-vidéki népzenei és néptánc tábor volt, amely a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetének bázisán valósult meg.

* Közel harminc nagycsaládos gyerek egy héten át alkotott a Horváth Anna beregszászi képzőművész emlékére szervezett táborban a Verke-parti városban. A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) a programra azokat a gyerekeket várta, akiket érdekel a korongozás, az agyaggal való munka, a festészet, a kézműveskedés. A 7–14 éves résztvevőkkel nap mint nap tapasztalt képzőművészek foglalkoztak.

Június 28. A 2023/2024-es tanév lezárásaként a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 187 alapképzésben végzett hallgatója vette át diplomáját a beregszászi református templomban. Az egybegyűlteket Margitics János, a Főiskolai Református Ifjúsági Gyülekezet vezető lelkésze, Cserniczkó István, a főiskola rektora, Panyi Miklós miniszterhelyettes, a

Miniszterelnökség parlamenti és stratégiai államtitkára köszöntötte. A diákok Orosz Ildikótól, a Rákóczi-főiskola elnökétől és Cserniczkó Istvántól vehették át okleveleiket.

Június 28. A Munkácsy Mihály Magyar Házban ünnepélyes keretek között megnyitották Villások Tibor festőművész, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága tagjának jubileumi kiállítását. Megosztotta a gondolatait jelenlévőkkel Tarpai József, az intézmény igazgatója, Cseh Aron, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának vezető konzulja, Andrij Csebikin, Ukrajna Erdemes Művésze, Erfán Ferenc, a Kárpátaljai Megyei Boksay József Szépművészeti Múzeum igazgatója, Kopriva Attila, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense.

JÚLIUS

Július 1–6. A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) szervezésében elkezdődtek a nyári lovastáborok a nagyszőlősi Szelíd Lovasközpontban. A tábor négy turnusban valósult meg a hónap folyamán, minden héten 20 gyerek részvételével. A foglalkozások Margitics Ildikó és Margitics Erhard irányítása alatt zajlottak, a táborozók életre szóló élményekkel gazdagodtak.

Július 3. Ijjasz Gyula ungvári művész születésének 150. évfordulója alkalmából nyílt kiállítás a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeumban Magyarország Ungvári Főkonzulátusának közreműködésével. A világiárt művész sírhelye az ungvári Kálvária temetőben található. A tárlaton néhány eredeti alkotása, valamint 20 reprodukció tekinthető meg archív újságcikkek, fotók kíséretében, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a látogatók érdekes részleteket tárjanak fel az alkotó életéből.

Július 7. Tiszapéterfalván, a Máramaros-Ugocsa Egyházmegyében családi napot tartottak. Erre az alkalomra főként olyan családokat vártak, amelyekben valamilyen testi vagy mentális betegséggel küzdő gyermeket nevelnek. A családi napon a Fogyattékkal Élők „Elim” Hetenyi Református Napközi Otthona mutatkozott be. Köszöntő beszédet mondott Hunyadi Attila esperes, Cseresznye Albert lelkész. A nap folyamán a közös imák mellett számos programban vehettek részt az ideérkezők. A délutáni programot Pintér Béla magyarországi keresztyén énekes és zeneszerző koncertje zárta.

Július 11. A hagyományokhoz hűen ünnepélyes keretek között kapta kézhez oklevelét a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetének 43 végzős diákja a beregszászi római katolikus templomban. A tanévzáró és diplomaátadó ünnepség ökumenikus istentisztelettel kezdődött, amelyen Molnár János római katolikus püspöki helynök, Zán Fábrián Sándor

református püspök és Virág Szabolcs görögkatolikus pap hirdette Isten igéjét. Az egybegyűlteket elsőként Cserniczkó István, a főiskola rektora köszöntötte. Ünnepi beszédében Soós Katalin, a Felsőfokú Szakképzési Intézet igazgatója többek között elmondta: a végzősök közül 11-en kitüntetéses oklevelet vettek át, emellett 51 dicséretes oklevelet állítottak ki tanulóiknak kitűnő tanulmányi eredményeikért. Az iskolában jelenleg 262 itthon maradt diák tanul. Köszöntő beszédet mondott Czomba Sándor, Magyarország Nemzetgazdasági Minisztériumának foglalkoztatáspolitikáért felelős államtitkára. Ezután Soós Katalin igazgató, Cserniczkó István rektor és Orosz Ildikó, a Rákóczi-főiskola elnöke átadták a szakonként felvonuló végzősök diplomáit.

Július 14. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) csendes koszorúzással méltatta a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájának 321. évfordulóját. A megemlékezés a tiszaujlaki Sóház épületénél vette kezdetét, ahol Kudron Zoltán, a KMKSZ Nagyszőlősi Középszintű Szervezetének ügyvezető alelnöke köszöntötte a jelenlévőket és hívta fel a figyelmet az esemény fontosságára. A rendezvény a Turul-emlékműnél folytatódott. A jelenlevők egyperces néma főhajrával emlékeztek a háború áldozataira. Holozsai Erzsébet vezetésével a benei Szérlórsa csoport fiataljai énekeket és verseket adtak elő, majd a résztvevők koszorúkat helyeztek el az emlékműnél.

* Ugyancsak a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájára és a Nagyságos Fejedelmre emlékeztek a felső-Tisza-vidéki Bóvcár-kútnál, illetve a Rákóczi-forrásnál, amely a huszti járási Vilsani (Égermező) település határában található. Az eseményre Aknaszlatináról kerékpárral tette meg az utat Takár Károly Katyó, tisztelegve az egykori fejedelem emléke előtt. Megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel Sari József, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke. Ezt követően a megjelentek elhelyezték az emlékezés koszorúit. Az eseményen részt vett Buczkó István beregszászi vezető konzul is.

Július 16. Az ungvári Szent Kereszt Felmagasztalása székesegyházban felszentelték a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye új püspökét. Teodor Macapula felavatási liturgiáján csaknem kétezer ember vett részt.

Július 17. Negyedik alkalommal szervezett felnőttek számára kézművesképzést a Hagyományok Háza Hálózat – Kárpátalja. Az egyhetes táborban – amelynek a viski Fodó Sándor Kulturális Központ adott otthont – 19 kézműves pedagógus mélyítette tudását az autentikus kézművestechnikák fortélyaiból, köztük nevelők, óvónők, játszóházvezetők, tanítók Kárpátalja több településéről. A foglalkozásokat a Hagyományok Háza Hálózat szakoktatói tartották.

Július 18. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán magiszteri fokozatú diplomaátadó ünnepségre került sor, az intézmény képzési kínálata egyre bővül, míg 2020-ban még csak 19 félé képzést hirdettek az alap- és mesterképzés szintjén, a következő tanévben már 30 képzési programmal várja a főiskola a jelentkezőket. A hallgatói létszám is fokozatosan gyarapszik.

Köszöntő beszédet mondott Nagy János, Magyarország Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető államtitkára. A végzősök Orosz Ildikótól, a Rákóczi-főiskola elnökétől és Cserniczkó István rektortól vehették át okleveleiket. Az esemény végén a történelmi egyházak képviselői – Zán Fábán Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke, Molnár János, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöki helynöke, a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség plébánosa és Marosi István görögkatolikus pap – kértek áldást a jelenlévőkre.

Július 18. Átvették az alapképzés elvégzését igazoló oklevelüket az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének (UMOTI) nappali és levelező tagozatos végzősei. Az ünnepségen 38 diplomát osztottak ki magyar nyelv és irodalom, történelem és országismeret, matematika és fizika, illetve finnugor (szakfordítói) szakon. A megjelenteket Imre Gyula, az UNE UMOTI tanulmányi igazgatóhelyettese üdvözölte. Köszöntő beszédet mondott Spenik Sándor, az intézet igazgatója, Stifter Adám, a Külgazdasági és Külügyminisztérium keleti kapcsolatok fejlesztéséért felelős helyettes államtitkára, Zubánics László, a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék vezetője, Zékány Krisztina, a Magyar Filológiai Tanszék vezetője, Sáfrányos Miroszlav, a Fizika-matematika Tanszék vezetője. A rendezvény megtisztelte jelenlétével Bacskai József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja és Vida László első beosztott konzul. Az ünnepség fényét a Csipkés népi együttes fellépése emelte.

Július 25. A budapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészettudományi Intézete (dr. Türk Attila régész) Roncsolásmentes Régészeti Tanszék (Takács Bendegúz kutató) munkatársainak támogatással folytatódik az ungvári várterületén található Szent György-templom romjainak feltárása, amit az Ungvári Nemzeti Egyetem régészei 2018-ban kezdtek meg. A szentély építése feltehetően a XIII. században kezdődött, majd egy 1728-ban bekövetkezett tűzvész során gyakorlatilag elpusztult. A romtemplom Kárpát-med-

cei szinten egy unikális műemlék, amely megfelelő feltárás és szakszerű bemutatás esetén a Kárpát-medence egyik komoly műemlékévé léphet elő.

Július 27. A mezővári Kovács házaspár, Sándor és Erika, a BorzsaVári népi zenekar alapítói immár negyedik alkalommal tartották meg a Mezővári Népi és Hagyományörző Napok rendezvénysorozatát a Nemzet Házában.

Július 27. A Badalóban található Petőfi Sándor Kulturális Központban rendezték meg a II. KárpátHáz-fiestát, mely rendezvény a Péter Csaba megyei képviselő által létrehozott KárpátHáz civil szervezet beregvidéki néptáncsoportjainak közös délutánja.

AUGUSZTUS

Augusztus 3. Véget ért a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány által hetedik alkalommal megszervezett Ung-vidéki Népzenei és Néptánc-tábor, amelynek ezúttal is a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Egán Ede Szakképzési Centrum Nagydobronyi Képzési Központja adott otthont. Az egyhetes táborban 38 gyerek vett részt, akik 13 település tíz iskolájából érkeztek. A tábor szakmai vezetője Mészár Katalin, a Nagydobronyi Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola citeraoktatója volt. A táborozók képzését hat szakképzett oktató végezte: Mészár Katalin mellett a Csipkés zenekar tagjai – Molnár István (hegedű), Bernáth Ferenc (brácsa), Lénárt Leontyij (cimbalom), Juhász József (nagybőgő) –, valamint Illár Viktória néptánc-tanár. A népzenei és néptáncfoglalkozások mellett lehetőség nyílt kézműves órákon is részt venni, amelyeket Nagy Anikó tartott. Emellett a gyerekek a szövés fortélyaiával is megismerkedtek Kupás Gizella vezetésével.

Augusztus 5–10. A XIV. Jankovics Mária Alkotótábor második turnusát a Tiszaháton, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Egán Ede Szakképzési Centrum Tiszapéterfalvai Szakképzési Központjában rendezték meg a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében. A tábor tanári gárdáját képezte Kutasi Csaba, a Rákóczi-főiskola művészeti részlegének laboránsa, festőművész és grafikus, Kovács Gyöngyi beregszászi festőművész, a főiskola tanára, Néger Krisztina, a „PADIJUN” Kárpátaljai Megyei Gyermekek- és Ifjúsági Alkotói Palota tanára, képzőművész és keramikus, valamint Ruszin Noémi festőművész.

Augusztus 12–17. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány idén ismét megrendezte az Ung-vidéki Sporttáborát, ahová 10–16 év közötti kárpátaljai iskolások jelentkezhetnek. Kárpátalja 10 településéről, 13 tanintézményből érkeztek a sportolni vágyók a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Egán Ede Szakképzési Centrum Nagydobronyi Szakképzési Központjába, amely otthont adott az egyhetes rendezvénynek.

■ **Augusztus 12–17.** *Életre kelt irodalom* címmel szervezte meg a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség az idei Keresztyén Balázs olvasótáborát, amelynek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és annak Kölcsey Ferenc Szakkollégiuma adott otthont. A táborban a tanulók játékos formában ismerkedtek meg az irodalmi művekkel. Bodnár Alexandra, a Kossuth Lajos Líceum pedagógusa tájékoztatása szerint mások mellett Csordás László irodalmár, irodalomkritikus, a Rákóczi-főiskola docense tartott előadást, Shrek Tímea és Marcsák Gergely beregszászi író-költő-pedagógus házaspár pedig gyakorlati foglalkozással, verselemzéssel és megzenésített versek előadásával egybekötött rendhagyó irodalomórát.

Augusztus 13. Közel ezer látogatót vonzott a Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képzési Központja által idén harmadik alkalommal megszervezett családi nap.

Augusztus 15. A Munkácsy Mihály Magyar Házban Tetjana Ribár munkácsi költő és festőművész *Golda és festményeim* című egyéni tárlatának megnyitóján köszöntő beszédet mondott Tarpai József, a Munkácsy Mihály Magyar Ház igazgatója, Albertné Simon Edina ungvári magyar konzul. A kiállítást Kopriva Attila kárpátaljai művész, művészettörténész, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense nyitotta meg. Ezt követően Tetjana Ribár művésznő vallott műveiről, az alkotás folyamatáról. Közreműködött Diana Havata, Ukrajna érdemes művésze, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia csellistája.

Augusztus 15. Nagyboldogasszony napján a templom búcsúnapját ünnepelte a zipzerei-i római katolikus egyházközség. Német elnevezése ellenére a település Kárpátalján található. Egy kis Rahó melletti közösségről van szó, ahol még magyar ajkú hívekkel is lehet találkozni. A szentmise főcelebránsa Snep Román atya, aknaszlatinai plébános volt. A liturgián magyar és ukrán nyelven olvasták fel az ünnep olvasmányait.

Augusztus 16–18. A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládok Egyesülete családi sátorozást szervezett a Kárpátok festői vonulatának ölelésében csordogáló Talabor folyó mentén.

Augusztus 17. A „Pro Agricultura Carpatika” Kárpátaljai Megyei Jótékonyági Alapítvány szervezésében tizenegyedik alkalommal került sor a *Magyarok Kenyere – 15 millió búzaszem* program keretében a kárpátaljai magyar gazdák által összegyűjtött búza ünnepélyes összeöntésére a nagydobronyi Irgalmas Samaritanus Református Gyermekotthon udvarán. A kárpátaljai magyarság ismét megmutatta összetartó erejét, hiszen az országban dúló háború és a rendkívül kedvezőtlen időjárás ellenére 1353 helyi gazda adományából több mint 101 tonna búza gyűlt össze a rászorulóknak megsegítésére.

Augusztus 20. Tiszabökény-Farkasfalván, a Fogarassy-kúria parkjában lévő görögkatolikus kápolnában Szent István-napi ünnepségre került sor a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezésében. István király örökségét méltató ünnepi beszédet mondott Kustán Beáta, a Péterfalvai kistérség titkára, dr. Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának misszióvezetője, dr. Zubánics László történész, az Ungvári Nemzeti Egyetem tanszékvezetője, Vári Fábián László Kossuth-díjas költő, Shrek Tímea író, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság alelnöke, dr. Dupka György történész, Tiszabökény díszpolgára, a MÉKK elnöke, a helyi római katolikus egyháztanács világi elnöke. A Tisza csillag kórus Kovály Csilla vezetésével az alkalomhoz illő énekeket adott elő. Az ökumenikus liturgiát Lehel ferences atya, a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom plébánia kormányzója és Kótonovics István, a tiszabökényi görögkatolikus egyházközség áldozópapja tartotta, majd megszentelték az új kenyeret. Ezt követően az ünnepők megkoszorúzták a park bejáratánál a hármashalmon álló Szent István-keresztet.

* A beregszászi Szent Kereszt Felmagasztalása római katolikus plébániatemplomban az ünnepi misén Molnár János plébános, püspöki helynök apostoli szent királyunkról szólt, megszentelte, majd Isten áldását kérte a nemzeti szalaggal átkötött új kenyérré, amely az életet, a megélhetést és az otthont szimbolizálja. A beregszászi Szerb pékség által biztosított kenyérből mindenki kapott egy szeletet. A hívek a templom előtt együtt elénekelték a *Himnusz*t, s a templomkertben megkoszorúzták Szent István király mellszobrát.

* A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet csendes koszorúzással emlékezett meg Szent István királyról és a magyar állam megalapításáról Mezőkaszonyban, a 2021-ben felavatott Szent István-mellszobornál. Az eseményen kifejtette gondolatait Gál Adél, a Pro Cultura Subcarpathica munkatársa, dr. Trieb Gergely beregszászi konzul. Ezt követően Radvánszky Ferenc református lelkész áldást kért az egybegyűltekre. A megemlékezés zárásaként a résztvevők koszorúkat helyeztek el Szent István mellszobránál, tisztelegve az államalapító emléke előtt.

* Szent István-napi megemlékezést és templombúcsút tartottak Tiszacsomán. Az ünnepség a település görögkatolikus templomában – amelyben István király ereklyéjét őrzik – szent liturgiával vette kezdetét. A szertartáson a Beregszászi Magyar Görögkatolikus Esperesi Kerület papsága mellett a környező települések zarándokai vettek részt. A liturgián Dobos András, a Nyíregyházi Görögkatolikus Papnevelő Intézet rektora szólt a jelenlévőkhöz. A szent liturgia végén hagyományosan megszentelték és szétosztották az új kenyeret, majd a

tiszacsomai közösség szeretetlakomával vendégelte meg a jelenlévőket.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) vidékünk egyik legjelentősebb emlékhelyén, a Tiszacsomai Honfoglalási Emlékparkban szervezett csendes megemlékezést. Ünnepi beszédet mondott Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ideiglenes ügyvivője, Sin József, a KMKSZ alelnöke, a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének elnöke, Dobos András, a Nyíregyházi Görögkatolikus Papnevelő Intézet rektora. Az egybegyűltek ezután elhelyezték az emlékezés koszorúit a Szent István ábrázoló fából készült szobor talapzatánál. Közreműködött a sárosorszi Hangraforgó citeraegyüttes, a tiszacsomai Bokréta hagyományörző csoport, a Sárosorszi Tehetséggyonozó Műhely énekegyüttese.

* Az aknaszlatinai Szent István római katolikus templomban összesereglett felső-Tisza-vidéki szóránymagyarság számára Kvascsuk András técsői római katolikus plébános celebrált ünnepi szentmisét. Ezt követően az Aknaszlatinai Bolyai János Líceum növendékei ünnepi műsor keretében méltatták Szent István király hagyatékát. Köszöntőt mondott Szabó Gabriella, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének alelnöke, Szedlák Gyula, a KMKSZ Aknaszlatinai Alapszervezetének elnöke. A szent liturgiát és a megemlékező gondolatokat követően a résztvevők elhelyezték koszorúikat a templom udvarán található Szent István-szobornál.

* A rahói római katolikus templom fővédőszentje Nepomuki Szent János, akinek ünnepét minden évben méltóképpen megünneplik. Kevesen tudják viszont, hogy a templomnak van egy másik fogadott védőszentje, mégpedig Szent István király. A hívek ezért augusztus 20-án kjsbúcsút tartanak az egyházközségben. Így volt ez idén is, amikor Mankovics Sándor rahói plébános meghívására az ünnepi szentmisén részt vett Kvascsuk András viski plébános, Szulincák Sándor huszti plébános, Svecj Igor a Kamjanec-Podilszki egyházmegyéből, Szttehnej Jaroszlav rahói, továbbá Milcsevics Erik szvidoveci származású kispapok. A szertartás kenyér-áldással zárult.

Augusztus 22. A Magyarország Ungvári Főkonzulátusán megnyílt kiállításon Jónás Tibor festőművész és a „ROM-ART” művészeti iskola diákjainak különleges alkotásai díszítették a falakat. A kiállított festményeken a gazdag roma kultúra értékei, hagyományai, a roma élet mindennapjai elevenedtek meg.

Augusztus 26. Szoboravatóval egybekötött családi napot tartottak Sárosorszi-ban. A település központjában, a római katolikus templom előtti téren felavatták Gergely István csetfalvai fafaragó Szent István alakját megformázó szobrát.

Összeállította: Dupka György és Szemere Judit

Klisza János jubileumi kiállítása Ungváron

Klisza János ungvári építész, grafikus, tájképfestő 75. születésnapja alkalmából a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT), a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum és az Ukrán

Képzőművészeti Szövetség Kárpátaljai Megyei Tagozata szervezésében kiállítás nyílt Ungváron, a szépművészeti múzeum termében. A tárlat a művész közel nyolcvan alkotását mutatta be, kitűnően szemléltetve munkásságának különböző korszakait a hetvenes évek végétől egészen a mai napig.

Az ünnepélyes megnyitón részt vettek Klisza János barátai, művésztársai, ismerősei. A jubileumi születésnap alkalmából gratulált és elismerő oklevéllel tüntette ki Viktor Kravcsuk, a megyei művelődési főosztály vezetőhelyettese, köszöntötte Borisz Kuzma, az Ukrán Képzőművészeti

találkozunk. A technika, amivel alkot, is érdekes választás, és nagyon illik ehhez a posztimpreszionista stílushoz, hiszen a pasztellkréta akkor indult el világhódító útján – Edgar Degas után nagyon sokan kezdték el használni, és végül is ez lett Jánosnak a szerelme: az építészet után a festészet, a grafika és a pasztellkréta.

Klisza János 1949. augusztus 26-án született Ungváron. 1974-ben diplomázott a Kijevi Állami Képzőművészeti Főiskola építészeti karán. 1984-től az Ukrán Építészeti Szövetség, 2007-től az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja. 2005-ben alapító tagja és társelnöke a MÉKK Munkácsy Mihály Egyesületének, 2012-től pedig tagja a RIT-nek. 1989 óta számos egyéni kiállítása volt Ungváron, Beregszászon, Benében, Magyarországon, Csehországban, Szlovákiában. Csoportos kiállításokon bemutatta alkotásait Ungváron, Kijevben, Budapesten, Tiszapéterfalván, Beregszászon, Sárospatakon.

„Ha a végzettségemet igazoló papírt nézem, arra azt írták díszes cirill betűkkel, hogy архитектор, tehát építész. Ezt nemcsak a diplomámban olvasható sorok, de az életem során tervezett lakóházak, különböző stílusú és funkciójú építmények is alátámasztják. Idővel, a tervezőasztal köré húzott falakat lebontva, érdeklődésem a festészet és grafika felé irányult. A mérleg nyelve sokáig az építészet oldalára billent, de ez mára meg-

fordult, és a grafika, valamint a pasztell lett meghatározó munkám során” – vallja Klisza János.

-ditta-

„Könnyű ecsetet emelni kár”

(Részlet Benkő György HA című verséből)

Mindenkinek másképpen ismerős Benkő György. Én mint művészkollégát és családtagot ismertem. Gyermekkorai emlékem az a felismerés, hogy Gyuri művész. Hogy van olyan ember, akinek nem kell reggel 8-ra iskolába vagy munkába mennie, otthon marad, rágyújt a cigarettájára – és mégis dolgozik. Gondolkodik a következő munkáján, terveket sző, összeráncolt homlokával és őszülő hajával szavak nélkül diskurál a születő és befejezésre váró félkész képeivel. Gyurit figyelve ismerkedtem fiatalon azzal, hogy milyen is lehet a művészlét...

Fiatalon kezdett művészzel foglalkozni, bár első pályaválasztása nem a festészet volt, hanem papnak készült. Meglepő, bár aki ismerte, az tudja, hogy külső megjelenségével, a nagy szakállával elment volna akár rabbinak vagy pravoszláv atyuskának is. Én azonban sosem tudtam megérteni, hogyan fogalmazódhatott meg ez a gondolat a fiatal Gyuri fejében. A család sem értette ezt a döntését, de örültek neki, viszont az akkori rendszer nem engedte. Így az volt a cél, hogy tisztességes szakmája legyen. Bár a művészetet nem tartották nagyra, a kultúra iránt érzékeny Benkő szülők mindenben támogatták gyerekeiket. Édesapja szobafestő kisiparos volt, de szeretett dekoratív munkákkal is foglalkozni, édesanyja pedig nagyon jó kézügyességgel volt megáldva, rengeteget hímzett.

A későbbiekben tanára, Drávai Gizi néni figyelt fel Gyuri jó kézügyességére, és külön feladatokkal látta el. A korai években, a művészpályán való elindulásában Horváth Anna támogatta, ő segítette neki a szakközépiskolai felvételre való felkészülésben is. Viharos tanár-diák kapcsolat volt ez, mert Gyuri nem volt konfliktuskerülő, de a néha előforduló mosolygúntek ellenére a későbbiekben is fenntartották. A rosszcsontról ministráns Gyuri így indult el a művészi pályán.

A festészet mellett az irodalom is érdekelt. A '70-es évek végétől kezdve jelentek meg versei, novellái és kritikái a *Vörös Zászló*, a *Kárpáti Igaz Szó* és a *Hatodik Síp* című lapokban. Az irodalmi pálya sem állt távol tőle, hiszen nővére, Katalin szerkesztőként dolgozott a *Kárpáti Kiadóban*, és ismerős volt a kárpátaljai magyar irodalmi körökben.

Ezt a kettősséget szem előtt tartva igyekeztünk a tárlaton erre az oldalra is rávilágítani pár kiválasztott vers, részlet bemutatásával. A kiállítási anyag összeválogatásánál az volt a célunk, hogy minél több arcát mutassuk be Gyurinak, és még azoknak is nyújtsunk valami újat, akik hosszú éveken át ismerték őt mint tanárt, barátot, kollégát, vagy egy ismerős

Szövetség Kárpátaljai Megyei Tagozatának elnöke, Ivan Gyidik, az Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs tanára, Erfán Ferenc, a szépművészeti múzeum igazgatója, a RIT alapító tagja.

Az alkotó munkásságát, valamint a tárlat anyagát Kulín Agnes, a RIT elnöke jellemezte. Mint mondta, Klisza János a kárpátaljai művészek idősebb korosztályának a képviselője, ez a képein is látszik: az impresszionista, posztimpreszionista technika és stílus az, amit elsajátított, amiben jól érzi magát. Témaválasztásában pedig megmutatkozik az építészeti háttér, mert alkotásain a kárpátaljai hegyek mellett fatemplomokkal és rengeteg városrészlettel

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Benkő György képzőművész

Az én kapum

Beregszász, Vérke-part

Folyamat

Romok

◀ arcot Beregszászról, akivel meg lehet inni egy kávé, és jól el lehet diskurálni a világ dolgairól...

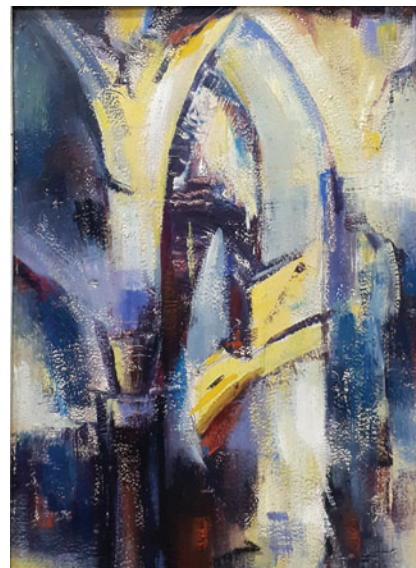
Több képet eddig nem is láthattak a művészetkedvelők, mert Gyuri műhelyében eldugva várták a megfelelő alkalmat, hogy alkotójuk kiengedje őket a közönség elé. Ezek a befejezetlen alkotások betekintést nyújtanak a kulisszák mögé, az alkotói munka folyamatába. A műtermi munkák mellett az Orosz, Kohut és Kulin család magántulajdonában lévő alkotásokkal egészítettük ki a tárlatot, ezúton is köszönjük, hogy ideiglenesen megváltak a Benkő-képeiktől a kiállítás idejéig.

De mit is látunk a tárlaton? A bejáratnál egy kis válogatást, kóstolót látunk Gyuri minden korszakából, amelyeket bővebben, mélyebben majd a kiállítótérben beljebb haladva időrendi sorrendben fedezhetünk fel. Az érdeklődő különböző műfaji csoportokban ismerkedhet meg kedvenc témáival: az első szekcióban a szakközépiskolás tempera munkákból látunk válogatást, amit a grafikai csoport követ. Itt kollázs, montázs munkákkal, színes ceruza- és tusrajzokkal találkozunk. Ezt követik az absztrakt relief festmények, amelyek egy képzeletbeli világra repítik a nézőt. Végül pedig egyik kedvenc – örök – témájáról, a Beregszászról készült képeivel találkozunk.

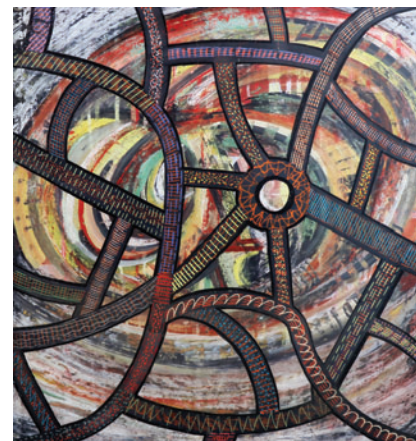
A munkafolyamatához hozzá tartozott, hogy az alkotást hosszú inkubációs időszak előzte meg. Összegyűjtötte és kikalapálva dobozokba rendezte a kifogyott olajfestékek tubusait, vagy az eltört képkeretek díszítéseit, mert az még valamire jó lesz – és a képeken látható, hogy jó is lett. Olvasva az újságok, magazinok lapjait, kivágta a neki tetsző illusztrációkat, képeket, és külön megcímkézett mappákban őrizgette őket; vagy sétálva Beregszászban a kedvenc motívumait, a régi kapubejárókat, stukkókat, omladozó dufartokat fotózta, majd a kinyomatott képeket feldolgozta kollázsaiban. Bár utálta a beskatulyázást és a rendezettséget, a stílusáról még annyit mondanék, hogy a 20. századi avantgárd mozgalmak, a kubizmus, szürrealizmus, futurizmus és a „vadak” absztrakt expresszionista művészete volt rá hatással, ez az időszak nagyon vonzotta. Szerintem jól beolvadt volna, nem tűnt volna ki Lautrec vagy Picasso párizsi éjszakákat átmutató társaságából, a Montmartre-i sötét kávézóknál ülő bohémok közül...

Kulin Ágnes

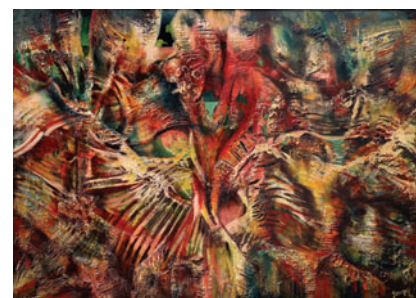
(Elhangzott az IN MEMORIAM GEORGES, Benkő György képzőművész emlékkiállításán, a Na'Conxypán Galéria őszi szezonnyitó tárlatán 2024. szeptember 18-án.)

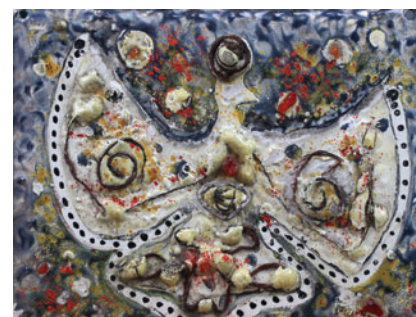
Architektúra

Örvény

Kibontakozás

A szabadság madara (tűzzománc)